

MAŁOPOLSKIE OBSERWATORIUM GOSPODARKI

Departament
Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski
Województwa Małopolskiego

Inwestorzy zagraniczni w Małopolsce w 2012 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Małopolska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Raport przygotował zespół Zakładu Rozwoju Regionalnego
Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego w składzie:

Krzysztof Gwosdz, Marek Ciechowski, Magdalena Dej, Jarosław Działek, Robert Guzik, Arkadiusz Kocaj, Sylwia Łękawska (ZGLOiR), Grzegorz Micek, Monika Panecka-Niepsuj (ZGLOiR), Agnieszka Sobala-Gwosdz (PWSTE w Jarosławiu), Łukasz Sykała

Współpraca: *Wojciech Biernacki (AWF Kraków), Janusz Górecki*

ryciny: *Arkadiusz Kocaj*

**Małopolskie Obserwatorium Gospodarki
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej**

ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków
Adres do korespondencji:
30-552 Kraków, ul. Wielicka 72
(012) 63 03 368, (012) 63 03 374
e – mail: gospodarka@umwm.pl
www.gospodarka.obserwatoria.malopolska.pl

Copyright © Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2014.

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane z podaniem źródła.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Małopolska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

**Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.**

Kraków, czerwiec 2014

Spis treści

1. Cel i zakres opracowania	4
2. Wielkość i struktura inwestycji	7
Napływ inwestycji	7
Struktura inwestycji według typu nakładów	9
Główni inwestorzy	11
3. Struktura branżowa inwestycji	13
Przemysł	14
Budownictwo	18
Handel	21
Usługi	22
4. Kraje pochodzenia kapitału	27
5. Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych	33
6. Zatrudnienie w firmach z kapitałem zagranicznym	44
Zatrudnienie według kraju pochodzenia inwestora	44
Zatrudnienie według działów i sekcji PKD	45
Firmy zagraniczne na lokalnych rynkach pracy	47
Zwolnienia grupowe	49
Bilans miejsc pracy	50
Najwięksi pracodawcy	51
7. Innowacyjność firm z kapitałem zagranicznym w Małopolsce	55
8. Inwestycje realizowane w 2012 roku i planowane	62
Przemysł i budownictwo	62
Handel	64
Usługi	65
9. Czynniki i bariery atrakcyjności inwestycyjnej w regionie	67
Atrakcyjność województwa małopolskiego na tle innych regionów i podregionów Polski	68
Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej w układzie gmin i powiatów województwa małopolskiego	72
10. Wnioski	79
Bibliografia	82
Spis tabel	83
Spis rycin	84
Załączniki	95

1. Cel i zakres opracowania

Celem badań było określenie wielkości i struktury bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terenie województwa małopolskiego w 2012 roku. Wartości inwestycji i zatrudnienia w firmach z udziałem kapitału zagranicznego dla 2012 roku odniesiono do tendencji, jakie obserwowano w napływie bezpośrednich inwestycji do małopolski w okresie 1989–2012.

Przedmiotem zainteresowania są bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ; *foreign direct investment*, FDI)¹. Jako miarę owego oddziaływania przyjęto posiadanie przez inwestora co najmniej 10% udziału w kapitale akcyjnym / zakładowym spółki.

Badanie uwzględnia spółki z kapitałem zagranicznym zarejestrowane w województwie małopolskim, a także podmioty zagraniczne posiadające siedzibę w innym regionie, prowadzące jednak działalność na terenie Małopolski. Analiza objęła zlokalizowane w województwie małopolskim spółki zależne firm z większościowym udziałem zagranicznym, a także oddziały / filie spółek, w których podmioty zagraniczne były udziałowcem mniejszościowym (co najmniej 10%) i które spełniały co najmniej jeden warunek na koniec 2012 roku:

- zatrudnienie w spółce w Małopolsce wyniosło co najmniej 50 osób,
- poniesione nakłady inwestycyjne w wysokości co najmniej 1 mln USD.

Analizie poddano następujące cechy inwestycji:

- rodzaj działalności, który określano zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) na poziomie sekcji i działów;
- kraj pochodzenia inwestora, przy czym przyjmowano państwo będące rzeczywistym źródłem kapitału a nie kraj rejestracji spółki nadrzędnej wobec polskiej filii;
- typ inwestycji w podziale na: prywatyzacje, nakłady na obiekty budowane od podstaw (*greenfield*), przejęcia firm prywatnych, dodatkowe nakłady w firmach wcześniej przejętych lub sprywatyzowanych;
- miejsce prowadzenia działalności w województwie małopolskim; przyjęto metodę zakładową, tzn. lokalizacja inwestycji według faktycznego miejsca poniesionych nakładów, a nie siedziby firmy w Polsce; analizy przestrzenne

¹ BIZ, FDI – przedsięwzięcie, które wiąże się z dążeniem zagranicznego inwestora do uzyskania trwałego dochodu przez efektywny wpływ na decyzje miejscowego przedsiębiorstwa.

prowadzono przede wszystkim na poziomie powiatowym, który w przybliżeniu odpowiada lokalnym rynkom pracy;

- struktura wielkościowa inwestycji i przedsiębiorstw, mierzona nakładami udziałowców zagranicznych i liczbą zatrudnionych osób;
- poziom technologiczny nowych przedsięwzięć (*greenfield*) określony zgodnie ze standardem biura statystycznego Unii Europejskiej (Eurostat).

Podstawową miarą aktywności kapitału zagranicznego jest wielkość nakładów wyrażona w dolarach amerykańskich (USD). Innymi używanymi miernikami są liczba pracowników oraz liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

W realizacji badania przyjęto podstawową zasadę pozyskiwania możliwie jak największej ilości danych bezpośrednio od przedsiębiorstw (inwestorów), a dopiero w przypadku niemożności spełnienia tej zasady opieranie się na danych wtórnych. Do 240 podmiotów zwrócono się z ankietą telefoniczną i internetową. Uzyskano 53 wypełnione kwestionariusze. Pozyskano ponadto 209 rocznych sprawozdań finansowych firm lub sprawozdań zarządu z działalności w 2012 roku.

Przeprowadzono równocześnie kwerendy prasy codziennej i specjalistycznej, *newsletterów* branżowych oraz baz danych, m.in. rejestru REGON, Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonej przez PAIiZ Listy Największych Inwestorów Zagranicznych w Polsce (*Lista, 2013; Lista, 2014*), ponadto *Wykaz transakcji zawartych w spółkach z udziałem Skarbu Państwa, w których nastąpiło zbycie akcji / udziałów* oraz list beneficjentów funduszy unijnych.

Ogółem pozyskano ze źródła bezpośredniego (firma) lub pośredniego informacje o wysokości nakładów dla ponad 250 podmiotów. Zidentyfikowano 99 inwestorów, których nakłady w 2012 roku wyniosły 1 mln USD i więcej.

Niektóre firmy lub instytucje, które udostępniły informacje, zastrzegły sobie prawo nieudostępniania do wiadomości publicznej ujawnionych danych indywidualnych o wielkości nakładów. Informacje takie wykorzystano jedynie w zbiorczych zestawieniach statystycznych. Przytaczane w tekście przybliżone wartości inwestycji lub zatrudnienia dla pojedynczych firm opierają się w tym przypadku na publicznie dostępnych źródłach, np. rocznych raportach finansowych składanych w KRS, prasie specjalistycznej, komunikatach firm dla mediów, itd.

W pracy zamiennie używane są określenia województwo małopolskie i Małopolska. Termin region – o ile nie zaznaczono wyraźnie inaczej – odnosi się do województwa małopolskiego w jego obecnych granicach.

Autorzy pragną złożyć wyrazy wdzięczności i podziękowania wszystkim przedstawicielom firm i instytucji, którzy przyjęli zaproszenie do wzięcia udziału w badaniu i poświęcili swój czas na przygotowanie danych na potrzeby niniejszego opracowania.

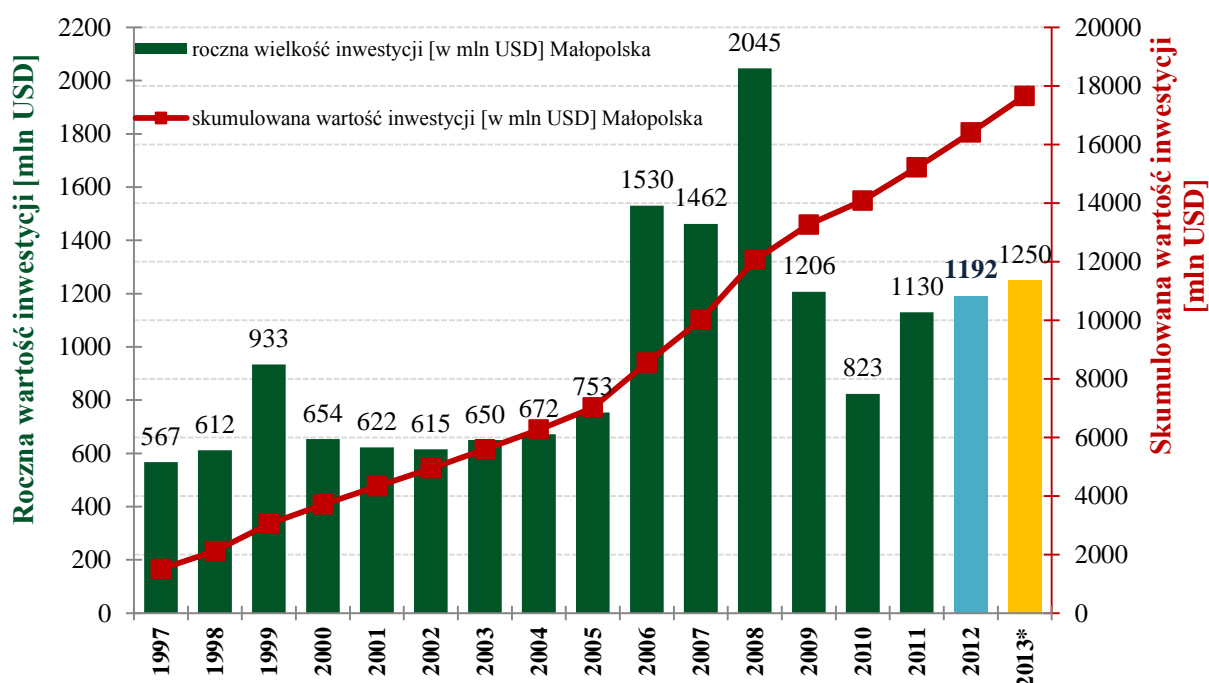
2. Wielkość i struktura inwestycji

Napływ inwestycji

Rok 2012 był drugim rokiem z rzędu, w którym zaobserwowano kontynuację trendu wzrostowego napływu kapitału zagranicznego do województwa małopolskiego po znaczącym spadku wolumenu inwestycji w latach 2009–2010. **Wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych osiągnęła w 2012 r. wartość 1 191,6 mln USD**, a więc była o ponad 5% wyższa niż w 2011 roku i aż o 44% w porównaniu do 2010 roku. Nadal jednak roczna wielkość inwestycji jest mniejsza niż w latach 2006–2008, tj. przed wybuchem globalnego kryzysu finansowego (rys. 1).

Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych poniesionych na obszarze województwa małopolskiego w latach 1989–2012 wyniosła 16 365,7 mln USD. Udział regionu w łącznych nakładach kapitału zagranicznego w Polsce wynosi około 8%, podobnie było w samym 2012 roku.

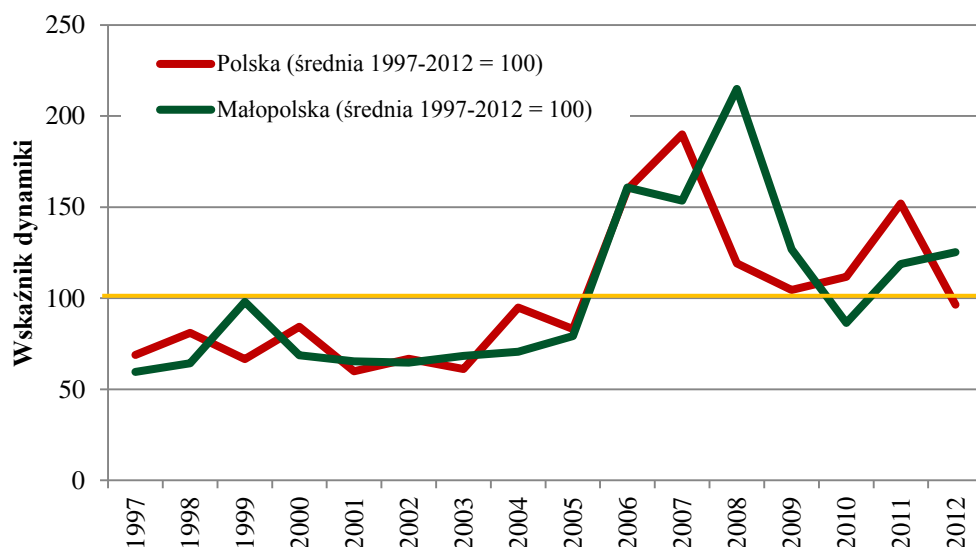
Szacuje się, że wartość BIZ w 2013 roku wyniesie co najmniej 1,25 mld USD, zatem dynamika 2012 /2013 wyniesie co najmniej 5%.

Rys. 1. Wartość inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim do końca 2012 roku

Źródło: badania własne.

Obserwacja trendu napływu BIZ do Polski i Małopolski w ostatniej dekadzie pozwala uchwycić pewną specyfikę województwa małopolskiego. W szczególności zwraca uwagę roczne przesunięcie maksymalnych wartości inwestycji po 1989 roku (Polska: 2007 rok, Małopolska: 2008 rok) oraz wzrost inwestycji w Małopolsce w 2012 roku (w stosunku do 2011 roku) przy zmniejszeniu strumienia inwestycji w Polsce w analogicznym okresie (rys. 2).

Rys. 2. Dynamika napływu BIZ do województwa małopolskiego na tle Polski

Źródło: dane dla województwa małopolskiego na podstawie badań własnych, dane dla Polski za PAiiZ (do 2004 roku) i NBP (od 2005 roku).

W województwie małopolskim zarejestrowanych było na koniec 2012 roku **4 186 spółek z udziałem kapitału zagranicznego**, czyli 5,6% takich podmiotów w całym kraju. Wartość ta systematycznie rośnie – w latach 2002–2012 udział Małopolski zwiększył się o 0,75 punktów procentowych. W ostatnich trzech latach liczba nowopowstałych spółek z udziałem kapitału zagranicznego systematycznie wzrasta, w 2012 roku na terenie województwa powstało ponad 250 nowych firm posiadających udziałowca zagranicznego, przy czym ponad 90% z nich to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające mniej niż 10 osób. Stopa wejścia netto (5,4) była w 2012 roku najwyższa od 2008 roku, niemniej jednak nadal wyraźnie niższa niż w okresie między wstąpieniem Polski do UE a początkiem kryzysu finansowego (wówczas wynosiła średnio 7,9) (tab. 1–3).

Tab. 1. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowane w Małopolsce

Liczba spółek	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
zarejestrowanych w REGON	2 987	3 240	3 394	3 565	3 736	3 921	4 186
składających roczne sprawozdanie	1 092	1 110	1 251	1 381	1 471	1 575	1 635
nowo zarejestrowanych	293	273	210	186	193	226	256
wyrejestrowanych	25	27	76	42	25	69	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Tab. 2. Wskaźniki demografii firm z udziałem kapitału zagranicznego w Małopolsce

Wskaźniki demografii firm	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
stopa wejścia brutto [w %]	10,9	9,1	6,5	5,5	5,4	6,1	6,5
stopa wyjścia brutto [w %]	0,9	0,9	2,4	1,2	0,7	1,9	1,1
stopa wejścia netto [w %]	9,9	8,2	4,1	4,2	4,7	4,2	5,4

Uwaga: **stopa wejścia brutto** to stosunek liczby przedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność w roku t, do liczby jednostek funkcjonujących według stanu na koniec roku poprzedzającego (t-1),

stopa wyjścia brutto to stosunek liczby przedsiębiorstw, które zakończyły działalność w roku t, do liczby jednostek funkcjonujących według stanu na koniec roku poprzedzającego (t-1),

stopa wejścia netto to różnica między jednostkami, które rozpoczęły działalność w danym roku, a tymi, które ją zakończyły, odniesiona do liczby jednostek funkcjonujących według stanu na koniec roku poprzedzającego (t-1) (zob. Rogowski, Socha, 2005).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

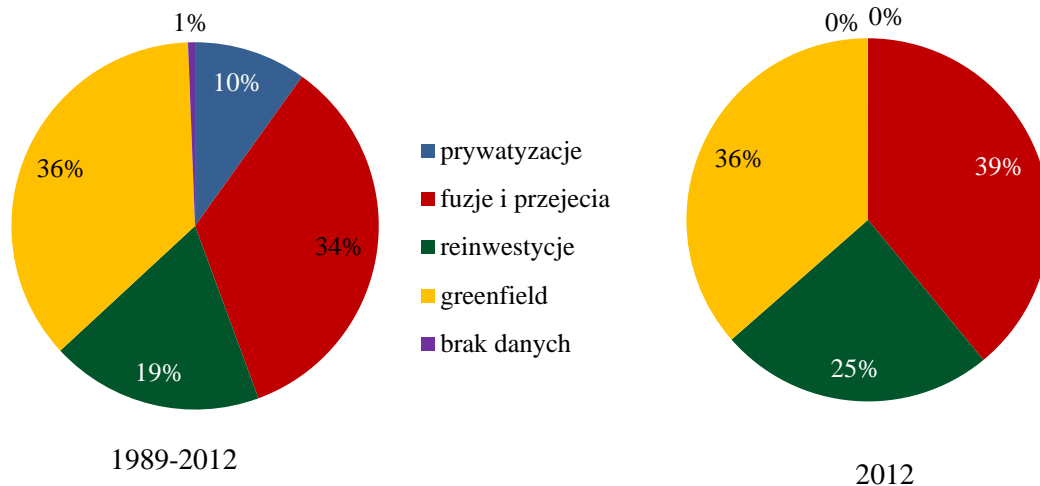
Tab. 3. Charakterystyka dynamiki liczby firm zarejestrowanych w Małopolsce na tle kraju

Udział województwa małopolskiego w Polsce [w %]	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
zarejestrowanych w REGON	5,2	5,3	5,3	5,4	5,5	5,5	5,6
składająca roczne sprawozdanie	6,1	6,0	5,9	6,2	6,4	b.d.	b.d.
nowo zarejestrowanych	7,7	6,8	6,3	7,3	6,4	6,9	6,8
wyrejestrowanych	4,7	5,2	5,7	6,0	3,2	5,8	5,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Struktura inwestycji według typu nakładów

Niespełna 40% całkowitych nakładów w 2012 roku przypadło na fuzje i przejęcia (M&A). Udział tej kategorii nakładów był więc znacznie większy niż w ostatnim pięcioleciu i w całym okresie 1989–2012 (rys. 3). Tak znaczący udział transakcji M&A świadczy o większej dostępności kapitału i jest jedną z oznak wychodzenia gospodarki europejskiej z recesji. Warto dodać, że analizowany rok był również w Polsce okresem wielkich transakcji na rynku fuzji i przejęć (*M&A Barometer*, 2013). Natomiast w 2012 roku nie odnotowano w Małopolsce żadnej prywatyzacji, której wartość osiągnęłaby 1 mln USD.

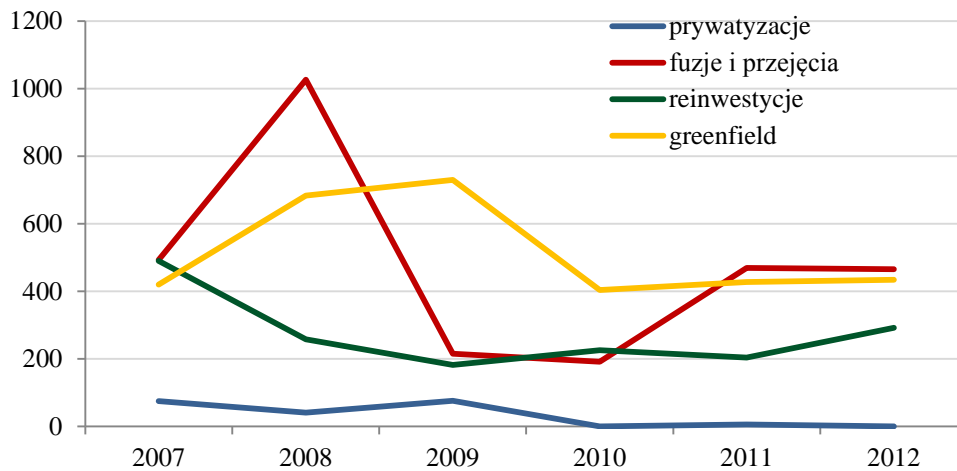

Rys. 3. Nakłady inwestorów zagranicznych w latach 1989–2012 i w 2012 roku według typu nakładów (w %)

Źródło: badania własne.

Rola nakładów na przedsięwzięcia *greenfield*, tj. budowę lub rozbudowę nowych zakładów produkcyjnych lub placówek usługowych, była w 2012 roku analogiczna do całego okresu 1989–2012 (36% łącznych nakładów). Blisko 70% z nakładów *greenfield* stanowiły przy tym wydatki na placówki uruchomione w 2012 roku lub będące w tym czasie w budowie, zaś pozostałe 30% pochłonęły dodatkowe nakłady w placówkach zrealizowanych w latach wcześniejszych. W wartościach bezwzględnych wielkość nakładów na nowe zakłady (podobnie zresztą jak wielkość środków zaangażowanych w fuzje i przejęcia) była na bardzo zbliżonym poziomie jak w 2011 roku (rys. 4).

Zauważalnie wyższy w stosunku do średnich wielkości inwestycji w ostatnim pięcioleciu (jak i w całym okresie 1989–2012) był udział nakładów na reinwestycje we wcześniej przejętych lub sprywatyzowanych firmach. Również w wartościach bezwzględnych dodatkowe nakłady poniesione na modernizację i rozwój starszych zakładów były największe od 2007 roku.

Rys. 4. Dynamika nakładów w latach 2007–2012 według typu nakładów (w mln USD)

Źródło: badania własne.

Główni inwestorzy

Zidentyfikowano 99 inwestorów zagranicznych, którzy w 2012 roku zaangażowali na terenie województwa małopolskiego co najmniej 1 mln USD, w tym 22 poniosło nakłady przekraczające 10 mln USD, a dwa podmioty zainwestowały więcej niż 100 mln USD (załącznik 2).

Największą inwestycją w regionie w 2012 roku było przejęcie grupy *Onet* przez niemiecko-szwajcarski koncern medialny *Ringier Axel Springer Media* (266 mln USD), a następnie zakup akcji tarnowskich zakładów azotowych (obecnie Grupa Azoty) przez rosyjski *Acron* (102 mln USD). Inna duża transakcja wiązała się z zakupem przez fundusz inwestycyjny *Heitman* Galerii Tarnovia (około 50 mln USD) oraz przejęciem przez szwedzką *Sazorę* dwóch biurów w kompleksie *Green Office* w Krakowie od polskiej firmy *Buma*.

Podobnie jak w latach ubiegłych w grupie największych inwestorów znajduje się brytyjsko-luksemburski potentat hutniczy *ArcelorMittal* oraz amerykański *Philip Morris*. Obydwa koncerny reinwestują zyski w zakłady produkcyjne sprywatyzowane przez nich w latach wcześniejszych, podobnie zresztą jak francuska grupa *EDF* corocznie inwestująca duże środki w krakowską elektrociepłownię (obecnie *EDF Kraków*) i duński *Carlsberg* zaangażowany w browarze Okocim w Brzesku. Tradycyjnie już w gronie największych inwestorów znajduje się amerykański *F&P Holding*, właściciel grupy *Can-Pack*.

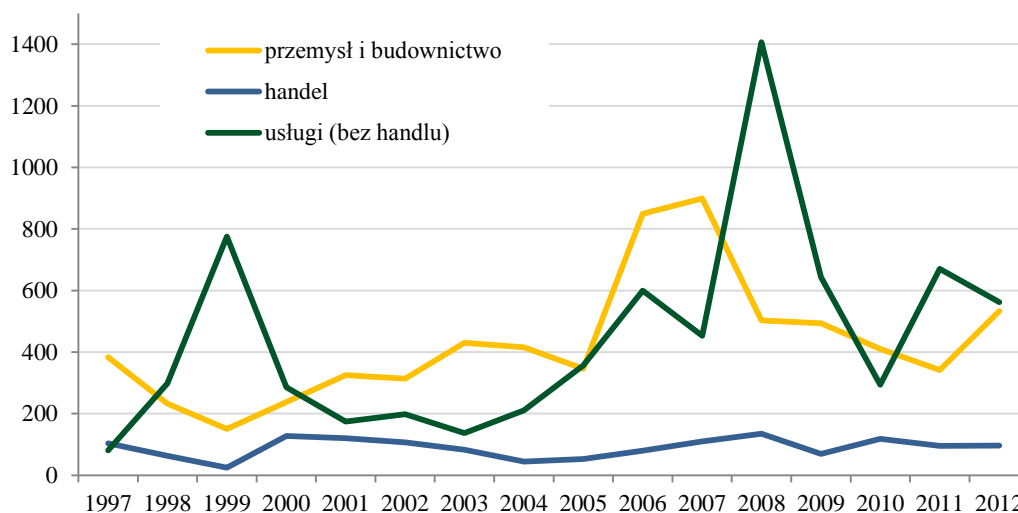
Wśród inwestycji *greenfield* wyróżniają się nakłady francuskich firm *Valeo* i *Auchan*. Pierwsza korporacja, jeden z największych dostawców części i komponentów dla przemysłu samochodowego, intensywnie rozwija działalność w swoich zakładach w Skawinie i Chrzanowie. Wielkie nakłady *Auchan*, należącego do grupy *Association Familiale Mulliez*, wiążą się z realizacją wielkopowierzchniowego centrum handlowego Galeria Bronowice w Krakowie. Duże nakłady na obiekty *greenfield* poniósł w 2012 roku amerykański *Goodman*, który rozbudowuje wielkie centrum logistyczne w Modlniczce pod Krakowem. Intensywnie inwestował w nowe sklepy portugalski *Jerónimo Martins* (sieć Biedronka), który rozpoczął ponadto realizację drugiego w Małopolsce centrum logistycznego dla swojej sieci. Duże nakłady na rozwój infrastruktury poniósł ponadto niemiecki *T-Mobile*.

W całym okresie 1989–2012 zdecydowanie najwięcej nakładów poniosło trzech inwestorów: *ArcelorMittal*, amerykański *General Electric* i niemiecki *Bayerische Hypo- und Vereinsbank* (załącznik 1). Wielkie nakłady tych dwóch ostatnich korporacji związane były z kolejnymi przejęciami Banku BPH. W gronie dziesięciu największych inwestorów znajdują się ponadto firmy, które inwestowały również poważne środki w samym 2012 roku, tj. *F&P Holding*, *T-Mobile*, *Carlsberg*, *Valeo*, *ČEZ* i *EDF*.

3. Struktura branżowa inwestycji

Główną różnicą zaobserwowaną w roku 2012 w stosunku do kilku lat wcześniejszych był duży wzrost nakładów w sektorze przemysłowym. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w ten sektor gospodarki były o niemal 200 mln USD wyższe niż w 2011 roku (533,5 mln USD). Sytuacja ta jest wynikiem zarówno wielkich nakładów na przejęcie akcji grupy *Azoty* przez inwestorów zagranicznych, większej aktywności w uruchomienie i rozbudowę nowych zakładów (*greenfield*), jak i wzrostu wartości reinwestycji na tle ostatnich pięciu lat. Podobnie jak w całym okresie 1989–2012, zdecydowana większość BIZ w przemyśle przypada na przetwórstwo przemysłowe (92%), a następnie energetykę (6%), niewielki jest natomiast udział nakładów na budownictwo i znikomy na działalność górniczą.

Wielkość inwestycji w działalności usługowe (poza handlem) była w 2012 roku nieco mniejsza niż rok wcześniej (rys. 5). Tym samym były one tylko nieco większe niż nakłady w sektorze przemysłowym (530,5 mln USD wobec 533,5 mln USD). Największy strumień finansowy w sektorze usługowym w 2012 roku trafił do działalności związanych z informacją i komunikacją, a następnie do obsługi rynku nieruchomości. Łącznie na te dwie gałęzie usług przypadało w 2012 roku aż 83% łącznych nakładów poniesionych przez inwestorów zagranicznych na działalności usługowe.

Rys. 5. Napływ inwestycji do województwa małopolskiego według lat i sektorów gospodarki (mln USD)

Źródło: badania własne.

Wielkość nakładów w handlu była w 2012 roku wyniosła 128,2 mln USD. Udział handlu w nakładach ogółem pozostaje w ostatnich pięciu latach dość stabilny i kształtuje się na poziomie 10%.

Przemysł

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w przemyśle przekroczyły w 2012 roku wartość 520 mln USD, z czego 94% poniesiono w działalnościach produkcyjnych, resztę głównie w energetyce. Nakłady w przemyśle w 2012 roku cechowały się stosunkowo dużą koncentracją – trzy branże przemysłu przetwórczego skupiły blisko połowę wszystkich nakładów w tym sektorze gospodarki. Niemniej, aż w 16 gałęziach przemysłu wartość BIZ przekroczyła 5 mln USD.

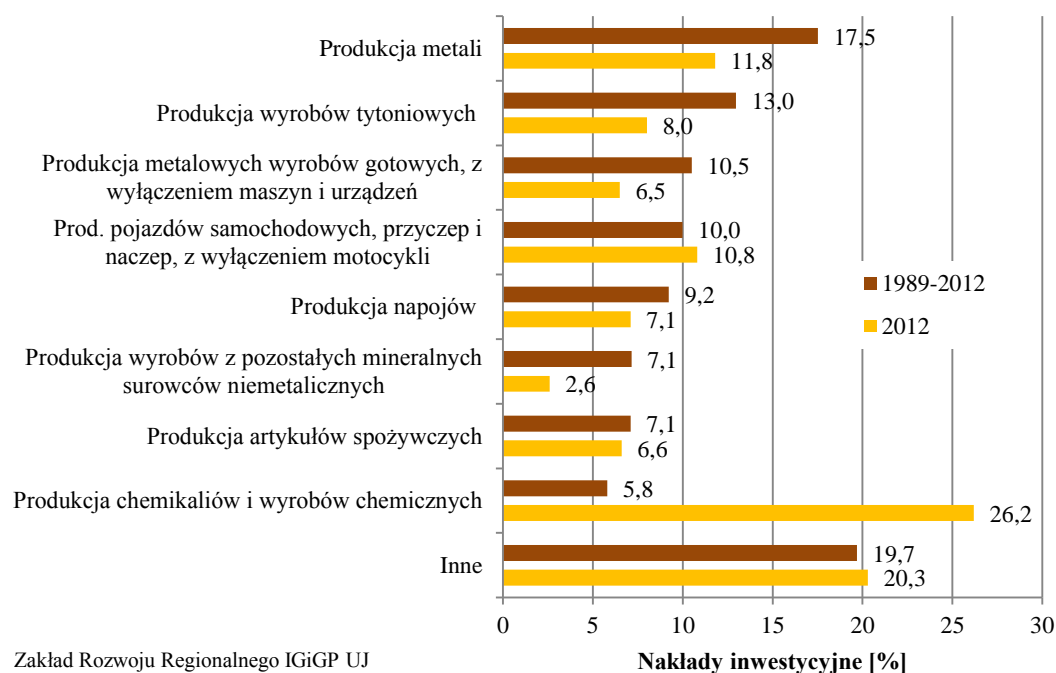
Przetwórstwo przemysłowe

Największe inwestycje miały miejsce w produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych za sprawą dużych środków zaangażowanych w zakup akcji *Zakładów Azotowych* w Tarnowie przez inwestorów zagranicznych, przede wszystkim przez rosyjski *Acron* (poprzez spółkę zależną *Norica*), a także brytyjskie i niderlandzkie fundusze inwestycyjne (łącznie blisko 130 mln USD). W branży chemicznej nakłady przekraczające 1 mln USD ponieśli ponadto wytwórcy gazów technicznych. *Air Products* rozpoczął budowę nowego zakładu w Tarnowie, inwestowali ponadto francuski *Air Liquide* i niemiecki *Linde Gaz*.

Tradycyjnie wysokie (między 39 a 58 mln USD) były nakłady inwestorów zagranicznych w trzy gałęzie przemysłu: produkcję metali, pojazdów samochodowych i ich części oraz wyrobów tytoniowych. O ile jednak rola przemysłu samochodowego w nakładach ogółem w 2012 roku była nieco większa niż dla całego okresu 1989–2012, to znaczenie dwóch pozostałych branż w samym 2012 było zdecydowanie mniejsze niż w całym badanym okresie (rys. 6).

Wielkość nakładów w produkcję metali to przede wszystkim efekt reinwestycji w zakładach koncernu stalowego *ArcelorMittal*, do którego należy krakowska huta oraz spółka *ArcelorMittal Tubular Products Kraków* (rury stalowe). Brytyjsko-luksemburski koncern jest ponadto mniejszościowym udziałowcem w bocheńskim *Stalprodukcje*. Najbardziej kapitałochłonnymi przedsięwzięciami realizowanym w 2012 roku przez *ArcelorMittal* były nakłady mające na celu zmniejszenie

oddziaływania na środowisko krakowskiej koksowni (instalacja oczyszczania gazu koksowniczego i biologiczna oczyszczalnia ścieków), a poza nimi budowa dwóch nagrzewnic wielkiego pieca nr 5 i wdrożenie systemu transportu ciekłej surówki w hucie. W produkcji metali, poza brytyjsko-luksemburskim koncernem, nakłady przekraczające 1 mln USD poniosło dwóch inwestorów. Austriacka spółka *Benda Lutz* rozbudowała zakład w Skawinie o nowy budynek produkcyjny wyposażony w pełną linię do produkcji proszku aluminium, zaś w Chrzanowie zwiększyła swe zaangażowanie w tłocznię metali norweska *Sapa*.

Rys. 6. Udział wybranych gałęzi w inwestycjach zagranicznych w przemyśle przetwórczym

Źródło: badania własne.

Podobnie jak w kilku poprzednich latach, w 2012 roku największe nakłady w przemyśle samochodowym poniósł *Valeo*. Ta francuska korporacja kontynuowała w 2012 roku inwestycje związane z powiększeniem mocy produkcyjnych oraz rozszerzeniem asortymentu produkcji w swoich dwóch zakładach w Skawinie (układy chłodzenia silnika i elementy wycieraczek) oraz w Chrzanowie (systemy oświetlenia). Znaczące nakłady ponieśli ponadto japońscy producenci części samochodowych zlokalizowani w Niepołomicach (*Nidec*) i Wolbromiu (*Tokai Rubber*), a ponadto amerykański *Cooper Standard*, który posiada zakład produkcyjny w Myślenicach.

Natomiast wielkie nakłady w produkcję wyrobów tytoniowych są rezultatem działalności tylko jednego inwestora – amerykańskiej firmy *Philips Morris* – który systematycznie zwiększa zaangażowanie w swoim zakładzie produkcyjnym w Krakowie.

Duże w 2012 roku były inwestycje firm zagranicznych w produkcję artykułów spożywczych i napojów, wyrobów metalowych i urządzeń elektrycznych. W produkcji artykułów spożywczych największe inwestycje zrealizowały francuski *Royal Canin* (zakład karmy dla zwierząt w Niepołomicach) i niemiecki *Bahlsen*. Ten drugi inwestor powiększył moce produkcyjne w Skawinie, oddając w 2012 roku nową halę produkcyjną. Nakłady przekraczające 1 mln USD poniosło w produkcji artykułów spożywczych czterech innych inwestorów, w tym niemieckie firmy *Interfresh Food* (rozbudowa zakładu *Bell Polska* w Niepołomicach), *Kord* (zakład *Grana* w Skawinie) i *Intersnack* (zakład w Niedźwiedziu, gmina Słomniki) a ponadto duński *Dan Cake*, który w Chrzanowie rozpoczął budowę nowej hali produkcyjnej. Wielkością nakładów w produkcji napojów wyróżnia się dwóch inwestorów: duński *Carlsberg*, który uruchomił nową linię do butelkowania piwa w Browarze Okocim w Brzesku, oraz *Coca-Cola* posiadająca zakłady w Niepołomicach i Tyliczu.

Wysokość nakładów w produkcji wyrobów metalowych wiąże się przede wszystkim z aktywnością amerykańskich inwestorów: holdingu *F&P*, właściciela grupy *Can-Pack* (zakłady w Brzesku i Krakowie) oraz *Silgan*, prowadzącego zakład w Niepołomicach. Nakłady przekraczające 1 mln USD ponieśli ponadto niemieccy inwestorzy: *W. Severt Maschinen Bau* w Gorlicach, *Seppeler* w Chrzanowie i *GDW Werkzeugmaschinen Herzogenaurach*, który przejął Fabrykę Maszyn „Tarnów”. W Oświęcimiu włoski inwestor *Industrimeccanica Di Precisione Brandizzo* otworzył tłocznię elementów karoserii samochodowych.

W zakresie produkcji urządzeń elektrycznych nakłady o wysokości 1 mln USD i więcej poniosło czterech inwestorów, najwięcej zaś francuski *Schneider Electric* (produkuje wyłączniki i rozłączniki aparatury niskich napięć w Bukownie). Znaczące nakłady ponieśli w Nowym Sączu norweski *Norlys* (rozbudowa zakładu sprzętu oświetleniowego) oraz producent elektrod węglowych *SGL Carbon*. W Niepołomicach włoski inwestor z grupy *Sarel-Tesar* budował nowy zakład transformatorów.

Na osiem wymienionych wyżej gałęzi przemysłu przypadało ponad 82% wszystkich nakładów udziałowców zagranicznych w przemysł przetwórczy w 2012 roku. Nakłady powyżej 10 mln USD miały miejsce w czterech innych gałęziach przemysłu, natomiast w kolejnych czterech wielkość inwestycji przekroczyła wartość 1 mln USD (tab. 4).

Wysokość nakładów w działach przemysłu klasyfikowanych jako produkcja pozostałych wyrobów (PKD 32) oraz produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków (PKD 21) była rezultatem działalności trzech inwestorów. W tej pierwszej gałęzi przemysłu był to chiński *Dalian Talent* produkujący w Żabnie świece, a w drugiej izraelska *Teva*, właściciel krakowskiej fabryki leków oraz włoski *Recordati*, który w sierpniu 2012 roku przejął krakowskiego producenta leków i suplementów diety *Farma-Projekt*.

Znacznie bardziej zdywersyfikowane są inwestycje w zakresie produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, produkcji papieru i wyrobów z papieru oraz poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji. W każdej z tych gałęzi przemysłu działa kilku średnich lub dużych inwestorów zagranicznych. W przemyśle mineralnym największe nakłady w 2012 roku poniósł należący do *ArcelorMittal* producent wyrobów ogniotrwałych *ArcelorMittal Refractories*, włoski *Mapei* (właściciel spółki *Górka Cement* w Trzebini) oraz brytyjski *Cookson* produkujący w Skawinie w zakładzie *Vesuvius* materiały ogniotrwałe. W przemyśle papierniczym powyżej 1 mln USD w 2012 roku zainwestowały amerykański *MWV* produkujący w Stanisławicach (gmina Kłaj) opakowania tekturowe dla producentów papierosów oraz belgijska spółka *VG* wytwarzająca wyroby z tektury w Chełmku. Inwestycje w poligrafii są efektem działalności amerykańskich drukarni *Donnelley* w Krakowie oraz niemieckiego *Euro Druckservice*, który uruchomił nowy zakład w Modlniczce (gmina Wielka Wieś).

Wśród pozostałych gałęzi przemysłu uwagę zwracają nakłady dwóch amerykańskich inwestorów z zakresu przemysłu wysokiej techniki w rozwój nowych zakładów w Niepołomicach: producenta sterowników procesów przemysłowych *Woodward* oraz wytwórcy elementów silników lotniczych *Pratt Whitney Tubes* (dawniej *Kreisler Polska*) należącego do grupy *United Technologies Corporation*. Również w Niepołomicach nowy zakład produkcyjny realizuje spółka

Niff Rubber Industry (wyroby gumowe), posiadająca większościowego udziałowca z Turcji.

Energetyka, zaopatrzenie w wodę, gospodarka odpadami i rekultywacja

Wartość zagranicznych inwestycji w energetyce wyniosła w 2012 roku w województwie małopolskim prawie 30 mln USD, co stanowiło niespełna 6% nakładów w całym przemyśle oraz 2,5% BIZ ogółem. Dwoma wielkimi inwestorami w tym sektorze są francuski *EDF*, właściciel Elektrociepłowni Kraków, oraz czeski *ČEZ*, do którego należy Elektrownia Skawina. W elektrowni Skawina w 2012 roku realizowano głównie przedsięwzięcia w zakresie odnawialnych źródeł energii: przekazano do eksploatacji instalację mielenia biomasy i finalizowano prace związane z małą elektrownią wodną Borek (przekazano ją do użytkowania w marcu 2013 roku). W zakresie dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją największe nakłady poniósł w 2012 roku francuski *Suez Environment*, posiadający swoje oddziały w Krakowie i Nowym Sączu.

Budownictwo

Inwestycje zagraniczne w budownictwie przekroczyły w 2012 roku wysokość 11 mln USD, czyli około 1% BIZ w województwie małopolskim. Największym inwestorem w tym sektorze gospodarki jest w Małopolsce portugalska firma *Mota-Engil*, która swoją siedzibę w Polsce posiada w Krakowie. Warto zauważyć, że na tle innych działalności w budownictwie znacząca jest rola inwestorów z Półwyspu Iberyjskiego – Portugalii i Hiszpanii. Poza nimi w Małopolsce działają oddziały szwedzkiej firmy *Skanska* (oddziały budownictwa ogólnego i inżynieryjnego) oraz niemieckiej *Hochtief*.

Tab. 4. Wartość inwestycji zagranicznych w przemyśle oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w latach 1989-2012			Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
B,C,D,E	Przemysł	7 337,2	X	44,8	521,6	X	43,8
C	przetwórstwo przemysłowe, w tym	6 518,7	100,0	39,8	488,1	100,0	41,0
24	produkcja metali	1142,2	17,5	7,0	57,6	11,8	4,8
12	produkcja wyrobów tytoniowych	845,2	13,0	5,2	39,2	8,0	3,3
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych	684,8	10,5	4,2	31,7	6,5	2,7
29	produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep, naczep	650,9	10,0	4,0	52,9	10,8	4,4
11	produkcja napojów	601,2	9,2	3,7	34,5	7,1	2,9
10	produkcja artykułów spożywczych	465,9	7,1	2,8	32,4	6,6	2,7
23	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	462,6	7,1	2,8	12,5	2,6	1,1
20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	380,6	5,8	2,3	128,0	26,2	10,7
21	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	287,1	4,4	1,8	14,4	3,0	1,2
27	produkcja urządzeń elektrycznych	248,4	3,8	1,5	27,3	5,6	2,3
18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	211,8	3,2	1,3	10,9	2,2	0,9
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	175,5	2,7	1,1	11,1	2,3	0,9
22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	154,7	2,4	0,9	7,7	1,6	0,6
28	produkcja maszyn i urządzeń	51,8	0,8	0,3	2,7	0,6	0,2
26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	35,9	0,6	0,2	5,0	1,0	0,4
32	pozostała produkcja wyrobów	27,6	0,4	0,2	15,6	3,2	1,3
14	produkcja odzieży	26,3	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0
30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	23,1	0,4	0,1	3,8	0,8	0,3
15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	11,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka	9,4	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
13	produkcja wyrobów tekstylnych	8,6	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
	pozostałe branże	13,9	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę	754,4	100,0	4,6	30,1	100,0	2,5
E	dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	45,5	100,0	0,3	3,4	100,0	0,3
B	górnictwo i wydobywanie	18,5	100,0	0,1	0,0	100,0	0,0

Źródło: badania własne

Tab. 5. Wartość inwestycji zagranicznych w budownictwo oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w latach 1989–2012			Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
F	Budownictwo	245,0	100,0	1,5	11,4	100,0	1,0
42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	168,2	68,7	1,0	11,0	100,0	1,0
41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	55,1	22,5	0,3	0,0	0,0	0,0
43	roboty budowlane specjalistyczne	21,7	8,8	0,1	0,0	0,0	0,0

Źródło: badania własne

Tab. 6. Wartość inwestycji zagranicznych w działalność handlową oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w latach 1989–2012			Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	1 520,7	100,0	9,3	128,2	100,0	10,8
47	handel detaliczny	1 078,5	70,9	6,6	93,5	72,9	7,8
46	handel hurtowy	427,2	28,1	2,6	34,7	27,1	2,9
45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	15,0	1,0	0,1	0,0	0,0	0,0

Źródło: badania własne

Handel

W 2012 roku zagraniczni inwestorzy zajmujący się działalnością handlową ponieśli nakłady w wysokości 128 mln USD, z czego blisko 3/4 przypadało na handel detaliczny, reszta zaś na hurtowy. Największy kapitał zaangażowała francuska grupa *Association Familiale Mulliez (AFM)*, właściciel sklepów wielkopowierzchniowych *Auchan* i *Leroy Merlin*, co związane było z realizacją centrum handlowego *Galeria Bronowice* w Krakowie.

Postępowała intensywna ekspansja portugalskiej sieci sklepów dyskontowych *Biedronka*, będącej własnością *Jerónimo Martins*. Portugalski inwestor otworzył w Małopolsce blisko 20 nowych sklepów, co oznaczało, że na koniec 2012 roku sieć *Biedronka* w Małopolsce liczyła ponad 100 placówek. Równocześnie *Jerónimo Martins* rozpoczął budowę drugiego (po otwartym w 2006 roku w Wojniczu) centrum dystrybucji w regionie, które mieści się w Modlnicy (powiat krakowski).

Duże nakłady na rozwój sieci poniosło także *Tesco*. Ten brytyjski inwestor, którego polska siedziba mieści się w Krakowie, otworzył w 2012 roku m.in. duży obiekt (powierzchnia handlowa 1 740 m²) w Dąbrowie Tarnowskiej, a ponadto około 10 innych sklepów w formie supermarketu w ośrodkach o różnej pozycji w hierarchii osadniczej – zarówno w stolicy województwa, miastach powiatowych, jak i wsiach gminnych. Nowe obiekty, przy czym ich liczba była znacznie mniejsza niż w przypadku *Jerónimo Martins* czy *Tesco*, otworzyły ponadto niemiecka sieć *Lidl* (należy podobnie jak *Kaufland* do grupy *Schwarz*) i duńskie *Netto*. Równoległe z rozwojem sieci sklepów dyskontowych i supermarketów z żywnością postępowała ekspansja niemiecko-chińskiej grupy *R&R Ost Europe*, która prowadzi sieć drogerii *Rossmann*. Wśród sieci stacji paliw największe środki zaangażował *British Petroleum*.

W handlu hurtowym największe nakłady poniósł portugalski inwestor *Luis Manuel Conceição do Amaral*, do którego należy sieć *Eurocash* i *Tradis*. Brytyjski *Kingfisher* otworzył w 2012 roku halę wielkopowierzchniową w Oświęcimiu, zaś *Selgros* właściciel hurtowni typu *cash&carry*, zmodernizował swój obiekt w Krakowie. Nakłady przekraczające 1 mln USD zrealizował ponadto rosyjski *Novatek*, który zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym gazem płynnym (LPG) oraz brytyjski *IMI International* posiadający w Olewinie (powiat olkuski) swoje centrum dystrybucji.

Usługi

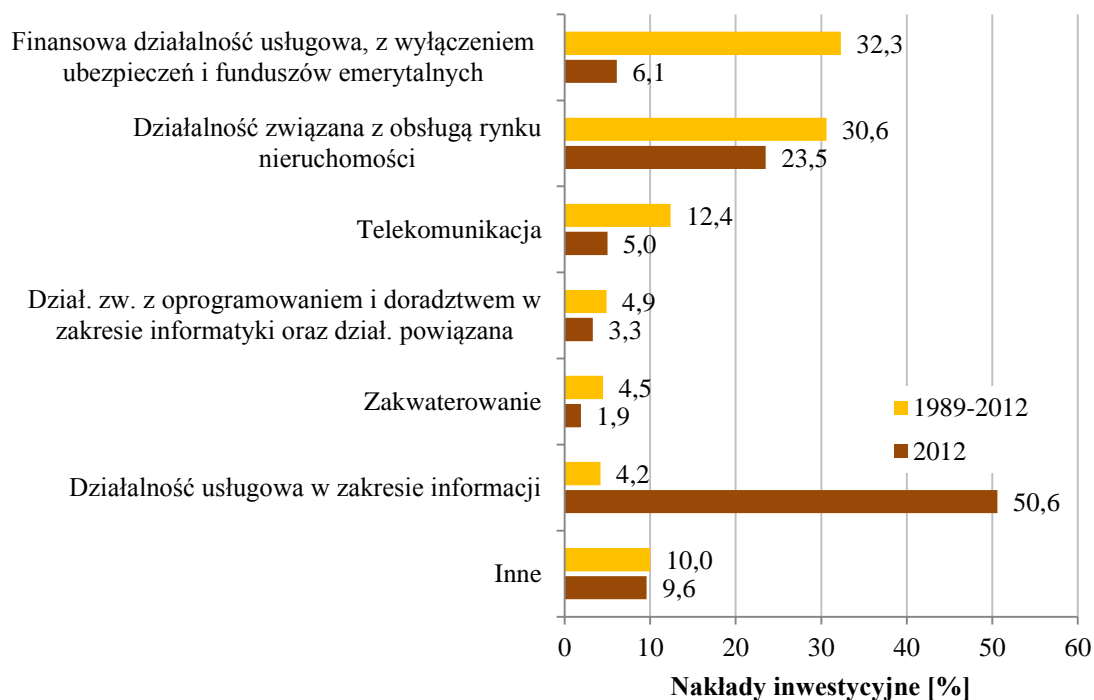
W 2012 roku wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniosła w Małopolsce 530,5 mln USD. Wartość ta stanowiła 44% ogółu inwestycji zagranicznych w analizowanym roku.

Informacja i komunikacja

Największy wolumen inwestycji (291 mln USD) odnotowano w sekcji J, Informacja i komunikacja (rys. 7). W 2012 roku największą inwestycją zagraniczną w tej sekcji i całym sektorze usług był zakup 75% udziałów w portalu internetowym *Onet.pl*. Nabywcą akcji została niemiecko-szwajcarska spółka *Ringier Axel Springer Media*, a wartość inwestycji przekroczyła 250 mln USD. Znaczące inwestycje na rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej poniosła również firma *T-Mobile*. W 2012 roku inwestycje kapitałowe poniesiono również w centrach rozwoju oprogramowania (amerykańskie: *Affiliated Computer Services*, *Apriso*, *EPAM Systems*, *Sabre Polska*, brytyjski *Antenna Volantis*, hinduski *HCL Poland* oraz rosyjski *Luxoft*). Odnotowano również znaczące nakłady inwestycyjne w centra usług wspólnych świadczące usługi informatyczne, m.in. szwajcarski *UBS* czy portugalski *MESP Central Europe* należący do *Mota-Engil*. W maju 2012 roku otwarto w Krakowie *Cisco Global Support Center* świadczące usługi wsparcia technicznego (IT) i biznesowego (dział finansowy i operacyjny).

Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

W działalnościach związanych z obsługą rynku nieruchomości wartość inwestycji zagranicznych wyniosła w 2012 roku ponad 124 mln USD i była tym samym mniejsza w porównaniu z 2011 rokiem o ponad 15%. **Największe inwestycje zagraniczne na małopolskim rynku nieruchomości, czego nie obserwowaliśmy w poprzednich latach, miały miejsce poza granicami Krakowa.** Amerykański fundusz *Heitman* za około 50 mln USD nabył 70% udziałów w galerii handlowej *Tarnovia*, należącej do duńskiego dewelopera *TK Development*, zaś w czerwcu 2012 roku *Goodman* otworzył w Modlniczce pierwszy terminal przeładunkowy typu *cross-dock* realizowany dla potrzeb *DB Schenker Logistics*. Ogółem w kompleksie *Kraków Airport Logistics Center*, realizowanym przez *Goodmana*, zakończono również budowę dwóch magazynów o łącznej powierzchni ponad 18 tys. metrów kwadratowych.

Rys. 7. Udział wybranych gałęzi w inwestycjach zagranicznych w usługach

Źródło: badania własne.

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Ponad 42 mln USD zainwestowano w 2012 roku w Małopolsce w działalność finansową i ubezpieczeniową (tab. 7). Największe nakłady inwestycyjne na rozbudowę sieci placówek poniósł *Alior Bank*. Dodatkowe nakłady inwestycyjne poniosły banki: *BPH* i *BNP Paribas*. W rozwój centrów usług wspólnych, których główną działalnością są usługi finansowe i ubezpieczeniowe, inwestorzy zagraniczni zainwestowali ponad 15 mln USD. Rozbudowano centra *Amway* i banku *HSBC*, jak i powstałe pod koniec 2011 roku centrum brytyjskiej firmy *Capita*. W 2012 roku powstało w Małopolsce centrum amerykańskiej firmy *Brown Brothers Harriman*, które oferuje usługi finansowe i inwestycyjne, i jako jedyne wśród europejskich ośrodków koncernu świadczy usługi z zakresu wsparcia technologicznego dla klientów.

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Ponad 17 mln USD zainwestowali przedsiębiorcy zagraniczni w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (sekcja M wg klasyfikacji PKD 2007). Dynamicznie rozwija się centrum techniczne amerykańskiego koncernu motoryzacyjnego *Delphi* w Krakowie. W firmach sektora BPO / SSC zaliczanych do sekcji M największe

inwestycje (powyżej 1 mln USD) poniesiono w *State Street*, *Electrolux*, *AON Hewitt*, *IBM BTO Business Consulting Services* i *Shell*. Zwiększonym nakładom towarzyszył wzrost zatrudnienia w wymienionych centrach. W 2012 roku rozpoczęło działalność centrum finansowe i operacyjne firmy *Herbalife*, a amerykańska firma energetyczna *FMC Technologies* utworzyła w Krakowie centrum badawczo-rozwojowe.

Pozostałe gałęzie usług

Po około 10 mln USD zainwestowano w transporcie i gospodarce magazynowej (sekcja H), działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I) oraz w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (sekcja N). W ramach działalności transportowej największe inwestycje poniósł amerykański koncern *Rail World* w swoim zakładzie taboru kolejowego we Włosienicy pod Oświęcimiem. Inwestował również francuski przewoźnik produktów chemicznych *Samat*.

W hotelarstwie znaczącymi inwestycjami były budowa hoteli przy Dworcu Głównym w Krakowie: *Ibis Budget*, który należy do grupy *Orbis* (dominującym udziałowcem jest w niej francuski *Accor*) oraz *Puro Hotels*, własność norweskiej firmy *Genfer*. W firmach sektora BPO / SSC, zaliczanych do sekcji N, największe inwestycje (powyżej 1 mln USD) poniesiono na rozbudowę istniejących centrów: *Heineken Global Shared Services*, *International Paper* oraz *Serco European Services*. W 2012 roku rozpoczęło działalność centrum finansowe i obsługi klienta amerykańskiej firmy *PerkinElmer*, jednego z czołowych przedsiębiorstw w zakresie produkcji aparatury analitycznej i diagnostycznej. W sumie w centrach sektora BPO / SSC zaliczanych do trzech sekcji (J, M i N) zainwestowano w 2012 roku ponad 45 mln USD.

Podsumowując trzeba podkreślić, że w roku 2012 spadła wartość inwestycji zagranicznych w sektorze usług w Małopolsce z 670 mln USD w 2011 roku do 530,5 mln USD w 2012 roku. Największe inwestycje odnotowano w działalnościach związanych z informacją i komunikacją oraz usługach związanych z obsługą rynku nieruchomości. W 2012 roku największą inwestycją zagraniczną w sektorze usług był zakup 75% udziałów w portalu internetowym *Onet.pl* przez niemiecko-szwajcarską spółkę *Ringier Axel Springer Media*. Spore inwestycje (ponad 45 mln USD), wynikające ze wzrostu zatrudnienia, poniesiono w centrach sektora BPO / SSC.

Tab. 7. Wartość inwestycji zagranicznych w usługi oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w latach 1989–2012			Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
	Usługi	7 262,7	X	44,4	531	X	44,5
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2 366,6	100,0	14,5	43	100,0	3,6
64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	2 347,3	99,2	14,3	32,4	75,6	2,7
	pozostałe działalności	19,3	0,8	0,1	10,5	24,4	0,9
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2 295,9	100,0	14,0	125	100,0	10,5
J	Informacja i komunikacja	1 727,3	100,0	10,6	314	100,0	26,3
61	Telekomunikacja	900,4	52,1	5,5	26,4	8,4	2,2
62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	357,3	20,7	2,2	17,4	5,6	1,5
63	działalność usługowa w zakresie informacji	307,6	17,8	1,9	268,4	85,5	22,5
60	nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	57,2	3,3	0,3	0,0	0,0	0,0
59	działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	57,0	3,3	0,3	0,0	0,0	0,0
58	działalność wydawnicza	47,9	2,8	0,3	1,5	0,5	0,1
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	386,8	100,0	2,4	10,1	100,0	0,8
55	Zakwaterowanie	328,3	84,9	2,0	10,1	100,0	0,8
56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	58,5	15,1	0,4	0,0	0,0	0,0
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	265,3	100,0	1,6	17,5	100,0	1,5
69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	102,1	38,5	0,6	10,0	57,0	0,8
71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	96,1	36,2	0,6	5,8	33,1	0,5
70	działalność firm centralnych (<i>head offices</i>); doradztwo związane z zarządzaniem	63,1	23,8	0,4	1,7	10,0	0,1
74	pozostała dział. profesjonalna, naukowa i techniczna	3,5	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0
	pozostałe działalności	0,5	0,2				

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w latach 1989–2012			Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Wartość inwestycji w mln USD	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
H	Transport i gospodarka magazynowa	122,4	100,0	0,7	10,2	100,0	0,9
49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	79,5	65,0	0,5	10,2	100,0	0,9
52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	22,7	18,5	0,1	0,0	0,0	0,0
53	działalność pocztowa i kurierska	18,6	15,2	0,1	0,0	0,0	0,0
51	transport lotniczy	1,6	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	44,5	100,0	0,3	11,0	100,0	0,9
82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	23,6	53,1	0,1	11,0	100,0	0,9
81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	9,4	21,2	0,1	0,0	0,0	0,0
80	działalność detektywistyczna i ochroniarska	8,2	18,4	0,1	0,0	0,0	0,0
79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji	2,6	5,8	0,0	0,0	0,0	0,0
	pozostałe działalności	0,7	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	31,2	100,0	0,2	0,5	100,0	0,0
86	opieka zdrowotna	19,0	60,9	0,1	0,1	20,6	0,0
87	pomoc społeczna z zakwaterowaniem	12,2	39,1	0,1	0,4	79,4	0,0
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	22,2	100,0	0,1	0,0	100,0	0,0
92	działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	21,2	95,5	0,1	0,0	0,0	0,0
93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	1,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0
S	Pozostała działalność usługowa	0,5	100,0	0,0	0,0	100,0	0,0
P	Edukacja	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	0,0

Źródło: badania własne.

4. Kraje pochodzenia kapitału

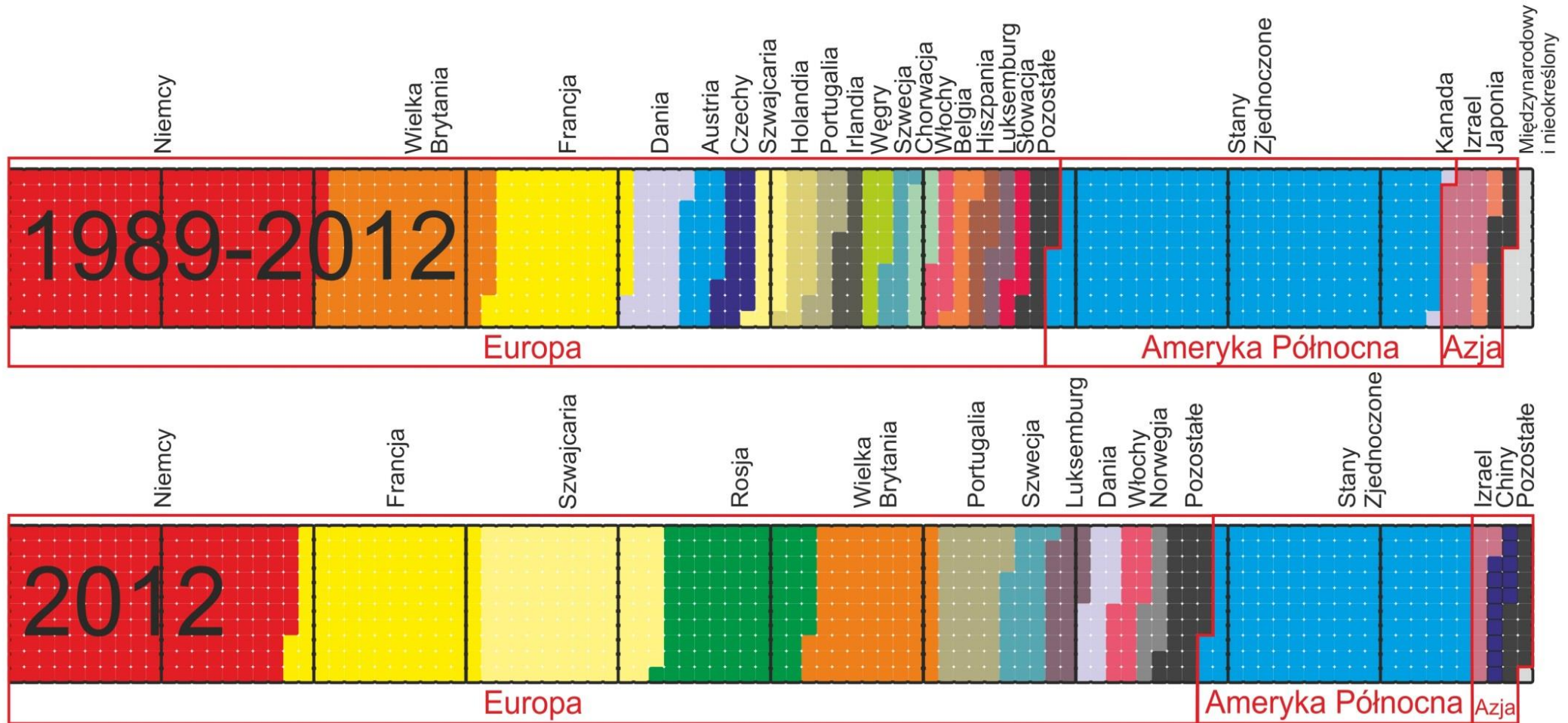
Globalne trendy w zakresie kierunku przepływu inwestycji wskazują na rosnącą rolę państw azjatyckich. Na czele rankingu najbardziej inwestujących gospodarek na świecie niezmiennie od lat utrzymują się Stany Zjednoczone, a za nimi Japonia. Interesujące zmiany zachodzą na dalszych miejscach. Rośnie znaczenie Chin, Hong-Kongu, Korei i Singapuru, które corocznie poprawiają swoją pozycję o kilka miejsc. W ciągu ostatnich 10 lat udział krajów rozwijających się w przepływach BIZ wzrósł z kilkunastu do blisko 40% (UNCTAD 2013).

Czy Małopolska wpisuje się w globalne trendy inwestycyjne? Czy region jest postrzegany jako atrakcyjne miejsce dla inwestowania przez te same kraje, które budują globalny obraz inwestycji zagranicznych? Na te pytania odpowiedź zawarta została w poniższym rozdziale, prezentującym kraje pochodzenia kapitału dla inwestycji w Małopolsce dla lat 1989–2012 ze szczególnym naciskiem na 2012 rok. Obok kierunków napływu inwestycji przedstawione zostały inwestycje w ujęciu sektorowym pozwalające uchwycić dodatkowy wymiar zróżnicowania.

W całym analizowanym okresie 1989–2012, utrzymuje się największy udział państw europejskich, jako głównych źródeł pochodzenia kapitału trafiającego do Małopolski (rys. 8); w porównaniu z 2010 rokiem ich udział zwiększył się o 0,3 punktu procentowego do poziomu 68,5%. W ostatnich dwóch latach miał miejsce niewielki wzrost zaangażowania kapitału azjatyckiego kosztem kapitału pochodzącego z Ameryki Północnej. Udział kapitału azjatyckiego wyniósł na koniec 2012 roku 4,4%, przy spadku udziału kapitału amerykańskiego do poziomu 25,2% (tab. 8).

Pomimo największego zaangażowania kapitału z Europy w Małopolsce, w rozbiciu na poszczególne kraje żadne państwo europejskie nie poniosło inwestycji większych od tych z USA. Wartość inwestycji z USA stanowiła na koniec 2012 roku aż 1/4 wszystkich inwestycji w Małopolsce w okresie 1989–2012.

W dalszej kolejności za USA plasują się trzy państwa europejskie. Liderem w tej części świata są Niemcy z udziałem rzędu 20,7% w łącznej wielkości BIZ. Kolejne miejsca przypadają na Wielką Brytanię i Danię (tab. 8). Inwestorzy z aż dziewiętnastu państw europejskich zaangażowali w okresie 1989–2012 co najmniej 100 mln USD.

Rys. 8. Kierunki napływu BIZ do Małopolski w latach 1989–2012 w mln USD

Źródło: badania własne.

Kraje azjatyckie mogą być oceniane przez pryzmat zainwestowanych łącznie 712,2 mln USD, z czego aż 409,0 mln USD pochodzi z Izraela (tab. 9). Ponad 100 mln USD inwestowały również podmioty z Japonii. Wciąż niewielki jest udział kapitału chińskiego, zaledwie 41,5 mln USD w badanym dwunastoleciu, z czego aż 38% przypada na 2012 rok. Pewne ożywienie można obserwować ponadto w przypadku inwestorów hinduskich. Z innych rejonów świata nie są odnotowywane duże inwestycje bezpośrednie. Największy zaangażowany kapitał pochodził z Australii. Nieco mniej zaangażowały instytucje międzynarodowe.

Przepływy inwestycyjne w samym 2012 roku podkreślają jeszcze mocniej relacje z partnerami gospodarczymi z Europy. Udział tej części świata w wartości inwestycji przyjętych przez Małopolskę utrzymywał się na wysokim, bo przeszło 78% poziomie. Z krajów Ameryki Północnej pochodziło w tym okresie 17% inwestycji, a kapitał azjatycki stanowił kolejne 3,9%.

W 2012 roku w województwie małopolskim zainwestowały firmy z 26 państw świata. Wielkość zaangażowanego kapitału była przy tym bardzo zróżnicowana. Największe nakłady pochodziły z Niemiec i przekraczały poziom 223 mln USD. Duży strumień inwestycji, przekraczający poziom 100 mln USD, napłynął z USA, Francji, Szwajcarii i Rosji (stanowiło to w sumie 70% wszystkich inwestycji w 2012 roku). BIZ w przedziale między 100 a 10 mln USD napłynęły z 9 krajów. W porównaniu z 2011 rokiem największe różnice wynikają ze wzrostu nakładów z Rosji, Szwajcarii i Chin (tab. 10).

Inwestycje w przemyśle i budownictwie w całym okresie 1989–2012 były specjalnością amerykańską oraz takich państw europejskich jak Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Dania i Czechy. Z każdego z tych kierunków napłynęło w okresie 1989–2012 ponad 200 mln USD do przemysłu i budownictwa. Tylko z USA do Małopolski skierowany został strumień środków przekraczający 2 mld USD, co stanowi 27,2% inwestycji w tym sektorze gospodarki. Z Europy pochodziło 68,5% inwestycji w tym sektorze. W 2012 roku największe znaczenie miał natomiast kapitał rosyjski, który nieznacznie przekroczył zaangażowanie inwestorów z USA. Wartość BIZ 10 mln USD i więcej przekroczyły inwestycje firm z Chin, Izraela, Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, Portugalii, Danii oraz Luksemburga.

W odróżnieniu od inwestycji w sektorze przemysłowym w działalności handlowej zdecydowanie przeważa kapitał europejski. Aż 95,2% wszystkich inwestycji w handlu w okresie od 1989 roku pochodziło z Europy. Dominował kapitał z Niemiec, a wysoki

poziom nakładów utrzymywał się dla firm z Francji, Wielkiej Brytanii, Portugalii, Niderlandów. Dla 2012 roku dominacja kierunku europejskiego jest jeszcze większa. Poza inwestycjami z USA nieprzekraczającymi 0,2 mln USD, zidentyfikowano tylko te z Europy. Najwięcej pochodziło z Francji, Wielkiej Brytanii i Portugalii.

Usługi były sektorem, który obok inwestycji z Ameryki Północnej i Europy przyciągnął również znaczne środki z Azji (tab. 9). Ogromne inwestycje przekraczające 2 mld USD pochodziły w całym okresie z Niemiec i USA. Próg 100 mln USD przekraczały inwestycje z 15 krajów, gdzie obok wymienionych największymi były te z Izraela, Wielkiej Brytanii, Irlandii i Węgier. Były to głównie inwestycje w budowę obiektów pod wynajem. W samym 2012 roku zidentyfikowano inwestycje w usługi na poziomie 530 mln USD. Liderem pozostają Niemcy, ale wystąpiły w tym okresie duże inwestycje ze Szwajcarii, USA, Wielkiej Brytanii i Szwecji.

Podsumowując, należy stwierdzić, że w 2012 roku również w Małopolsce znalazły odzwierciedlenie światowe zmiany w trendach BIZ przez rosnącą rolę inwestycji z krajów BRIC, przede wszystkim rosyjskich i chińskich. Niemniej jednak w wartościach bezwzględnych nadal gros inwestycji pochodzi z „tradycyjnych” źródeł kapitału, tj. USA i kilku krajów Europy Zachodniej, w tym przede wszystkim Niemiec.

Tab. 8. Wartość inwestycji zagranicznych oraz ich struktura według krajów pochodzenia kapitału i rodzaju działalności w latach 1989–2012

Kraj	Inwestycje ogółem		Przemysł i budownictwo		Handel		Usługi	
	mln USD	%	mln USD	%	mln USD	%	mln USD	%
Europa	11 207,9	68,5	5 135,5	67,7	1 447,1	95,2	4 625,2	63,7
Niemcy	3 386,3	20,7	864,0	11,4	398,3	26,2	2 124,0	29,2
Wielka Brytania	1 821,4	11,1	1 190,4	15,7	297,0	19,5	333,9	4,6
Francja	1 477,9	9,0	945,0	12,5	329,2	21,6	203,7	2,8
Dania	554,3	3,4	444,2	5,9	4,8	0,3	105,2	1,4
Austria	416,2	2,5	161,1	2,1	22,0	1,4	233,1	3,2
Czechy	354,8	2,2	350,2	4,6	4,6	0,3	0,0	0,0
Szwajcaria	323,2	2,0	91,4	1,2	5,2	0,3	226,6	3,1
Niderlandy	305,0	1,9	54,3	0,7	105,5	6,9	145,2	2,0
Portugalia	263,5	1,6	123,4	1,6	131,8	8,7	8,3	0,1
Irlandia	260,8	1,6	1,5	0,0	0,0	0,0	259,3	3,6
Węgry	256,1	1,6	0,5	0,0	0,0	0,0	255,6	3,5
Szwecja	253,3	1,5	42,2	0,6	42,8	2,8	168,3	2,3
Chorwacja	243,8	1,5	243,8	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Belgia	211,7	1,3	101,4	1,3	0,0	0,0	110,4	1,5
Włochy	213,6	1,3	161,7	2,1	10,8	0,7	41,0	0,6
Hiszpania	205,2	1,3	36,5	0,5	3,9	0,3	164,8	2,3
Luksemburg	190,9	1,2	80,4	1,1	0,0	0,0	110,5	1,5
Słowacja	175,4	1,1	22,9	0,3	53,9	3,5	98,6	1,4
Rosja	116,4	0,7	104,3	1,4	3,5	0,2	8,7	0,1
Norwegia	89,7	0,5	54,2	0,7	25,5	1,7	10,0	0,1
Finlandia	32,9	0,2	16,3	0,2	7,5	0,5	9,1	0,1
Litwa	22,8	0,1	22,8	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Liechtenstein	22,2	0,1	22,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Słowenia	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,1
Grecja	4,9	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	4,2	0,1
pozostałe kraje	0,7	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ameryka Północna	4 191,5	25,6	2 075,9	27,4	36,1	2,4	2 079,5	28,6
USA	4 159,1	25,4	2 061,1	27,2	32,1	2,1	2 065,9	28,4
Kanada	31,5	0,2	14,0	0,2	4,0	0,3	13,6	0,2
Meksyk	0,8	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Azja	712,2	4,4	308,2	4,1	7,8	0,5	396,3	5,5
Izrael	409,0	2,5	36,5	0,5	0,0	0,0	372,5	5,1
Japonia	106,5	0,7	102,0	1,3	3,9	0,3	0,7	0,0
Turcja	83,5	0,5	83,5	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Singapur	50,0	0,3	50,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Chiny	41,5	0,3	19,8	0,3	3,9	0,3	17,9	0,2
Korea	16,4	0,1	16,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Indie	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,1
Pozostałe kraje	147,4	0,9	52,0	0,7	25,6	1,7	69,7	1,0
Australia	113,4	0,7	51,7	0,7	4,2	0,3	57,5	0,8
RPA	33,6	0,2	0,0	0,0	21,4	1,4	12,2	0,2
pozostałe kraje	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instytucje międzynarodowe	88,6	0,5	9,5	0,1	0,0	0,0	79,1	1,1
Brak informacji o kraju pochodzenia	18,2	0,1	1,1	0,0	4,1	0,3	13,0	0,2
Ogółem	16 365,7	100	7 582,1	100	1 520,7	100,0	7 262,8	100

Źródło: badania własne.

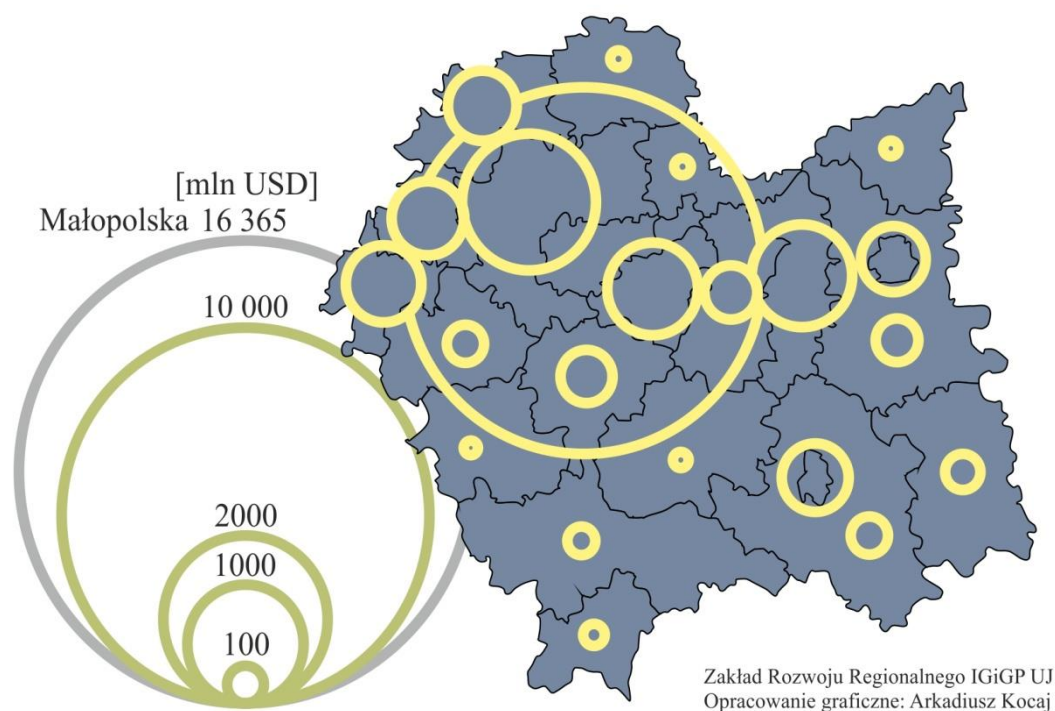
Tab. 9. Wartość inwestycji zagranicznych oraz ich struktura według krajów pochodzenia oraz rodzaju działalności w 2012 roku

Kraj	Nakłady w 2012 roku							
	Inwestycje ogółem		Przemysł i budownictwo		Handel		Usługi	
	mln USD	%	mln USD	%	mln USD	%	mln USD	%
Europa	938,2	78,7	388,5	72,9	127,4	99,4	422,3	79,6
Niemcy	223,4	18,7	42,1	7,9	16,5	12,8	164,8	31,1
Francja	146,7	12,3	98,2	18,4	37,8	29,5	10,7	2,0
Szwajcaria	141,9	11,9	6,0	1,1	0,4	0,3	135,5	25,5
Rosja	116,6	9,8	114,5	21,5	2,0	1,6	0,2	0,0
Wielka Brytania	99,0	8,3	28,6	5,4	27,6	21,6	42,7	8,1
Portugalia	50,8	4,3	11,4	2,1	38,2	29,8	1,3	0,2
Szwecja	33,2	2,8	0,5	0,1	0,0	0,0	32,7	6,2
Luksemburg	29,1	2,4	29,1	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Dania	24,1	2,0	23,5	4,4	0,5	0,4	0,1	0,0
Włochy	23,7	2,0	9,0	1,7	1,4	1,1	13,4	2,5
Norwegia	15,5	1,3	7,8	1,5	0,0	0,0	7,7	1,5
Austria	7,8	0,7	7,8	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Niderlandy	7,2	0,5	0,0	0,0	3,1	2,4	4,1	0,8
Węgry	6,1	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	6,1	1,1
Belgia	5,1	0,4	4,7	0,9	0,0	0,0	0,4	0,1
Czechy	4,6	0,4	4,6	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Słowacja	2,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,4
Cypr	0,7	0,1	0,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Finlandia	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,1
Ameryka Północna	206,1	17,3	102,2	19,2	0,2	0,1	103,7	19,6
USA	206,1	17,3	102,2	19,2	0,2	0,1	103,7	19,6
Azja	46,8	3,9	42,2	7,9	0,6	0,5	4,0	0,8
Izrael	15,6	1,3	15,6	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Chiny	15,4	1,3	15,4	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Japonia	7,4	0,6	6,8	1,3	0,6	0,5	0,0	0,0
Turcja	4,4	0,4	4,4	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Indie	4,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,8
Pozostałe kraje	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,1
RPA	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,1
Ogółem	1 191,5	100	533	100	128,2	100	530,5	100

Źródło: badania własne.

5. Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych

Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w przestrzeni geograficznej odzwierciedla poziom atrakcyjności inwestycyjnej powiatów, miast i gmin. Atrakcyjność inwestycyjna jednostek terytorialnych jest kształtowana pod wpływem wielu różnorodnych czynników o charakterze przestrzennym, ekonomicznym i społecznym, wśród których należy w szczególności wymienić: podaż terenów inwestycyjnych, dostępność komunikacyjną, rynek pracy (dostępność i kwalifikacje kadr), wielkość i chłonność rynku zbytu, a także obecność wyspecjalizowanych instytucji otoczenia biznesu. Ponadto niezmiernie istotną determinantą atrakcyjności inwestycyjnej jest aktywność władz samorządowych względem inwestorów, jak również prowadzona przez nie polityka proinwestycyjna. Wypada równocześnie podkreślić, iż inwestycje zagraniczne (w szczególności inwestycje *greenfield*) są ważnym czynnikiem rozwoju lokalnego, gdyż wywierają bardzo silny wpływ na strukturę miejscowej gospodarki, rynek pracy, jak również dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego.

Źródło: badania własne.

Rys. 9. Całkowita wartość inwestycji zagranicznych w powiatach Małopolski w latach 1989–2012

Źródło: badania własne.

Małopolska charakteryzuje się bardzo wyraźnym zróżnicowaniem w zakresie rozmieszczenia inwestycji zagranicznych (rys. 9). **W latach 1989–2012 skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim wyniosła 16,4 mld USD. Aż 92,7% inwestycji zagranicznych w regionie poniesiono na obszarze 9 powiatów.** Pod względem łącznej wartości inwestycji w skali całego województwa małopolskiego zdecydowanie dominuje Kraków (tab. 13). **W analizowanym okresie w stolicy regionu skoncentrowano 61,6% ogólnej wartości inwestycji zagranicznych w Małopolsce.** Kolejną pozycję zajmuje powiat krakowski, gdzie w latach 1989–2012 ulokowano 8,9% łącznej wartości inwestycji poniesionych w regionie. Ponadto wyraźnie zaznacza się udział powiatów brzeskiego (4,8%) oraz wielickiego (4,0%). Wśród pozostałych powiatów o największej wartości inwestycji w rozpatrywanym okresie znalazły się również Tarnów (3,3%) i Nowy Sącz (2,5%), a także 3 powiaty zlokalizowane na terenie subregionu Małopolski Zachodniej, a mianowicie: oświęcimski (2,7%), chrzanowski (2,6%) oraz olkuski (2,5%). Z kolei najmniejszą wartością inwestycji zagranicznych w latach 1989–2012 cechowały się powiaty położone w północnej i południowej części województwa (przede wszystkim: suski, miechowski, proszowicki, dąbrowski, limanowski i tatrzański).

W 2012 roku łączna wartość inwestycji zagranicznych w Małopolsce wyniosła 1,2 mld USD, co stanowiło 7,3% ogółu inwestycji poniesionych w regionie w latach 1989–2012. Należy jednocześnie zauważyć, iż rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w województwie w 2012 roku w dużym stopniu nawiązuje do ich lokalizacji w całym badanym okresie. W 2012 roku obszarem o największej koncentracji inwestycji w skali całego regionu był Kraków. Niemniej jednak udział stolicy województwa w ogólnej wartości inwestycji zagranicznych w 2012 roku był mniejszy niż w całym rozpatrywanym okresie. **W 2012 roku w Krakowie łączne nakłady związane z inwestycjami zagranicznymi wyniosły 622,4 mln USD, co stanowiło 52,2% ich całkowitej wartości w województwie małopolskim.** Trzeba równocześnie zwrócić uwagę na wyraźny wzrost znaczenia Tarnowa jako miejsca lokalizacji inwestycji zagranicznych. **O ile w latach 1989–2012 udział Tarnowa w ogólnej wartości inwestycji w regionie kształtował się na poziomie 3,3%, to w samym 2012 roku nakłady poniesione w granicach miasta (178,1 mln USD) stanowiły 15,0% inwestycji zagranicznych w Małopolsce.** Trzeba również zwrócić uwagę na systematycznie zachodzący proces rozprzestrzeniania się inwestycji zagranicznych z Krakowa w kierunku obszarów

sąsiadujących (przede wszystkim powiatu krakowskiego), który zachodzi zarówno na skutek lokalizacji nowych inwestycji w obszarze metropolitalnym, jak również pod wpływem relokacji inwestycji z rdzenia metropolii do strefy podmiejskiej. W 2012 roku powiat krakowski pod względem wartości inwestycji zagranicznych (112,5 mln USD) plasował się na trzecim miejscu w regionie, za wcześniej wymienionymi Krakowem oraz Tarnowem. Równocześnie udział powiatu krakowskiego w ogólnej wartości inwestycji w Małopolsce w 2012 roku wynosił 9,4% (w latach 1989–2012 kształtował się na poziomie 8,9%). Na tle pozostałych powiatów relatywnie dużymi nakładami inwestycyjnymi w 2012 roku charakteryzowały się także powiaty wielicki (48,6 mln USD) i brzeski (42,3 mln USD), których udział w ogólnej wartości inwestycji zagranicznych w regionie wynosił odpowiednio 4,1% oraz 3,6%. W dalszej kolejności uplasowały się natomiast Nowy Sącz (28,3 mln USD), a także powiaty: chrzanowski (26,1 mln USD), tarnowski (25,7 mln USD), oświęcimski (23,5 mln USD) i olkuski (22,9 mln USD). Z kolei pozostałe powiaty województwa małopolskiego odgrywają marginalną rolę jako miejsca lokalizacji inwestycji zagranicznych. W przypadku pozostałych powiatów, nie licząc powiatu bocheńskiego (12,0 mln USD), wartość inwestycji zagranicznych nie przekroczyła 10,0 mln USD. Jednocześnie najniższe nakłady inwestycyjne poniesiono na terenie powiatów tatrzańskiego oraz suskiego (0,8 mln USD). Należy ponadto zwrócić uwagę, iż proces rozprzestrzeniania się inwestycji zagranicznych w coraz większym stopniu dotyczy także strefy podmiejskiej Tarnowa. W latach 1989–2012 udział powiatu tarnowskiego w całkowitej wartości inwestycji zagranicznych w Małopolsce wynosił jedynie 1,0%, natomiast w 2012 roku osiągnął 2,2%.

Rozpatrując rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim należy zwrócić szczególną uwagę na ich wyraźną koncentrację w centralnej oraz zachodniej części regionu. Równocześnie trzeba uwypuklić dominującą rolę Krakowa jako miejsca lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Wśród przyczyn ponadprzeciętnego nagromadzenia inwestycji zagranicznych w środkowo-zachodniej części Małopolski na pierwszym miejscu należy wymienić korzystne położenie na tle systemu transportowego województwa (przede wszystkim bliskość autostrady A4 oraz międzynarodowego portu lotniczego Kraków-Balice), a co za tym idzie bardzo dobrą dostępność komunikacyjną. Ponadto obszar ten, ze względu na znaczną liczbę mieszkańców, jest dużym rynkiem zbytu dla wytwarzanych dóbr. Ważnym czynnikiem lokalizacji inwestycji zagranicznych na terenie środkowej oraz zachodniej części regionu

jest także bardzo dobra dostępność wykwalifikowanych kadr (zarówno pracowników biurowych, jak i pracowników fizycznych). Kraków jest jednym z najważniejszych ośrodków akademickich w kraju, w granicach którego funkcjonują renomowane uczelnie o zróżnicowanym profilu kształcenia. **Dostępność wykwalifikowanych kadr jest jednym z najważniejszych czynników lokalizacji centrów usług wydzielonych i wspólnych oraz ośrodków badawczo-rozwojowych, których dynamiczny rozwój obserwowany jest w ciągu ostatnich lat na terenie stolicy Małopolski.** Istotne znaczenie dla przyciągania kapitału zagranicznego na rozpatrywanym obszarze posiada również wysoka aktywność władz lokalnych względem inwestorów oraz prowadzona przez nie polityka proinwestycyjna, która w niektórych gminach (m.in. Niepołomice, Dobczyce) posiada już stosunkowo długie tradycje.

Obszarami o najniższym zainteresowaniu ze strony inwestorów zagranicznych, w skali całego województwa małopolskiego, są powiaty położone w południowej oraz północno-wschodniej części regionu. Są to tereny rolnicze lub charakteryzujące się dużym udziałem obszarów chronionych i znacznym rozdrobnieniem gruntów. Równocześnie powiaty te odznaczają się peryferyjnym położeniem w skali regionu oraz bardzo niską dostępnością komunikacyjną. Wreszcie poważnym problem rozpatrywanych obszarów w zakresie przyciągania kapitału zagranicznego jest niska aktywność władz lokalnych względem potencjalnych inwestorów.

Niezwykle istotną rolę wśród inwestycji zagranicznych odgrywają zwłaszcza inwestycje *greenfield*, które z jednej strony są bardzo ważnym wskaźnikiem atrakcyjności inwestycyjnej, z drugiej zaś silnie wpływają na proces rozwoju gospodarczego w skali lokalnej. Skumulowana wartość inwestycji *greenfield* na obszarze województwa małopolskiego w latach 1989–2012 wyniosła 6,1 mld USD, czyli 37,1% ogółu inwestycji zagranicznych poniesionych w regionie w badanym okresie. Obszarem o największej koncentracji inwestycji *greenfield* w skali całej Małopolski jest Kraków, gdzie w rozpatrywanym okresie ulokowano 48,2% wartości tego rodzaju inwestycji. Jednocześnie na tle pozostałych powiatów województwa wyraźnie zaznacza się udział powiatów krakowskiego (11%) oraz wielickiego (10,3%). Ponadto względnie wysokim nagromadzeniem inwestycji *greenfield* w latach 1989–2012 charakteryzowały się powiaty brzeski (6,5%), a także chrzanowski (4,4%). W dalszej kolejności, ze względu na skumulowaną wartość inwestycji *greenfield* poniesionych w analizowanym okresie, uplasowały się powiaty: myślenicki (3,6%), oświęcimski (3,3%), olkuski (3,1%) oraz

miasto Tarnów (2,6%). Na uwagę zasługuje niska lokata Nowego Sącza jako miejsca lokalizacji inwestycji *greenfield*. W latach 1989 – 2012 łączne nakłady na inwestycje *greenfield* w przypadku tego miasta wyniosły 94,1 mln USD, co stanowiło jedynie 1,5% ogółu tego rodzaju inwestycji w Małopolsce. Niską wartość inwestycji *greenfield* w Nowym Sączu należy wiązać przede wszystkim z jego niezadowalającą dostępnością komunikacyjną. Równocześnie wśród obszarów o najniższej koncentracji inwestycji *greenfield* znalazły się powiaty odznaczające się peryferyjnym położeniem, zlokalizowane w północno-wschodniej i południowej części województwa.

W 2012 roku całkowita wartość inwestycji *greenfield* w województwie małopolskim wyniosła 424,4 mln USD, co stanowiło 7,2% tego rodzaju inwestycji zagranicznych w całym rozpatrywanym okresie. W 2012 roku obszarem o największej atrakcyjności dla lokalizacji inwestycji *greenfield* w skali całej Małopolski w dalszym ciągu pozostawał Kraków, gdzie łączne nakłady inwestycyjne wyniosły 158,6 mln USD. Tym samym stolica regionu skupiała 36,5% całkowitej wartości inwestycji *greenfield* poniesionych w województwie w 2012 roku. W dalszej kolejności uplasowały się powiaty krakowski (82,4 mln USD) i wielicki (48,3 mln USD), których udział w ogólnej wartości inwestycji *greenfield* w 2012 roku kształtował się na poziomie odpowiednio 19% oraz 11,1%.

Na podstawie wyżej przytoczonych danych warto zwrócić uwagę na wzrost zainteresowania lokalizacją nowych inwestycji zagranicznych w obszarze metropolitalnym Krakowa. Jednocześnie zauważalny jest, choć na dużo mniejszą skalę, proces koncentracji inwestycji *greenfield* w strefie podmiejskiej Tarnowa. W 2012 roku w powiecie tarnowskim poniesiono nakłady inwestycyjne w wysokości 24,6 mln USD, co stanowiło 5,7% łącznej wartości inwestycji *greenfield* w Małopolsce. W tym samym czasie na obszarze samego Tarnowa ulokowano inwestycje *greenfield* o wartości 9,4 mln USD (2,2% ogółu tego rodzaju inwestycji w regionie). Na tle pozostałych powiatów województwa relatywnie duże nakłady inwestycyjne w budowę nowych obiektów zaangażowano również w przypadku powiatów: chrzanowskiego (18,8 mln USD), olkuskiego (18,6 mln USD) oraz brzeskiego (14,8 mln USD). W tym samym czasie najniższą wartością inwestycji *greenfield* w skali całego województwa odznaczały się powiaty: miechowski (0,4 mln USD), tatrzański (0,5 mln USD) i suski (0,6 mln USD).

Analizując rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w przestrzeni Małopolski warto zwrócić uwagę na ich lokalizację w granicach poszczególnych obszarów funkcjonalnych. W latach 1989–2012 zdecydowana większość inwestycji zagranicznych w regionie,

bowiem 12,8 mld USD (78,2% ogółu), ulokowana została na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Widoczny jest proces stopniowego rozprzestrzeniania się inwestycji zagranicznych w kierunku obszarów pozametropolitalnych, których udział w ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych wzrósł w 2012 roku do poziomu 32,3% (w całym rozpatrywanym okresie wynosił 21,8%). Podobne zjawisko, choć na nieco mniejszą skalę, obserwowane jest w przypadku inwestycji *greenfield*. O ile w latach 1989–2012 udział Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w całkowitej wartości inwestycji *greenfield* w regionie kształtował się na poziomie 72,4%, to w samym 2012 roku wynosił 69,4%.

Tab. 10. Udział inwestycji zagranicznych na obszarze Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego oraz poza nim

Typ obszaru	Inwestycje w latach 1989–2012		Inwestycje w 2012 roku		Inwestycje <i>greenfield</i> w latach 1989–2012		Inwestycje <i>greenfield</i> w 2012 roku	
	mln USD	w %	mln USD	w %	mln USD	w %	mln USD	w %
KOM	12 793,0	78,2	807,0	67,7	4 522,7	73,9	301,6	69,4
w tym Kraków	10 075,0	61,6	622,5	52,2	2 924,8	47,8	158,6	36,5
Poza KOM	3 572,7	21,8	384,6	32,3	1 597,5	26,1	132,7	30,6
Małopolska	16 365,7	100,0	1 191,6	100,0	6 120,2	100,0	434,4	100,0

Źródło: badania własne.

Bardzo ważnym instrumentem polityki proinwestycyjnej w Polsce, począwszy od połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, pozostają Specjalne Strefy Ekonomiczne, które oferują inwestorom preferencyjne warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Głównym celem, jaki przyświecał powołaniu SSE, było przyspieszenie rozwoju poszczególnych regionów kraju przez przyciąganie nowych inwestycji, a także tworzenie miejsc pracy. Skumulowana wartość inwestycji zagranicznych, jakie poniesiono w latach 1989–2012 w podstrefach SSE w Małopolsce, wyniosła 649,1 mln USD, co stanowiło zaledwie 4,0% całkowitych nakładów inwestycyjnych kapitału zagranicznego w badanym okresie (tab. 11). Warto równocześnie odnotować, iż inwestycje zagraniczne o największej wartości poniesione zostały w podstrefie Krakowskiego Parku Technologicznego SSE, położonej w granicach Krakowa. Łącznie w podstrefie krakowskiej w latach 1989–2012 zainwestowano 323,2 mln USD, czyli 49,8% całkowitych nakładów inwestycyjnych poniesionych we wszystkich podstrefach SSE w regionie. Kolejną lokatę zajęła podstrefa niepołomicka krakowskiej SSE, na której terenie w badanym okresie ulokowano inwestycje o łącznej wartości 218,4 mln USD (23,9% ogółu nakładów kapitału

zagranicznego w SSE w województwie). W dalszej kolejności, ze znacznie mniejszymi wartościami bezpośrednich inwestycji zagranicznych, uplasowały się: zabierzowska podstrefa krakowskiej SSE (31,2 mln USD), myślenicka podstrefa katowickiej SSE (26,9 mln USD) oraz gorlicka podstrefa mieleckiej SSE (25,4 mln USD). W tym samym okresie najmniejszymi nakładami inwestycyjnymi kapitału zagranicznego charakteryzowały się podstrefa zatorska oraz podstrefa olkuska krakowskiej SSE, w przypadku których łączna wartość inwestycji zagranicznych wyniosła odpowiednio 0,5 mln USD i 0,8 mln USD.

Tab. 11. Inwestycje zagraniczne w specjalnych strefach ekonomicznych

Strefa	Wartość inwestycji zagranicznych w mln USD		Udział w inwestycjach zagranicznych ogółem w %	
	1989–2012	2012	1989–2012	2012
Specjalne strefy ekonomiczne i ich podstrefy				
Krakowski Park Technologiczny SSE (Kraków, Niepołomice, Olkusz, Tarnów, Zabierzów, Zator)	596,7	34,3	3,6	2,9
SSE Euro-Park Mielec (Gorlice) i Katowicka SSE (Myślenice)	52,3	6,6	0,3	0,6
Razem SSE	649,0	40,9	4,0	3,4

Źródło: badania własne.

Tab. 12. Inwestycje zagraniczne w strefach aktywności gospodarczej

Strefa	Wartość inwestycji zagranicznych w mln USD		Udział w inwestycjach zagranicznych ogółem w %	
	1989–2012	2012	1989–2012	2012
Niepołomska Strefa Inwestycyjna	417,4	38,5	2,6	3,2
SAG Skawina Północ i Zachód	258,8	30,8	1,6	2,6
SAG Myślenice-Jawornik	124,0	1,0	0,8	0,1
Strefa Przemysłowa „Zielonych Dobczyc”	113,0	3,3	0,7	0,3
Zielony Park Przemysłowy "Kryształowy"	106,0	2,4	0,6	0,2
Miejska Strefa Aktywności Gospodarczej w Chelmku	33,5	4,7	0,2	0,4
SAG Myślenice – Dolne Przedmieście	26,9	4,8	0,2	0,4
Wojnicki Zielony Park Przemysłowy	17,6	0,2	0,1	0,0
pozostałe SAG	1,7	0,9	0,0	0,1
Razem SAG	1 098,9	86,6	6,7	7,3

Źródło: badania własne.

Całkowita wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jakie poniesiono w 2012 roku na terenie podstref SSE funkcjonujących w Małopolsce, to 41 mln USD, co stanowiło 3,4% ówczesnych nakładów kapitału zagranicznego w regionie. Jednocześnie, pod względem wartości inwestycji dominowała niepołomska podstrefa Krakowskiej SSE, gdzie nakłady inwestycyjne wyniosły 15,9 mln USD (38,9% inwestycji w SSE

w regionie). Dalsze pozycje zajmowały podstrefy: zabierzowska krakowskiej SSE (9,5 mln USD), myślenicka katowickiej SSE (4,8 mln USD), podstrefa krakowskiej SSE w Skawinie (4,4 mln USD) oraz krakowska podstrefa krakowskiej SSE (3,9 mln USD).

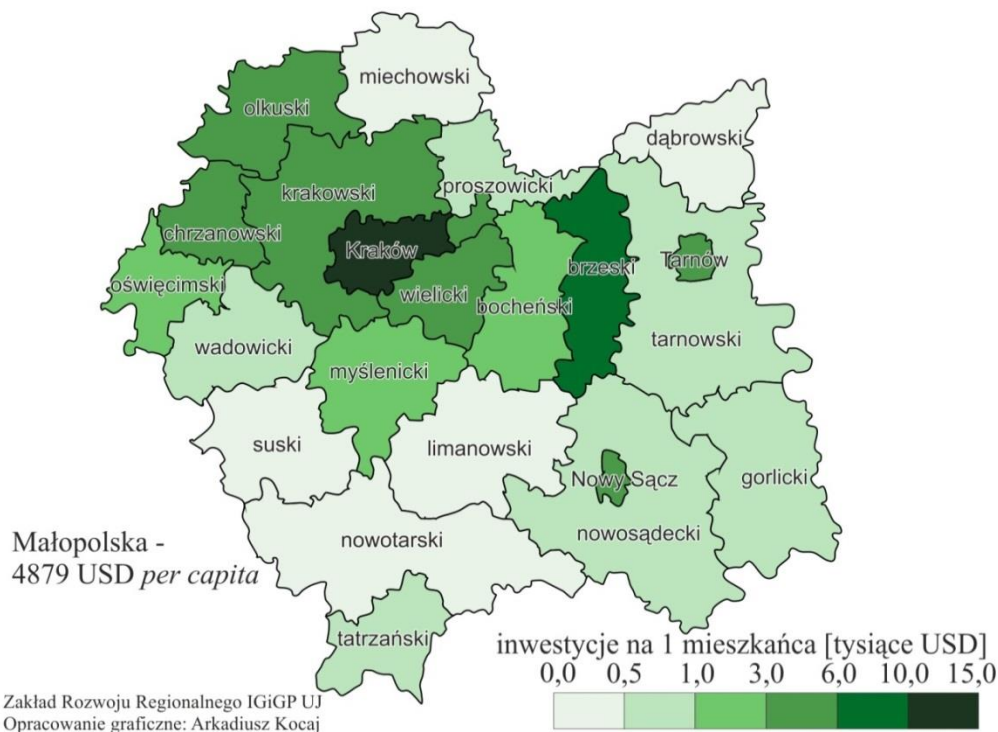
Skumulowana wartość inwestycji *greenfield* w latach 1989–2012 w podstrefach SSE na obszarze województwa małopolskiego wyniosła 514,6 mln USD, co stanowiło 8,5% ogółu tego rodzaju nakładów kapitału zagranicznego w regionie w badanym okresie. Największe nakłady inwestycyjne na nowe obiekty poniesiono w przypadku niepołomickiej podstrefy Krakowskiej SSE (213,9 mln USD) oraz krakowskiej podstrefy Krakowskiej SSE (202,2 mln USD). Inwestycje *greenfield* ulokowane na terenie powyższych podstref stanowiły aż 80,9% całkowitej wartości tego rodzaju inwestycji zagranicznych we wszystkich SSE na terenie Małopolski.

Ważnym instrumentem polityki proinwestycyjnej są Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG). Tego rodzaju obszary, ze względu na zwartość terytorialną oraz dostępność sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, są znacznie bardziej konkurencyjne w porównaniu z rozproszonymi terenami inwestycyjnymi, co ma szczególnie istotne znaczenie w przypadku lokalizacji dużych inwestycji produkcyjnych. Rozwój SAG w województwie małopolskim jest jednym z elementów polityki proinwestycyjnej prowadzonej na szczeblu regionalnym. Projekty związane z tworzeniem nowych bądź rozbudową istniejących SAG uzyskały możliwość dofinansowania ze środków EFRR w toku realizacji Małopolskiego Regionalnego Programu na lata 2007–2013 (działanie 4.3. Tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej).

W latach 1989–2012 w SAG funkcjonujących w województwie małopolskim ulokowano inwestycje zagraniczne o łącznej wartości 1,1 mld USD, co stanowiło 6,7% ogółu nakładów inwestycyjnych kapitału zagranicznego w badanym okresie (tab. 12). Największą wartością inwestycji zagranicznych w rozpatrywanym horyzoncie czasowym odznaczała się Niepołomicka Strefa Inwestycyjna (417,4 mln USD). Kolejne miejsca zajęły: SAG w Skawinie (258,8 mln USD), SAG w Myślenicach (124 mln USD), Strefa Przemysłowa „Zielonych Dobczyc” (113 mln USD) i Zielony Park Przemysłowy „Kryształowy” w Tarnowie (106 mln USD). W tym samym okresie najmniejszymi nakładami inwestycyjnymi kapitału zagranicznego cechowały się z kolei SAG Małopolski Zachodniej w Zatorze (0,5 mln USD) oraz Tarnowski Klaster Przemysłowy (1,2 mln USD). Niektóre z funkcjonujących w województwie SAG nie przyciągnęły jak dotąd inwestorów z kapitałem zagranicznym.

W 2012 roku bezpośrednie inwestycje zagraniczne, jakie poniesiono w SAG funkcjonujących w Małopolsce, wyniosły 86,6 mln USD (tj. 7,3% ogółu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionie). Przeważającą większość tych nakładów, bowiem 80,0%, ulokowano na obszarze Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej (38,5 mln USD) oraz SAG w Skawinie (30,8 mln USD).

Skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim w latach 1989–2012 w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 4,9 tys. USD. Największą wartością inwestycji zagranicznych *per capita*, poniesionych w badanym okresie, odznaczał się Kraków. W stolicy województwa na jednego mieszkańca przypadało 13,3 tys. USD inwestycji zagranicznych (rys. 10). Następną lokatę w zakresie analizowanej cechy zajmował powiat brzeski, gdzie wartość inwestycji zagranicznych *per capita* kształtowała się na poziomie 8,5 tys. USD. W dalszej kolejności uplasowały się powiaty wielicki (5,6 tys. USD) i krakowski (5,5 tys. USD). Następne dwie pozycje zajmowały miasta Tarnów i Nowy Sącz, gdzie na jednego mieszkańca przypadało 4,8 tys. USD inwestycji zagranicznych w latach 1989–2012. Z kolei najniższą wartością inwestycji zagranicznych *per capita* (poniżej 600 USD) charakteryzowały się powiaty zlokalizowane w południowej oraz północno-wschodniej części regionu.

Rys. 10. Inwestycje zagraniczne w latach 1989–2012 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: badania własne.

Podsumowując powyższe analizy należy podkreślić, iż województwo małopolskie cechuje się bardzo wyraźnym zróżnicowaniem pod względem rozmieszczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Obszarem o największej koncentracji kapitału zagranicznego jest centralna oraz zachodnia część regionu. Dominująca jest pozycja Krakowa. W województwie małopolskim obserwowany jest proces systematycznego rozprzestrzeniania się inwestycji zagranicznych z Krakowa w kierunku terenów sąsiadujących, jak również poza granice Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Dekoncentracja inwestycji zagranicznych zauważalna jest także, choć na zdecydowanie mniejszą skalę, w strefie podmiejskiej Tarnowa. Tylko niewielka część bezpośrednich inwestycji zagranicznych (w tym również inwestycji *greenfield*), jakie napłynęły w latach 1989–2012 na obszar województwa małopolskiego, ulokowana została na terenie Stref Aktywności Gospodarczej oraz Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Tab. 13. Inwestycje w firmach z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim według powiatów w latach 1989–2012

Lp.	Powiat	Wartość inwestycji w mln USD	Wartość inwestycji na 1 mieszkańca w tys. USD	Greenfield 1989–2012 wartość inwestycji w mln USD	w tym w 2012 roku wartość inwestycji w mln USD	greenfield w tym w 2012 roku wartość inwestycji w mln USD	Zatrudnienie w 2012 roku	Odsetek zatrudnienia ogółem w 2012 roku [Małopolska = 100]	Udział w liczbie pracujących ogółem poza rolnictwem w powiecie [2012]
1.	Kraków	10 074,7	13,3	2 925,1	622,4	158,6	60 229	57,7	20,6
2.	krakowski	1 461,3	5,5	669,2	112,5	82,4	10 454	10,0	24,5
3.	brzeski	791,8	8,5	395,3	42,3	14,8	1 811	1,7	14,1
4.	wielicki	654,4	5,6	626,2	48,6	48,3	3 674	3,5	20,4
9.	Tarnów	542,6	4,8	158,1	178,1	9,4	5 997	5,7	14,8
6.	oświęcimski	445,9	2,9	197,9	23,5	10,9	2 685	2,6	9,3
7.	chrzanowski	418,6	3,3	267,7	26,1	18,8	3 206	3,1	12,6
5.	Nowy Sącz	404,0	4,8	94,1	28,3	7,7	2 482	2,4	8,1
8.	olkuski	369,7	3,2	189,1	22,9	18,6	2 720	2,6	11,6
10.	myślenicki	300,9	2,4	218,2	9,5	9,2	2 291	2,2	13,5
11.	bocheński	217,4	2,1	53,1	12,0	2,3	1 920	1,8	11,5
12.	tarnowski	160,2	0,8	88,2	25,7	24,6	1 564	1,5	7,9
13.	nowosądecki	112,4	0,5	16,5	8,6	3,6	324	0,3	1,4
14.	wadowicki	107,1	0,7	41,6	3,2	1,7	1 527	1,5	5,8
15.	gorlicki	97,1	0,9	46,2	4,7	3,6	1 130	1,1	7,3
16.	nowotarski	62,5	0,3	26,0	4,2	3,4	761	0,7	3,2
17.	tatrzański	35,0	0,5	11,2	0,8	0,5	548	0,5	5,2
20.	limanowski	25,3	0,2	17,5	7,4	7,1	269	0,3	1,8
21.	dąbrowski	24,4	0,4	13,5	7,0	6,6	232	0,2	3,8
18.	proszowicki	22,8	0,5	3,9	1,4	1,2	173	0,2	4,2
19.	miechowski	21,8	0,4	5,6	1,6	0,4	190	0,2	3,3
22.	suski	15,6	0,2	8,4	0,8	0,6	156	0,1	1,3
	Ogółem	16 365,7	--	6 072,6	1 191,6	434,4	104 342	100,0	206,2

Źródło: badania własne.

6. Zatrudnienie w firmach z kapitałem zagranicznym

Małopolski rynek pracy pozostaje pod wyraźnym wpływem inwestorów zagranicznych, co więcej, z roku na rok udział zatrudnienia w firmach z kapitałem zagranicznym wzrasta. **Na koniec 2012 roku liczba pracujących w takich podmiotach wyniosła w Małopolsce 104,3 tys. osób**, co stanowiło 14,7% ogółu pracujących poza rolnictwem w tym regionie. Oznacza to wzrost o przeszło 7 tysięcy osób w stosunku do poprzedniego roku i o przeszło 4 punkty procentowe w zestawieniu z 2010 rokiem. Tendencja ta jest trwała i zaznacza się już od kilkunastu lat, zahamowana jedynie krótkim okresem stagnacji w latach 2008–2009, będącym echem kryzysu gospodarczego, który dotknął państwa – eksporterów BIZ do Polski.

W rozdziale przedstawiono charakterystykę oddziaływania BIZ na małopolski rynek pracy. W kolejnych podrozdziałach omówione zostało zatrudnienie pod kątem kraju pochodzenia inwestorów, a także według działów i sekcji PKD. W następnej kolejności skupiono się na zwolnieniach grupowych prowadzonych przez firmy z kapitałem zagranicznym oraz przedstawiono bilans miejsc pracy w tych firmach w 2012 roku. Na koniec przedstawiono największych zagranicznych pracodawców na małopolskim rynku pracy.

Zatrudnienie według kraju pochodzenia inwestora

Na małopolskim rynku pracy obecni są inwestorzy z ponad 37 państw świata, jednak istotne znaczenie mają przede wszystkim Stany Zjednoczone i państwa europejskie, głównie z grupy tzw. „starych członków UE” (UE 15). Swoją obecność dość wyraźnie zaznaczyli także inwestorzy z Azji, zaś rola przedstawicieli pozostałych regionów była marginalna (tab. 14–15). Firmy amerykańskie zatrudniają łącznie 1/5 wszystkich pracujących w firmach z udziałem kapitału zagranicznego (20,8 tys. osób), przy czym pod względem rodzaju działalności wyraźnie przeważają podmioty usługowe (13,6 tys.). Aż dziesięć firm z kapitałem amerykańskim zatrudniało w 2012 roku ponad 0,5 tys. osób, z których największymi były: *State Street* (1,4 tys.), drukarnie *RR Donnelley* (1,3 tys.) oraz *Philip Morris* i *IBM* (w obu przypadkach po 1,2 tys.). Zdecydowana większość największych amerykańskich firm w latach 2011–2012 rozwijała małopolskie placówki, zwiększając zatrudnienie.

Łącznie inwestorzy europejscy zatrudniają niemal 80 tys. osób, czyli 76% wszystkich pracujących w BIZ regionu. Największą rolę odgrywają firmy z krajów unijnej

„piętnastki” – Francja, Niemcy oraz Wielka Brytania, których udział w 2012 roku wyniósł odpowiednio 17,1%; 14,8% oraz 12,8%. Jest to w znacznej mierze wynikiem zatrudnienia w centrach usług (m.in. *Capgemini*, *Shell*, *HSBC*), sieciach handlowych (m.in. należących do niemieckiego *Metro*, brytyjskiego *Tesco*, portugalskiego *Jerónimo Martins* i francuskiego *AFM*) oraz podmiotach z branży finansów i bankowości (*BPH*, *Pekao*), wreszcie firmach produkcyjnych, z których największymi pracodawcami są brytyjsko-luksemburski *ArcelorMittal* oraz francuskie *Valeo*.

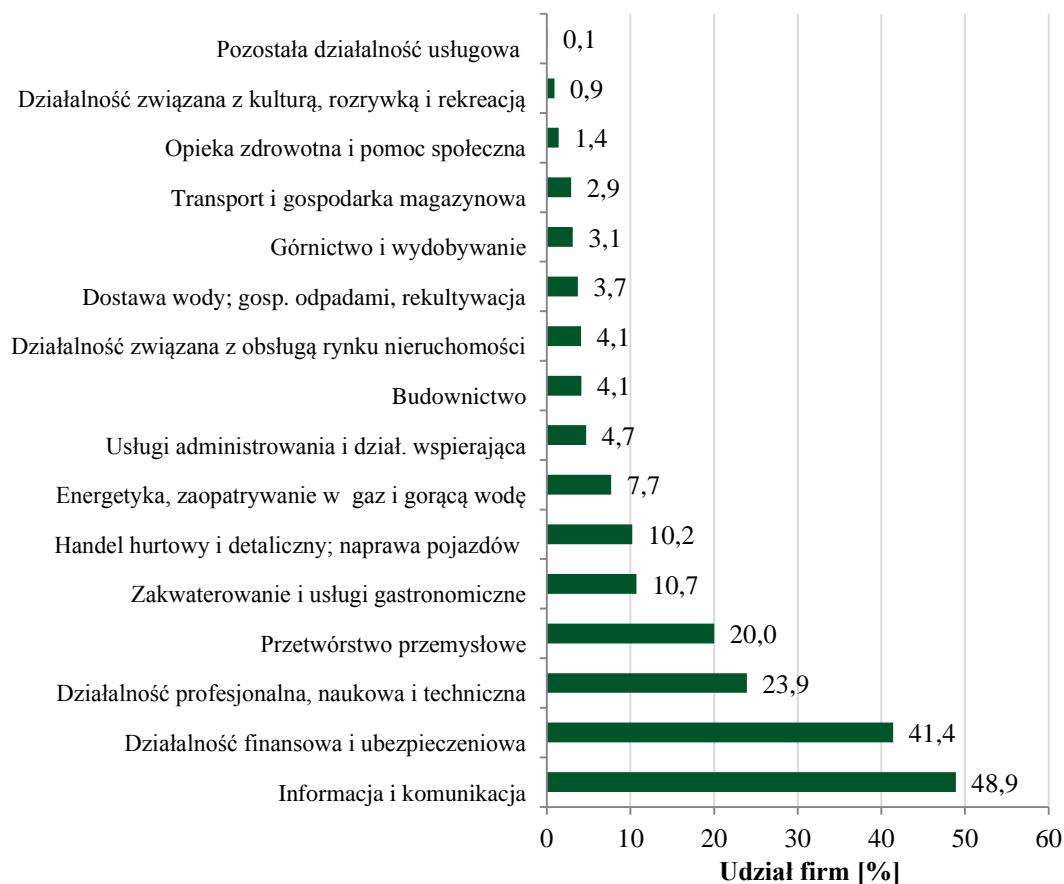
Kapitał azjatycki jest w Małopolsce reprezentowany dosyć skromnie, co przekłada się na liczbę oferowanych miejsc pracy przez firmy z tego regionu. Łącznie pracuje w nich niespełna 3,3 tys. osób, a zatem 3,1% ogółu zatrudnionych w firmach zagranicznych w Małopolsce. Największy udział spośród inwestorów zagranicznych w liczbie miejsc pracy miały firmy japońskie, izraelskie i chińskie. Najwięcej miejsc pracy oferuje wolbromskie *TRI* z branży samochodowej.

Zatrudnienie według działów i sekcji PKD

Duże znaczenie inwestycji zagranicznych w przetwórstwie przemysłowym znajduje przełożenie na liczbę miejsc pracy oferowanych przez inwestorów zagranicznych w tym sektorze gospodarki. W 2012 roku liczba ta wyniosła 35,9 tys., a zatem 34,4% całkowitego zatrudnienia w firmach zagranicznych w regionie. W stosunku do roku poprzedniego oznaczało to nieznaczny wzrost bezwzględnej liczby miejsc pracy (o ok. 2 tys.) przy jednoczesnym niewielkim spadku udziału (o 0,4 p.p.) w ogólnej liczbie zatrudnionych. Kolejne miejsca zajęły sekcje: G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów), K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Ich udział w całkowitym zatrudnieniu w firmach z kapitałem zagranicznym wyniósł odpowiednio 18,3%; 12,2% oraz 12,1% (tab. 15).

W przypadku przetwórstwa przemysłowego dużą rolę odgrywają zwłaszcza dwie gałęzie: produkcja metali oraz produkcja pojazdów samochodowych – łącznie skupiają one 11,1% wszystkich pracujących w małopolskich firmach z kapitałem zagranicznym (tj. 11,7 tys. osób). Decydujące znaczenie miało tu kilka podmiotów; w produkcji metali – firma *ArcelorMittal* i zakłady z nią powiązane, natomiast w produkcji samochodów i ich części – *Valeo* (ok. 3,3 tys. zatrudnionych), w mniejszym stopniu niepołomicki *MAN* (dalsze 0,5 tys.) i inne podmioty. W przemyśle przetwórczym istotny udział mają także działy: produkcja artykułów spożywczych (3,8%) i produkcja metalowych wyrobów

gotowych (3,5%), natomiast znaczenie pozostałych jest mniejsze i nie przekracza 3% ogólnego zatrudnienia w BIZ.

Rys. 11. Udział firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie pracujących w wybranych działalnościach w województwie małopolskim w 2012 roku.

Uwaga: Dane o liczbie pracujących dotyczą faktycznych miejsc pracy według sekcji PKD.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS i badań własnych.

O ile przetwórstwo przemysłowe skupia największą liczbę miejsc pracy w firmach zagranicznych w Małopolsce, inną wyróżniającą się działalnością jest handel, w którym w 2012 roku pracowało aż 13,1% wszystkich zatrudnionych w firmach z udziałem kapitału zagranicznego (13,7 tys. osób). Kolejnymi branżami były: finansowa działalność usługowa z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy, w ramach której w 2012 roku zatrudnionych było dalsze 11,3% (w ramach sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – kolejne 8,0%, a także działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w sekcji informacja i komunikacja – 5,3% zatrudnionych w małopolskich firmach z udziałem kapitału zagranicznego. Żadna z pozostałych branż gospodarki nie posiadała udziału w zatrudnieniu większego niż 5%.

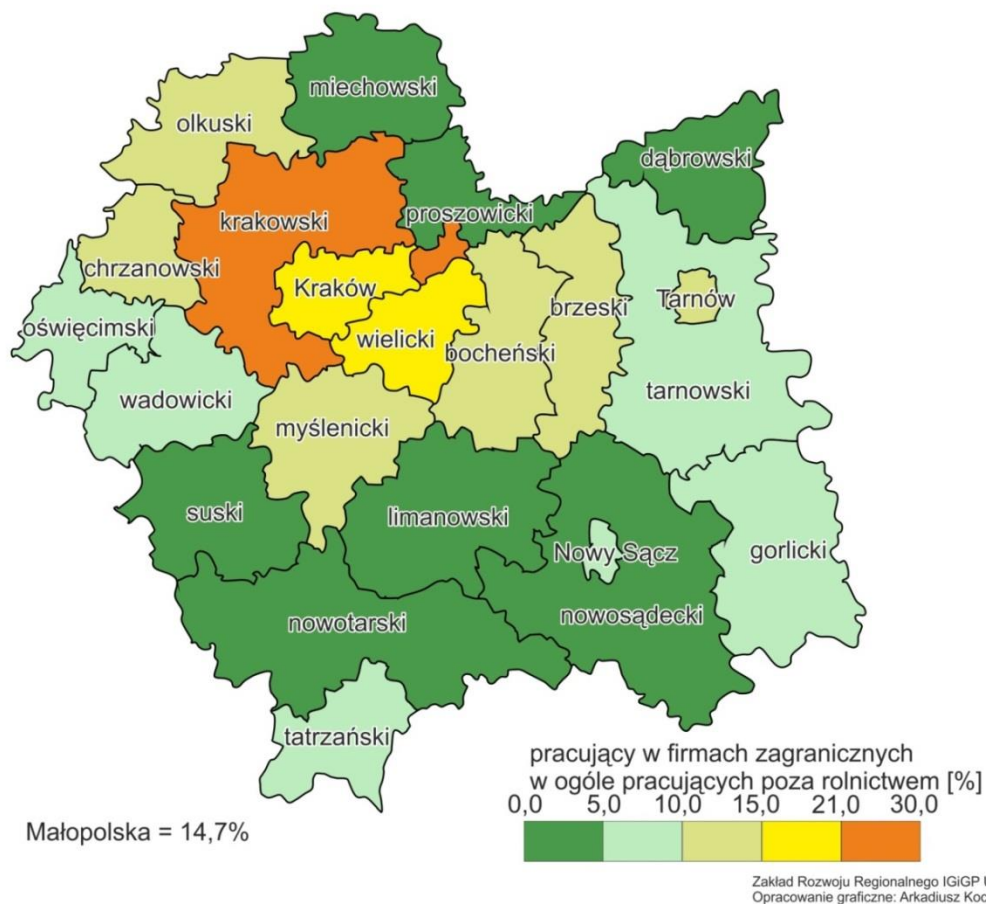
O faktycznej roli inwestorów zagranicznych w poszczególnych branżach świadczy m.in. ich udział w całkowitej liczbie pracujących (rys. 11). Charakterystyczne, że w przypadku działalności finansowej i ubezpieczeniowej niemal połowa wszystkich miejsc pracy oferowana była przez firmy z zagranicznym kapitałem (12,6 tys. osób – 48,9% wszystkich zatrudnionych w tej sekcji), a nieco tylko niższy udział odnotowano dla informacji i komunikacji – 41,4% (10,7 tys. zatrudnionych). Duży udział charakteryzuje także działalność profesjonalną, naukową i techniczną, w przypadku której 12,6 tys. miejsc pracy w firmach BIZ stanowi 23,9% całkowitego zatrudnienia w tej sekcji. Niemal 36 tys. miejsc pracy oferowanych przez inwestorów zagranicznych w przetwórstwie przemysłowym to 1/5 wszystkich miejsc pracy istniejących w tym sektorze gospodarki w Małopolsce.

Firmy zagraniczne na lokalnych rynkach pracy

Ponad połowę (57,7%) pracowników firm z udziałem kapitału zagranicznego w regionie stanowiły osoby, które były zatrudnione w podmiotach zlokalizowanych na obszarze Krakowa. Firmy z udziałem kapitału zagranicznego prowadzące działalność gospodarczą w stolicy Małopolski pod koniec 2012 roku zatrudniały w sumie 60,2 tys. osób. Na drugim miejscu uplasował się powiat krakowski, gdzie podmioty z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniały łącznie 10,5 tys. pracowników (tj. 10,0% ogółu pracujących w firmach z udziałem kapitału zagranicznego w województwie). Dalsze miejsca zajmowały miasto Tarnów (6 tys. osób) oraz powiaty wielicki (3,7 tys. osób) i chrzanowski (3,2 tys. osób). W przypadku pozostałych powiatów liczba pracowników firm z udziałem kapitału zagranicznego wahała się od 2,7 tys. osób w powiecie olkuskim do 0,2 tys. osób w powiecie suskim.

Największy odsetek zatrudnionych w firmach z udziałem kapitału zagranicznego w strukturze pracujących zaobserwowano w przypadku powiatu krakowskiego. W 2012 roku w powiecie krakowskim pracownicy spółek z udziałem kapitału zagranicznego stanowili 24,5% ogółu zatrudnionych poza rolnictwem (rys. 12). Wysoką wartością rozpatrywanego wskaźnika odznaczały się również Kraków (20,6%) oraz powiat wielicki (20,4%). W dalszej kolejności uplasowały się: miasto Tarnów (14,8%), a także powiaty: brzeski (14,1%), myślenicki (13,5%), chrzanowski (12,6%), olkuski (11,6%) i bocheński (11,5%). W tym samym czasie najniższym odsetkiem pracujących w firmach z udziałem kapitału zagranicznego charakteryzowały się powiaty: suski (1,3%), nowosądecki (1,4%)

oraz limanowski (1,8%). Natomiast w pozostałych powiatach Małopolski odsetek zatrudnionych w firmach z udziałem kapitału zagranicznego wśród ogółu pracujących poza rolnictwem oscylował między 9,3% w powiecie oświęcimskim a 3,2% na terenie powiatu nowotarskiego.

Rys. 12. Rola firm zagranicznych na lokalnych rynkach pracy w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS i badań własnych.

W 2012 roku aż 76,4% zatrudnionych w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego (tj. 79,7 tys. osób) pracowało w spółkach zlokalizowanych na obszarze Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

W firmach z udziałem kapitału zagranicznego, prowadzących działalność na obszarze SSE funkcjonujących w województwie małopolskim, w 2012 roku zatrudnionych było w sumie 8,8 tys. osób (8,5% pracowników podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie). Najwięcej osób zatrudnionych było w spółkach funkcjonujących na terenie podstref Krakowskiej SSE, zlokalizowanych w: Krakowie (3,3 tys.), Zabierzowie (3 tys.) oraz Niepołomicach (1,2 tys.).

Ważną rolę w procesie tworzenia nowych miejsc pracy, obok SSE, odgrywają również Strefy Aktywności Gospodarczej. W 2012 roku w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego prowadzących działalność na obszarze SAG funkcjonujących w Małopolsce pracowało łącznie 8,4 tys. osób. Jednocześnie najwięcej pracowników zatrudniały firmy zlokalizowane na terenie Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej oraz SAG w Skawinie, w przypadku których w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego pracowało blisko 2,3 tys. osób. Kolejne miejsca zajmowały Zielony Park Przemysłowy „Kryształowy” w Tarnowie (1,4 tys.) oraz Strefa Przemysłowa „Zielonych Dobczyc” (1,3 tys.).

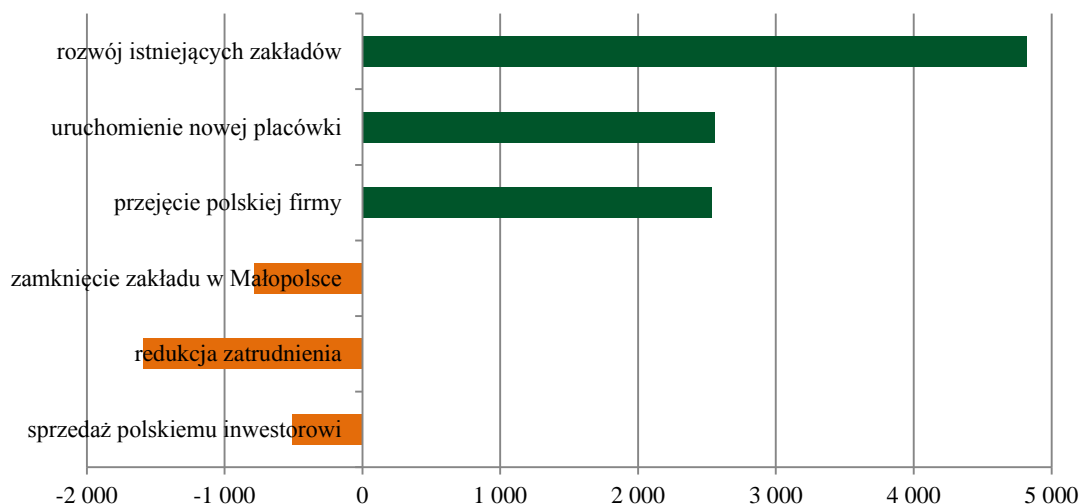
Zwolnienia grupowe

W 2012 roku w Małopolsce w wyniku zwolnień grupowych pracę straciło łącznie niemal 2,8 tys. osób, z których blisko 1/3 zrealizowana została w firmach z kapitałem zagranicznym. Łącznie zwolnienia takie przeprowadzono w 17 firmach BIZ i objęły one nieco ponad 900 osób. Warto zauważyć, że w 2012 roku poziom zwolnień grupowych w firmach z kapitałem zagranicznym był na relatywnie niskim poziomie. Dla porównania, w 2010 roku objęły one 1,3 tys. pracowników, co stanowiło ponad 41% wszystkich zwolnionych w tej formie w regionie.

W 2012 roku najwięcej osób straciło pracę wskutek upadłości tarnowskiej firmy *Poldim* z branży budowlanej, będącej własnością inwestora litewskiego. O około 15% zmniejszyło się zatrudnienie w skawińskiej fabryce producenta wyrobów ogniotrwałych *Vesuvius* w związku z zamknięciem jednego z wydziałów produkcyjnych. W pozostałych firmach z kapitałem zagranicznym, w których prowadzone były zwolnienia grupowe, skala zwolnień była znacznie mniejsza (maksymalnie 50 osób). Zwolnienia tego typu miały miejsce w firmach: *ArcelorMittal Tubular Products*, *Fantasy Park* i *Tesco*. Jeszcze mniejsze były one w oddziałach *Niras* i *Orbis*, *Schenker* oraz *Telekomunikacji Polskiej* (obecnie *Orange*), jak też w *Delphi* i *HSBC*. Niewielkie zwolnienia grupowe miały miejsce ponadto w *Fabryce Maszyn Tarnów*, nowosądeckiej hurtowni spożywczej *Tradis* (należącej do portugalskiej firmy *Eurocash*) oraz u krzeszowickiego producenta wody źródlanej *Eden Springs*. Warto zaznaczyć, że znacznie więcej osób zamieszkałych w Małopolsce straciło w 2012 roku pracę z powodu redukcji załogi *Fiat Auto Poland* w Tychach (województwo śląskie).

Bilans miejsc pracy

Bilans miejsc pracy w firmach zagranicznych tworzony jest przez zestawienie przyrostu miejsc pracy i ich zmniejszenia, z uwzględnieniem przyczyn tych zmian. Pierwsza sytuacja, tj. wzrost liczby miejsc pracy, zachodzić może wskutek: przejęcia przez inwestora zewnętrznego polskiej firmy, otwarcia nowej placówki bądź rozwoju istniejących zakładów. Sytuacja odwrotna stanowić może konsekwencję sprzedaży firmy zagranicznej polskiemu inwestorowi, redukcji zatrudnienia bądź zamknięcia zakładu.

Rys. 13. Bilans miejsc pracy w firmach zagranicznych w województwie małopolskim w 2012 roku

Źródło: badania własne.

Bilans sporządzony w oparciu o takie kategorie dla 2012 roku wskazuje na wzrost liczby pracujących łącznie o 7 tys. osób. W największym stopniu przyczyniło się do tego zwiększanie zatrudnienia w już istniejących firmach. Łącznie w ten sposób w regionie powstało 4,8 tys. miejsc pracy w BIZ, a największy wkład w ten przyrost miały firmy branży usługowej, zwłaszcza z sektora BPO / SSC. Kilkadziesiąt firm, zwłaszcza handlowych, otworzyło nowe placówki na terenie Małopolski, pozytywnie wpływając w ten sposób na bilans. Warte uwagi są zwłaszcza cztery inwestycje – amerykańska firma z branży finansowej *Brown Brothers Harriman*, która otwarła placówkę w Krakowie, podtarnowskie centrum dystrybucyjne *Lidl*, centrum usług wspólnych firmy *Heineken* oraz oddział firmy informatycznej *Oracle*. Łącznie na skutek uruchomienia nowych zakładów w Małopolsce powstało niemal 2,6 tys. miejsc pracy w firmach z udziałem kapitału zagranicznego. Tylko nieznacznie mniejsza ich liczba pojawiła się wskutek przejęcia firm polskich przez kapitał zagraniczny (2,5 tys.). Największa inwestycja dotyczyła przejęcia

mniejszościowych udziałów *Zakładów Azotowych* w Tarnowie-Mościcach przez kapitał rosyjski oraz brytyjskie i niderlandzkie fundusze inwestycyjne.

Największe straty miejsc pracy spowodowane były redukcją zatrudnienia w firmach zagranicznych. Pracę straciło w ten sposób ok. 1,6 tys. pracowników. Ponadto część inwestorów zlikwidowała swoje oddziały na terenie Małopolski, wskutek czego zwolnionych zostało 780 osób, przede wszystkim w placówkach bankowych. Bardzo duża redukcja objęła pracowników tarnowskiej firmy budowlanej *Poldim*. W wyniku postawienia jej w stan upadłości likwidacyjnej redukcja dotknęła w 2012 roku ponad 400 osób. Na bilansie zaważyła wreszcie sprzedaż dwóch firm z kapitałem zagranicznych – *Kimberly Clark* i *Marseplast* – inwestorom polskim. Wskutek tego nieco ponad 0,5 tys. osób stało się pracownikami firm z polskim kapitałem.

Najwięksi pracodawcy

W 2012 roku w województwie małopolskim 15 firm z kapitałem zagranicznym zatrudniało powyżej 1000 pracowników. Grupa największych pracodawców w zasadzie z roku na rok pozostaje taka sama, a zmiany dotyczą jedynie ich kolejności w zestawieniu. Tradycyjnie największym zagranicznym pracodawcą w Małopolsce był *ArcelorMittal*, który w swoich spółkach zależnych łącznie zatrudniał ponad 4 tys. osób (pod uwagę nie wzięto firmy *Stalprodukt*, w której brytyjsko-luksemburski inwestor posiada udziały mniejszościowe). Ponad 3 tys. osób zatrudniają francuskie firmy *Capgemini* w Krakowie i *Valeo* w zakładach w Skawinie i Chrzanowie. Wielkimi pracodawcami są ponadto zagraniczne sieci handlowe, największym zaś brytyjskie *Tesco* i francuski *Carrefour*.

Kolejnych 10 inwestorów zatrudniało od 1 do 2 tys. osób i byli to głównie przedsiębiorcy z sektora BPO / SSC: *Shell*, *IBM*, *State Street* i *Sabre*, a ponadto portugalska sieć handlowa *Biedronka*. Pozostałe reprezentowały amerykańskich inwestorów z sektora przetwórczego: drukarnie *RR Donnelley*, fabryka papierosów *Philip Morris* oraz grupa *Can-Pack*. Wśród banków najwięcej zatrudniały sieci należące do udziałowców z Włoch: *Pekao* i *Alior*, zaś największym pracodawcą z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze budowlanym jest portugalska *Mota-Engil*.

Tab. 14. Wielkość oraz struktura zatrudnienia w firmach z udziałem kapitału zagranicznego według krajów pochodzenia kapitału oraz sektorów gospodarki na koniec 2012 roku

Kraj	Liczba zatrudnionych [tys.]	Udział w liczbie zatrudnionych ogółem	Struktura zatrudnionych [%]		
			Przemysł + Budownictwo	Handel	Pozostałe usługi
Europa	79,3	76,0	40,0	23,5	36,9
Francja	17,9	17,1	34,6	21,9	43,6
Niemcy	15,4	14,8	38,8	39,0	22,2
Wielka Brytania	13,3	12,8	26,6	31,6	41,8
Włochy	4,511	4,3	17,0	6,5	76,5
Niderlandy	4,319	4,1	28,1	14,5	57,4
Luksemburg	3,7	3,5	83,9	0,0	16,1
Portugalia	3,534	3,4	32,7	59,4	7,8
Szwajcaria	2,5	2,3	53,8	1,4	44,7
Austria	2,442	2,3	83,8	4,9	11,3
Rosja	2,412	2,3	86,7	5,3	8,0
Szwecja	2,218	2,1	25,5	12,9	61,6
Belgia	1,331	1,3	60,8	0,0	39,2
Hiszpania	1,3	1,2	45,1	2,8	52,1
Dania	1,3	1,2	69,2	13,4	17,4
Finlandia	1,0	1,0	1,0	0,0	99,0
Liechtenstein	0,5	0,5	100,0	0,0	0,0
Norwegia	0,5	0,5	66,4	0,0	33,6
Czechy	0,5	0,5	100,0	0,0	0,0
Słowacja	0,4	0,3	20,6	79,4	0,0
Irlandia	0,2	0,2	5,2	0,0	94,8
Węgry	0,1	0,1	53,7	34,1	12,2
Ameryka Północna	21,2	20,3	33,6	2,2	64,2
USA	20,8	20,0	33,6	1,2	65,2
Kanada	0,3	0,3	25,1	65,6	9,3
Azja	3,2	3,1	63,4	3,1	33,5
Japonia	1,3	1,3	77,9	6,2	16,0
Izrael	1,0	1,0	74,6	0,0	25,4
Chiny	0,5	0,5	35,2	3,5	61,3
Indie	0,3	0,3	0,0	0,0	100,0
Turcja	0,1	0,1	100,0	0,0	0,0
Pozostałe kraje	0,3	0,3	22,6	43,7	33,7
RPA	0,2	0,2	0,0	47,2	52,8
Australia	0,1	0,1	62,5	37,5	0,0
Brak informacji o kraju pochodzenia	0,3	0,3	48,7	33,2	33,2
Ogółem	104,3	100,0	39,4	18,3	42,3

Źródło: badania własne.

Tab. 15. Struktura zatrudnienia w firmach zagranicznych w Małopolsce wg sekcji i działów PKD w 2012 roku

PKD	Sekcja / dział	Zatrudnienie w 2012 roku		
		Liczba zatrudnionych w tys.	Odsetek zatrudnienia w danej sekcji	Odsetek zatrudnienia ogółem
C	Przetwórstwo przemysłowe:	35,9	100,0	34,4
24	produkcja metali	6,4	17,8	6,1
29	produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	5,3	14,6	5,0
10	produkcja artykułów spożywczych	4,0	11,1	3,8
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	3,7	10,3	3,5
20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2,7	7,5	2,6
23	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2,5	7,1	2,4
27	produkcja urządzeń elektrycznych	2,0	5,4	1,9
18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	1,4	4,0	1,4
22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1,3	3,6	1,3
12	produkcja wyrobów tytoniowych	1,3	3,5	1,2
11	produkcja napojów	1,1	3,0	1,0
28	produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	1,0	2,8	1,0
21	produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	0,8	2,2	0,7
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	0,4	1,1	0,4
	pozostałe	2,1	5,9	1,9
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	19,1	100,0	18,3
47	handel detaliczny	13,7	71,8	13,1
46	handel hurtowy	5,1	26,5	4,8
	inne	0,3	1,7	0,3
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12,8	100,0	12,2
64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	11,8	92,1	11,3
66	ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego	0,5	4,2	0,5
65	ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne	0,5	3,7	0,5
J	Informacja i komunikacja	10,7	100,0	10,3
62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	5,5	51,4	5,3
61	telekomunikacja	1,9	17,5	1,8
63	działalność usługowa w zakresie informacji	1,8	16,6	1,7
58	działalność wydawnicza	0,9	8,5	0,9
	inne	0,4	6,0	0,6
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12,6	100,0	12,1
69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	8,3	66,0	8,0
71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	2,4	18,7	2,3
70	działalność firm centralnych (<i>head offices</i>); doradztwo związane z zarządzaniem	1,5	12,0	1,4
	inne	0,4	3,3	0,4

PKD	Sekcja / dział	Zatrudnienie w 2012 roku		
		Liczba zatrudnionych w tys.	Odsetek zatrudnienia w danej sekcji	Odsetek zatrudnienia ogółem
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3,2	100,0	3,1
56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	1,8	55,1	1,7
55	zakwaterowanie	1,4	44,9	1,4
F	Budownictwo	3,7	100,0	3,6
42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	2,3	61,8	2,2
41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	1,0	26,5	0,9
43	roboty budowlane specjalistyczne	0,4	11,7	0,4
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1,6	100,0	1,5
H	Transport i gospodarka magazynowa	1,6	100,0	1,6
49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	1,2	71,8	1,1
	inne	0,5	28,2	0,4
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,8	100,0	0,8
E	Dostawa wody, gosp. ściekami i odpadami, rekultywacja	0,4	100,0	0,4
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1,0	100,0	0,9
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0,5	100,0	0,5
B	Górnictwo i wydobywanie	0,3	100,0	0,3
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,1	100,0	0,1
	Pozostałe sekcje	0,0	100,0	0,0
	Ogółem	104,3	100,0	100,0

Źródło: badania własne.

7. Innowacyjność firm z kapitałem zagranicznym w Małopolsce

Rolę inwestorów zagranicznych w rozwoju regionu można określić nie tylko na podstawie wielkości wyłożonego kapitału lub liczby stworzonych przez nich miejsc pracy, ale również analizując wielkość nakładów inwestycyjnych przeznaczanych na działalność innowacyjną². Zagraniczne przedsiębiorstwa mogą mieć duży wpływ na wzmacnianie potencjału innowacyjnego regionu. Może dokonywać się to na różne sposoby. Po pierwsze, firmy inwestujące w Małopolsce mogą prowadzić tutaj działalność innowacyjną, w tym działalność badawczo-rozwojową. Innowacje wypracowane w przedsiębiorstwach zagranicznych mogą również „rozlewać się” w regionie dzięki ich współpracy z firmami krajowymi lub dzięki przepływowi kadry między podmiotami w regionie. Miejscowe firmy mogą również naśladować działania firm pojawiających się w regionie lub pracować nad własnymi rozwiązaniami, by sprostać zagranicznej konkurencji.

Coroczne badania innowacyjności firm przemysłowych w Polsce prowadzone przez GUS wskazują, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego cechują się wysokim poziomem innowacyjności (rys. 14), tzn. w ich gronie jest więcej firm, które, zgodnie z definicją, w badanym okresie wprowadziły przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową. Podobnie jest w Małopolsce, gdzie wśród firm z kapitałem zagranicznym więcej jest przedsiębiorstw innowacyjnych niż wśród tych z kapitałem krajowym (tab. 16). Wśród firm sektora publicznego odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych jest podobny, choć ich innowacyjność związana jest głównie z wprowadzaniem nowych procesów, a w mniejszym stopniu nowych produktów na rynek.

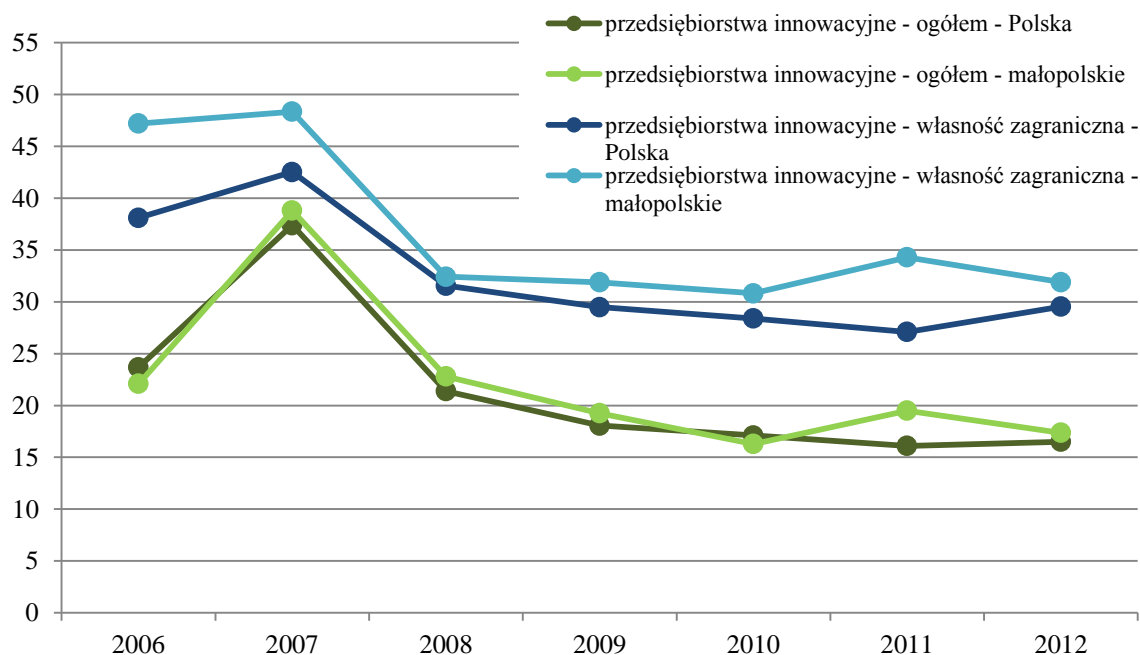
W latach 2008–2012 średnio co trzecią firmę zagraniczną zlokalizowaną w regionie można było uznać za przedsiębiorstwo innowacyjne. Spadek w porównaniu z poprzednimi latami należy uznać za skutek spowolnienia gospodarczego, które zniechęca do podejmowania bardziej ryzykownych inwestycji. Widoczne to jest w szczególności jeżeli przeanalizujemy odsetek firm, które wprowadziły w badanym okresie nowe dla rynku produkty (rys. 15). Wśród firm zagranicznych zrobiła to w 2012 roku co dziesiąta z nich, podczas gdy w 2006 – co czwarta. Mimo to przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w województwie małopolskim były pod tym względem najbardziej aktywne w porównaniu z pozostałymi sektorami własności.

² **Działalność innowacyjna** to „całokształt działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i komercyjnych, które rzeczywiście prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji” (*Nauka i technika w 2012 roku*, 2013, s. 25). Natomiast za innowację uznaje się „nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces, będące nowością przynajmniej dla badanego przedsiębiorstwa” (tamże, s. 25).

Tab. 16. Innowacyjne przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim według rodzaju innowacji i sektorów własności

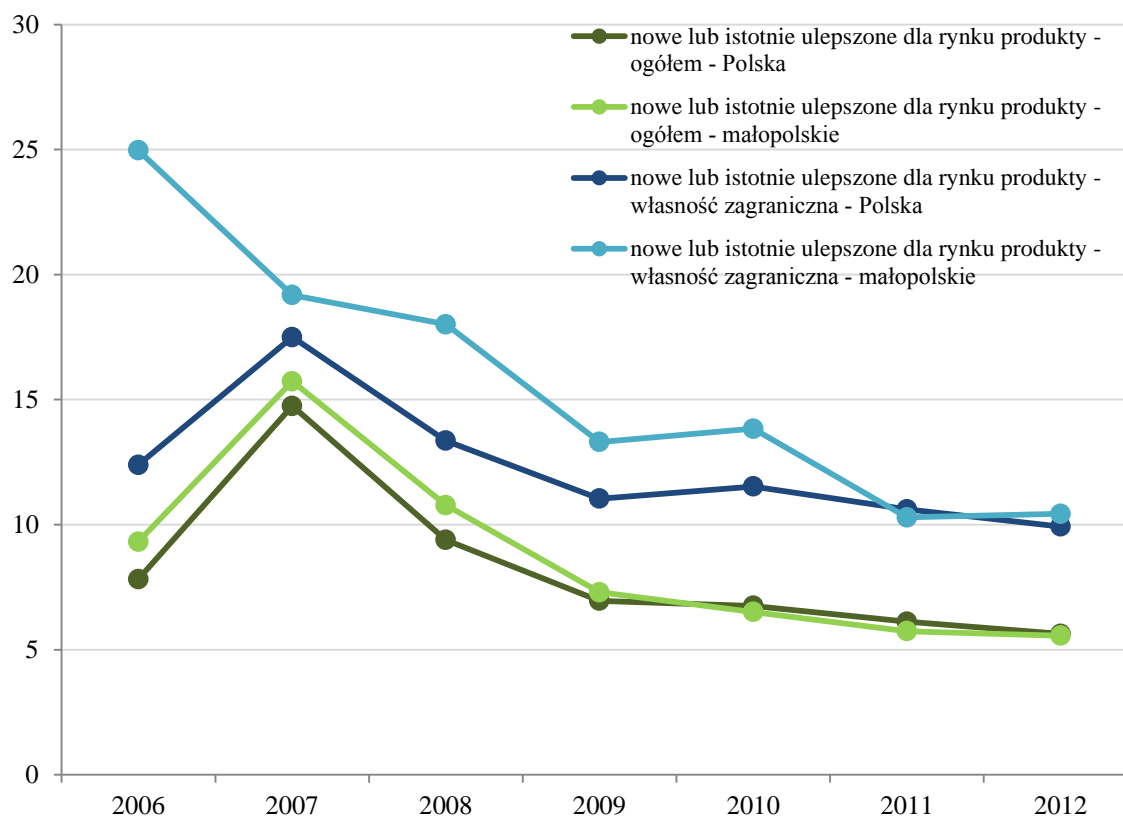
Rodzaj innowacji	Sektor własności	Odsetek przedsiębiorstw						
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
przedsiębiorstwa innowacyjne ogółem	ogółem	22,1	38,8	22,8	19,3	16,3	19,5	17,4
	sektor publiczny	48,4	52,7	34,2	32,7	27,9	31,8	31,7
	sektor prywatny ogółem	21,1	37,6	22,4	18,6	15,8	18,9	16,8
	sektor prywatny - własność zagraniczna	47,2	48,3	32,4	31,9	30,8	34,3	31,9
nowe lub istotnie ulepszone produkty	ogółem	15,6	29,1	16,8	12,3	11,9	14,1	12,3
	sektor publiczny	18,4	23,5	13,5	11,2	9,6	9,4	7,7
	sektor prywatny ogółem	15,5	29,6	16,9	12,4	12,0	14,3	12,5
	sektor prywatny - własność zagraniczna	35,5	40,0	26,6	18,7	22,6	20,6	23,3
nowe lub istotnie ulepszone dla rynku produkty	ogółem	9,3	15,7	10,8	7,3	6,5	5,7	5,6
	sektor publiczny	8,4	12,7	7,8	6,9	2,9	2,8	1,9
	sektor prywatny ogółem	9,4	16,0	10,9	7,3	6,7	5,9	5,7
	sektor prywatny - własność zagraniczna	25,0	19,2	18,0	13,3	13,8	10,3	10,4
nowe lub istotnie ulepszone procesy	ogółem	18,9	26,3	18,6	16,0	11,8	14,1	11,5
	sektor publiczny	44,1	41,6	31,2	27,6	24,0	28,0	28,9
	sektor prywatny ogółem	18,0	25,0	18,2	15,4	11,2	13,4	10,8
	sektor prywatny - własność zagraniczna	38,3	31,0	23,6	27,9	26,4	29,7	27,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Rys. 14. Przedsiębiorstwa innowacyjne w województwie małopolskim i w Polsce (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Rys. 15. Przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim i w Polsce, które prowadziły nowe lub istotnie ulepszone dla rynku produkty (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Podobne trendy można zaobserwować, gdy przyjrzymy się przedsiębiorstwom przemysłowym, które wydatkowały w ostatnich latach środki na działalność innowacyjną (tab. 17). W latach 2008–2012 średnio co czwarta prywatna firma zagraniczna poniosła takie nakłady, podczas gdy wśród firm krajowych odsetek ten jest zdecydowanie niższy. Przed 2008 rokiem wydatki takie poniosło zdecydowanie więcej firm – dotyczyło to wszystkich sektorów własności.

Tab. 17. Przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną wg sektorów własności w latach 2005–2012

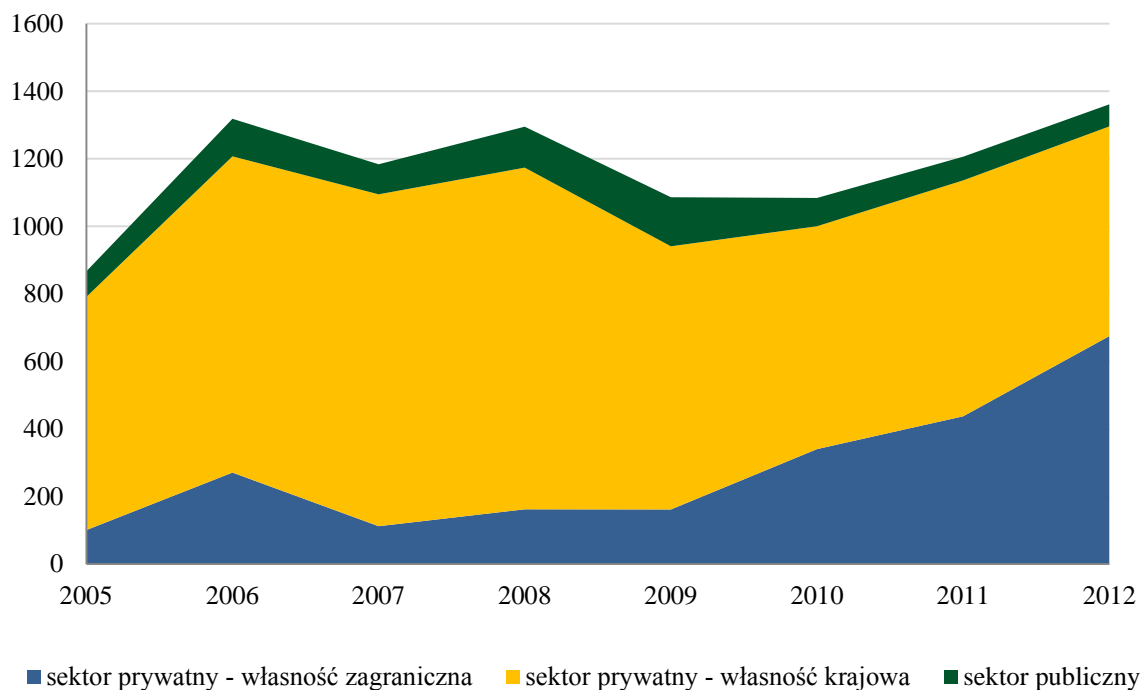
Sektor własności	Odsetek przedsiębiorstw							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	40,2	19,1	33,2	18,3	15,9	13,7	14,7	13,2
sektor publiczny	54,2	45,7	46,2	27,2	29,8	24,0	26,2	21,2
sektor prywatny ogółem	38,5	18,1	32,1	18,0	15,2	13,3	14,1	12,8
sektor prywatny – własność zagraniczna	54,2	35,5	46,9	30,8	28,0	30,2	24,0	28,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Tab. 18. Nakłady przedsiębiorstw przemysłowych w województwie małopolskim na działalność innowacyjną w latach 2005–2012 w mln zł

Sektor własności	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	866,3	1 318,0	1 183,3	1 294,7	1 085,7	1 083,5	1 205,7	1 360,8
sektor publiczny	75,7	111,2	89,1	121,2	145,3	83,7	70,1	65,4
sektor prywatny ogółem	790,6	1 206,7	1 094,3	1 173,4	940,4	999,9	1 135,6	1 295,4
sektor prywatny – własność zagraniczna	100,2	270,4	111,6	161,7	161,2	339,9	437,1	674,5
Udział nakładów firm zagranicznych na działalność innowacyjną:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
w nakładach ogółem	11,6	20,5	9,4	12,5	14,8	31,4	36,3	49,6
w nakładach sektora prywatnego ogółem	12,7	22,4	10,2	13,8	17,1	34,0	38,5	52,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Rys. 16. Dynamika nakładów na działalność innowacyjną w województwie małopolskim według sektorów (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Mimo, że stosunkowo mniej przedsiębiorstw podejmuje działalność innowacyjną, to rosną nakłady finansowe przedsiębiorstw zagranicznych na tym polu (tab. 18). W latach 2005–2009 przedsiębiorstwa przeznaczały na ten rodzaj działalności w województwie małopolskim od 100 do 160 mln zł – wyjątkiem był rok 2006, kiedy wydatki na ten cel sięgnęły 270 mln zł. Od 2010 roku nakłady na działalność innowacyjną firm z kapitałem

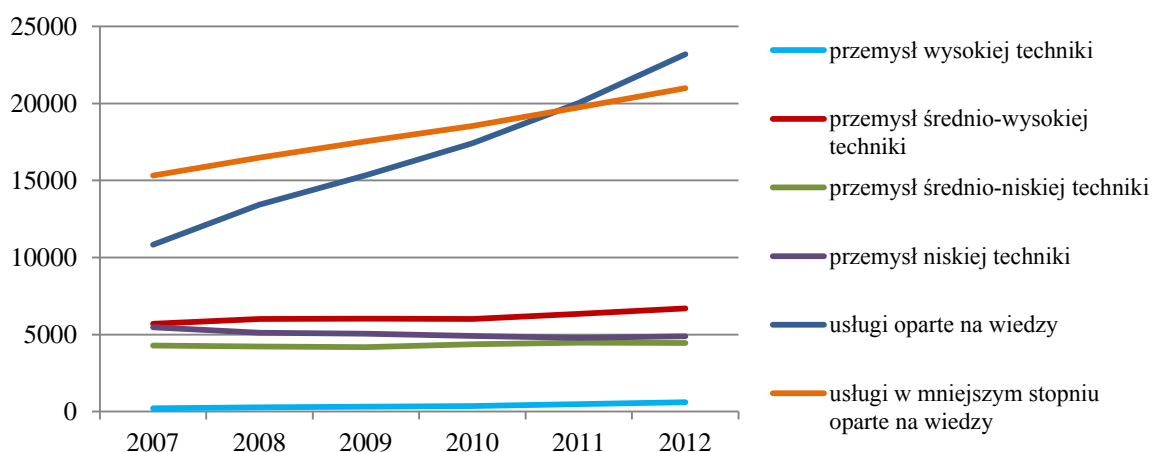
zagranicznym rosną w dużym tempie (rys. 16). W 2012 roku wyniosły one już blisko 700 mln zł. Jednocześnie w tym samym okresie zmniejszały się nakłady innowacyjne firm krajowych. Wszystko to sprawia, że przedsiębiorstwa zagraniczne odgrywają coraz większą rolę w budowaniu potencjału innowacyjności małopolskiego przemysłu. W 2012 roku ich wydatki stanowiły już połowę całkowitych wydatków przedsiębiorstw przemysłowych na cele innowacyjne w regionie.

Tab. 19. Nakłady przedsiębiorstw przemysłowych w województwie małopolskim na działalność innowacyjną w latach 2005–2012 w mln zł

Sektor własności	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	866,3	1 318,0	1 183,3	1 294,7	1 085,7	1 083,5	1 205,7	1 360,8
sektor publiczny	75,7	111,2	89,1	121,2	145,3	83,7	70,1	65,4
sektor prywatny ogółem	790,6	1 206,7	1 094,3	1 173,4	940,4	999,9	1 135,6	1 295,4
sektor prywatny – własność zagraniczna	100,2	270,4	111,6	161,7	161,2	339,9	437,1	674,5

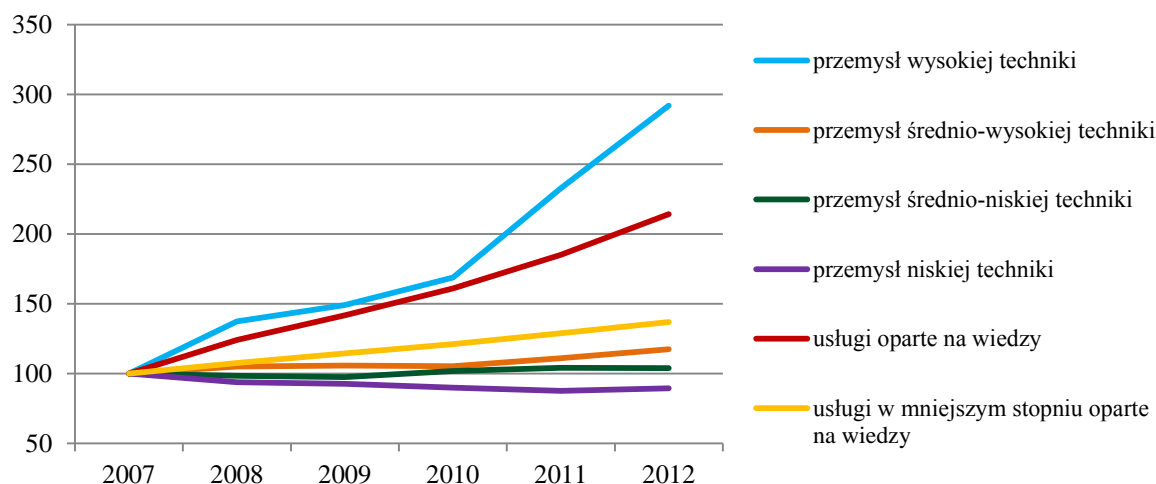
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Wartości te można odnieść do danych o zaawansowaniu technologicznym przedsięwzięć *greenfield* zrealizowanych przez inwestorów zagranicznych w województwie małopolskim w ostatnich latach. Stopień zaawansowania technologicznego odnosi się do intensywności działalności badawczo-rozwojowej, która mierzona jest jako stosunek między nakładami na B+R a wartością produkcji sprzedanej lub wartością dodaną. Dla przetwórstwa przemysłowego wyodrębniono cztery kategorie: przemysł wysokiej techniki, średnio-wysokiej techniki, średnio-niskiej techniki oraz niskiej techniki, a dla działalności usługowej – dwie: usługi oparte na wiedzy oraz usługi w mniejszym stopniu oparte na wiedzy.

Rys. 17. Zatrudnienie w firmach z udziałem kapitału zagranicznego *greenfield* według poziomu technologicznego (osoby)

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 18. Dynamika zatrudnienia w firmach z udziałem kapitału zagranicznego *greenfield* według poziomu technologicznego (2007=100)

Źródło: opracowanie własne.

Choć zatrudnienie w działalnościach przemysłowych wysokiej techniki stanowi niewielki odsetek w strukturze zatrudnienia firm z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim (rys. 17), to w ostatnich latach odznacza się one najwyższą dynamiką (rys. 18). Wzrastało również zatrudnienie w nowo lokowanych zakładach przemysłowych średniowysokiej techniki. Jednocześnie w branżach średnio-niskiej i niskiej techniki zatrudnienie utrzymywało się na podobnym poziomie lub zmniejszało się. Udział przemysłów wysokiej i średnio-wysokiej techniki w analizowanej tutaj strukturze zatrudnienia wzrósł z 37,7% w 2007 roku do 43,9% w 2012 roku. Świadczy to o stopniowo rosnącej atrakcyjności regionu dla bardziej zaawansowanych inwestycji. Widoczne jest to również w działalnościach usługowych. Tak jak prognozowano we wcześniejszych raportach, dynamiczny rozwój sektora centrów usług wydzielonych (outsourcingowych) oraz wspólnych, a także centrów badawczo-rozwojowych, zwłaszcza w sektorze IT, sprawił, że usługi oparte na wiedzy przeważają już w strukturze zatrudnienia inwestycji *greenfield* na pozostałymi mniej wiedzochłonnymi działalnościami usługowymi (rys.17).

Tab. 20. Porównanie nakładów firm zagranicznych na działalność innowacyjną w 2012 roku według województw

Województwo	Nakłady przedsiębiorstw przemysłowych na działalność innowacyjną w mln zł		Udział własności zagranicznej w nakładach ogółem w województwie	Udział danego województwa w nakładach własności zagranicznej w Polsce
	ogółem	sektor prywatny – własność zagraniczna		
Mazowieckie	4 994,7	1 977,0	39,6	22,7
Śląskie	3 042,5	1 586,4	52,1	18,2
Wielkopolskie	1 838,0	1 216,7	66,2	14,0
Dolnośląskie	1 768,6	806,8	45,6	9,3
Małopolskie	1 360,8	674,5	49,6	7,7
Świętokrzyskie	806,7	590,5	73,2	6,8
Podkarpackie	1 182,8	432,2	36,5	5,0
Łódzkie	2 290,7	415,4	18,1	4,8
Pomorskie	749,0	210,2	28,1	2,4
Kujawsko-Pomorskie	539,4	156,5	29,0	1,8
Podlaskie	495,0	114,8	23,2	1,3
Lubelskie	588,9	109,5	18,6	1,3
Opolskie	161,8	86,8	53,6	1,0
Warmińsko-Mazurskie	411,9	40,9	9,9	0,5
Lubuskie	292,4	#	#	#
Zachodniopomorskie	1 012,0	#	#	#
Polska	21 535,4	8 717,3	40,5	100,0

Uwagi: # – tajemnica statystyczna.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS.

Pod względem nakładów przedsiębiorstw przemysłowych z udziałem kapitału zagranicznego na działalność innowacyjną Małopolska zajmuje 5. miejsce w kraju po województwach mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim (tab. 20). W wymienionych regionach udział firm zagranicznych w tych nakładach jest równy lub wyższy niż średnio w całej Polsce (ok. 40%). Wzrost inwestycji przedsiębiorstw zagranicznych w innowacje sprawił, że w porównaniu z 2010 rokiem Małopolska wyprzedziła dwa województwa: pomorskie i podkarpackie. Po uwzględnieniu wydatków wszystkich przedsiębiorstw spada jednak na pozycję szóstą, ze względu na duże inwestycje firm krajowych (publicznych i prywatnych) w województwie łódzkim.

Podsumowując, przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Małopolsce (podobnie jak w całym kraju) odznaczają się większym potencjałem innowacyjnym niż firmy z pozostałych sektorów własności: częściej wprowadzają nowe produkty (zwłaszcza nowe dla rynku) oraz procesy, więcej też wydają na działalność innowacyjną. W ostatnich latach znaczący był wzrost nakładów przedsiębiorstw zagranicznych w tym zakresie – stanowią one obecnie połowę wszystkich wydatków na cele innowacyjne w Małopolsce. Niepokoić może ciągle zmniejszający się potencjał innowacyjny przedsiębiorstw krajowych, co sprawia, że potencjał regionu utrzymuje się na podobnym poziomie.

8. Inwestycje realizowane w 2012 roku i planowane

Zidentyfikowano około 100 dużych i średnich inwestycji zagranicznych, które zrealizowano po 2012 roku na terenie województwa małopolskiego. Na wielkość poniesionych nakładów inwestycyjnych w szczególności wpływ miały transakcje o charakterze przejęć i fuzji. Najbardziej kapitałochłonne były przejęcia dokonywane na krakowskim rynku nieruchomości. Spośród wszystkich projektów inwestycyjnych najwięcej dotyczyło sektora usług i przemysłu. W branży handlowej, poza przejęciami centrów handlowych i otwarciem Galerii Bronowice w Krakowie, realizowano głównie średnie i małe przedsięwzięcia. Największą aktywność inwestycyjną wykazały podmioty z USA i Europy Zachodniej (głównie z Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne wykazują wysoką koncentrację w Krakowie oraz sąsiednich powiatach – wielickim i krakowskim. Poza Krakowskim Obszarem Metropolitalnym inwestorzy podejmowali działania głównie w Tarnowie i w zachodniej części województwa małopolskiego (powiat chrzanowski i oświęcimski). Zestawienie zrealizowanych w 2013 roku i realizowanych w 2014 roku inwestycji zamieszczono w załączniku nr 3.

Przemysł i budownictwo

Rok 2013 to okres, w którym zrealizowano lub realizowano ponad 30 dużych i średnich projektów w przemyśle i budownictwie. Działania inwestycyjne koncentrowały się przede wszystkim w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym, a w szczególności w Krakowie oraz w gminach Niepołomice i Skawina. Poza aglomeracją krakowską dużą aktywność inwestorów odnotowano także w Tarnowie. Szczególnie widoczne były działania właścicieli funkcjonujących już zakładów produkcyjnych, którzy dokonali szeregu inwestycji w modernizację i rozbudowę fabryk, zakup linii produkcyjnych, maszyn i sprzętu. Realizowano także nowe inwestycje *greenfield*, m.in. na terenie obszarów włączonych do SSE Krakowski Park Technologiczny. Specjalna Strefa Ekonomiczna została ponownie rozszerzona o nowe obszary, co stanowiło istotny bodziec do działań inwestycyjnych dla kolejnych inwestorów. Co najmniej 150 mln USD pochłonęły wydatki na nabycie udziałów lub akcji spółek branży przemysłowej przez podmioty zagraniczne. Łączna wartość BIZ w przemyśle i budownictwie osiągnęła w 2013 roku poziom co najmniej 600 mln USD.

W Krakowie *ArcelorMittal* kontynuował rozpoczęte w latach ubiegłych prace przy modernizacji huty. Podjęte działania zapewniają nie tylko lepsze funkcjonowanie zakładu, ale przyczyniają się do ograniczenia negatywnego oddziaływania fabryki na środowisko przez ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Modernizację prowadzi także francuski *EDF* w krakowskiej elektrociepłowni. Realizacja budowy instalacji odazotowania spalin dla dwóch kotłów w zakładzie ma przyczynić się do poprawy jakości powietrza.

Działania modernizacyjne prowadzą także zakłady przemysłowe poza Krakowem. Inwestycje prowadzone przez *ČEZ*, właściciela Elektrowni Skawina objęły m.in. nakłady na uruchomienie nowej elektrowni wodnej w Borku Szlacheckim (gmina Skawina).

Wielu inwestorów podjęło decyzję o rozbudowie istniejących zakładów produkcyjnych, pojawiły się także duże nowe zakłady. Świadczy to o poprawie nastrojów w sektorze przemysłowym. Szczególnie intensywne działania inwestorów mają miejsce w Niepołomickiej Strefie Inwestycyjnej (NSI). Swoje fabryki rozbudowali w 2013 roku lub rozbudowywali francuski *Royal Canin*, szwajcarski *Bell* oraz amerykański *Woodward Governor*. W rozwój zakładów produkcyjnych inwestują ponadto amerykański *Pratt Whitney* i niemieckie *Staco*. Na terenie NSI oddano także nową fabrykę włoskiego *Elettrostandard*, producenta transformatorów. Największe środki pochłonęła realizacja nowego zakładu automatycznych napędów do rolet i bram, należącego do francuskiej firmy *Somfy*.

Poza gminą Niepołomice zakłady rozbudowywali i rozwijali także inni inwestorzy. Z początkiem 2013 roku *Carlsberg* oddał nową linię do butelkowania w Browarze Okocim w Brzesku. W Chrzanowie inna duńska firma *Dan Cake*, producent wyrobów cukierniczych i pieczywa o przedłużonej trwałości, zainwestował w rozbudowę zakładu, dzięki czemu pracę znajdzie ponad 50 osób. W Chrzanowie oraz w Skawinie zwiększa zaangażowanie *Valeo*, a w Myślenicach inna francuska firma: *GMD*. Inwestują ponadto szwajcarska *Hosta* w Dobczycach, *Intersnack* w gminie Słomniki, *Norlys* w Nowym Sączu oraz belgijski *Van Genechten* w Chełmku. Spośród nowych inwestycji warto zwrócić uwagę na wytwórnię do skraplania ditlenku węgla w Tarnowie, oddaną do użytku w 2013 roku przez amerykański *Air Products*, oraz otwarty w Zatorze zakład *Argo-Hytos*, niemieckiego producenta wyrobów przeznaczonych do systemów hydraulicznych i smarowniczych.

Rok 2013 w przemyśle Małopolski to czas znaczącego zaangażowania kapitału w przejęcia. W polu zainteresowań inwestorów zagranicznych znalazły się głównie fabryki branży chemicznej. Brytyjski *Kermas Mining Fund* przejął w całości *Zakłady Chemiczne Alwernia*. Rosyjski *Acron* nie zrezygnował z próby nabycia *Zakładów Azotowych* w Tarnowie i w 2013 roku zwiększył swój udział w spółce do ponad 15% za kwotę ponad 110 mln USD. W tarnowskie zakłady zainwestował także Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) i inni inwestorzy długoterminowi, którzy zakupili od Skarbu Państwa 12,13% udziałów za blisko 200 mln USD. Inną tarnowską firmą, która była przedmiotem przejęcia, są Zakłady Mięsne. Na początku 2014 roku duński *Saturn Nordic Holding* znacznie zwiększył zaangażowanie przez zakup dodatkowych 50% akcji grupy *Sokołów*, do której aktywów należy tarnowska fabryka. Przejęcie większościowego pakietu akcji miało miejsce w Elektrociepłowni Gorlice, w której niemiecki *Steag* w czerwcu 2013 roku nabył 73% gorlickiego przedsiębiorstwa.

Handel

Przejęcia dotyczyły także innych placówek o czym świadczy zakup przez szwajcarski *Papag* działającej w całej Polsce, w tym Krakowie, sieci marketów *Praktiker*.

Największą inwestycją *greenfield* oddaną w 2013 roku była Galeria Bronowice w Krakowie. W liczącej 60 tys. m² powierzchni handlowej centrum głównym najemcą został francuski hipermarket *Auchan*. Pozostałe przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczyły średnich i małych projektów, m.in. otwarcie trzeciego już sklepu *OBI* w Krakowie przez niemieckiego *Tengelmann*. Poza stolicą Małopolski inwestorzy nadal, jak w poprzednich latach, wykazywali zainteresowanie mniejszymi ośrodkami. Spośród zrealizowanych przedsięwzięć widoczne jest zaangażowanie niemieckiego inwestora *Schwarz Group*, który w Chrzanowie oddał do użytku kolejną w Małopolsce placówkę sieci *Kaufland* oraz nadal inwestował w rozwój obiektów handlowych *Lidl*. Inny inwestor – *R&R Ost Europe* – intensywnie rozwijał sieć drogerii *Rossmann*. Na uwagę zasługuje także ekspansja *Jerónimo Martins*, który prowadzi sieć sklepów *Biedronka*. Na początku 2014 roku ten portugalski inwestor oddał do użytku w województwie małopolskim swoje drugie centrum dystrybucyjne w Modlnicy (gmina Wielka Wieś), gdzie powstał obiekt o powierzchni magazynowej wynoszącej ponad 21 tys. m².

W sumie wielkość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez inwestorów zagranicznych w sektorze handlowym w 2013 roku jest wyższa niż w ubiegłym roku i wyniosła co najmniej 100 mln USD.

Usługi

W roku 2013 zdecydowana większość nakładów inwestycyjnych skoncentrowała się w Krakowie. Na wielkość poniesionych BIZ przede wszystkim wpływ miały dokonywane wielkie przejęcia na rynku nieruchomości. Widoczny był także rozwój rynku biurowego i hotelowego, o czym świadczy oddanie nowych obiektów w Krakowie. W dalszym ciągu intensywnie rozwijał się sektor BPO / SSC, dzięki czemu stolica Małopolski umocniła pozycję jednego z wiodących ośrodków tej branży w Europie. Łącznie inwestycje w sektorze usług w województwie małopolskim w 2013 roku wyniosły co najmniej 100 mln USD.

W 2013 roku realizowano kilka dużych projektów inwestycyjnych na krakowskim rynku biurowym. Zakończyła się pierwsza faza budowy kompleksu biurowego *Bonarka 4 Business* należącego do *TriGránit* i *I.P.R. Slovakia*. Stało się to za sprawą oddania do użytku czwartego biurowca wchodzącego w skład pierwszego etapu projektu. O sukcesie tej inwestycji świadczy wynajęcie całej powierzchni biurowej we wszystkich budynkach kompleksu. W 2013 roku trwały prace przy dwóch biurowcach *Kapelanka 42*, budowanych przez szwedzką firmę *Skanska*, kompleksie *Orange Office Park* należącym do *East-West Development Office*, ponadto biurowcu należącym do *Enterprise Park* zarządzanego przez irlandzki *Avestus Real Estate*, oraz *Alma Tower*, której inwestorem jest austriacki *UBM Realitätenentwicklung*.

Największe przejęcia na rynku nieruchomości związane były z przejęciami dużych centrów handlowych w Krakowie. Właściciele zmieniły trzy centra, których łączna powierzchnia całkowita wynosi ponad 220 tys. m². Centrum Handlowe Zakopianka przejął brytyjski *Tristan Capital Partners*, a pochodzące z USA *Invesco* i *Blackstone* zakupiły odpowiednio *Galerię Kazimierz* oraz *Centrum Handlowe Krokus*. Duże transakcje dotyczyły także przejęć biurowców. Pod koniec 2013 roku część udziałów w *Globe Trade Centre* (GTC) nabył amerykański *Lone Star Funds*. W pierwszej połowie 2014 roku właściciela zmieniło *Centrum Biurowe Lubicz*, które nabył luksemburski *Griffin Group*, a *Centrum Biurowe Euromarket* stało się własnością greckiego *Bluehouse Capital*.

Inwestorzy zagraniczni zwiększyli zaangażowanie również w branży turystycznej. W Krakowie norweski *Genfer* otworzył zautomatyzowany hotel *Puro*, a francuska sieć *Louvre Hotels Group* hotel *Tulip Inn*. Za ponad 50 mln USD francuski *Algonquin* nabył położony przy Wawelu hotel *Sheraton*. Na uwagę zasługuje przejęcie przez fundusz inwestycyjny *Mid Europa Partners* kontroli nad spółkami Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka w Krynicy-Zdrój oraz Polskie Koleje Linowe w Zakopanem.

Przejęcia stanowiły także istotny udział w branży medycznej, bankowości, telekomunikacji oraz na rynku kinowym. Brytyjskie *Bupa* nabyło Grupę *Lux Med*, świadczącą usługi medyczne m.in. w Krakowie, z kolei *Life Healthcare* pochodzący z RPA wszedł w posiadanie udziałów w *Scanmed Multimedix*. W telekomunikacji istotnym wydarzeniem było przejęcie operatora infrastruktury *Eritel* przez amerykańskiego inwestora *Alinda Capital Partners*. Właściciele zmieniły także krakowskie multipleksy, które zostały zakupione przez inwestorów z Wielkiej Brytanii. *Multikino* stało się częścią sieci należącej do *Vue Entertainment*, a *Cineworld Group* przejęło obiekty *Cinema City International*.

W 2013 roku Kraków przyciągnął kolejne znaczące inwestycje w branży BPO / SSC. O utrzymującej się dynamice tego sektora świadczy wzrost liczby miejsc pracy na koniec 2013 roku w stosunku do 2012 roku – ponad 20%! Rozwijały się zarówno centra zlokalizowane w Krakowie i Zabierzowie w latach wcześniejszych, jak i pojawiło się kilku nowych inwestorów. Oddziały w Krakowie utworzyły m.in. amerykańskie firmy *Accenture* i *GE Healthcare* oraz niemieckie *Arvato* i *RWE*. Dynamicznie rozwijały się oddziały założone wcześniej, a zwłaszcza *UBS*, *Capgemini*, *Cisco*, *State Street*, *Euroclear*, *Lufthansa*, *Motorola*, *Shell*, *Alexander Mann Solutions*, *Capita*, *Heineken* i inne.

W ostatnich dwóch latach ma miejsce rosnąca aktywność inwestorów zagranicznych w zakresie otwierania nowych centrów badawczo-rozwojowych na obszarze Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Nowe centra B&R otworzyły w 2013 roku japońska *Amada* i koreański *Samsung*, szwedzka *Assa Abloy*, holenderski *Anachron Technology* i brytyjski *OCADO Technology*. Rozwijały się ponadto starsze centra B&R m.in. *Delphi* i chińskiego *BWI*.

W sumie szacujemy, że 2013 rok będzie kolejnym rokiem, w którym wartość inwestycji będzie charakteryzowała się wzrostem w stosunku do okresu poprzedzającego, a sumaryczna wysokość bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terenie województwa małopolskiego wyniesie co najmniej 1,25 mld USD.

9. Czynniki i bariery atrakcyjności inwestycyjnej w regionie

Dla zrozumienia przestrzennego rozmieszczenia inwestycji zagranicznych, tempa ich napływu, wielkości oraz rodzaju, wygodnie jest się posłużyć koncepcją klimatu inwestycyjnego jako czynnika wyjaśniającego znaczną część zmienności zjawisk i procesów związanych z napływem inwestycji zagranicznych. Wiedza ta ma ogromne znaczenie praktyczne, gdyż to właśnie przez kształtowanie klimatu inwestycyjnego i oddziaływanie na niego prowadzona jest polityka proinwestycyjna, której skuteczność w znacznym stopniu warunkowana jest poprawnym rozpoznaniem czynników i barier atrakcyjności inwestycyjnej, a następnie doбором odpowiednich narzędzi do ich kształtowania.

Przez czynniki atrakcyjności inwestycyjnej rozumiemy takie cechy przestrzeni, które przyciągają inwestorów do określonych miejsc, zaś te które, zniechęcają czy wręcz uniemożliwiają napływ inwestycji, to bariery inwestycyjne. Analiza czynników atrakcyjności inwestycyjnej i barier inwestycyjnych składa się na ocenę atrakcyjności inwestycyjnej, którą można zdefiniować jako ogół warunków sprzyjających inwestowaniu na określonym terenie. Na te warunki składa się szereg czynników obiektywnych i subiektywnych, będących cechami miejsca (na przykład dostępność komunikacyjna, jakość kapitału ludzkiego, instytucje otoczenia biznesu, zasoby i koszty pracy itd.). Jeżeli warunki te odniesiemy do panujących w innych miejscach, regionach lub krajach, to wtedy mogą być interpretowane jako poziom konkurencyjności – rozumianej jako zdolność do przyciągania inwestycji. W wielu opracowaniach synonimem atrakcyjności inwestycyjnej jest klimat inwestycyjny, co jednak jest nadmiernym uproszczeniem. Jego wyróżnienie i odmiennosc polega na tym, że akcentuje on obecne i spodziewane uwarunkowania polityczne i wsparcie instytucjonalne (na przykład polityka proinwestycyjna), wagę miękkich czynników (na przykład wizerunek miejsca) oraz czynniki o charakterze makroekonomicznym (na przykład globalne kryzysy). Akcentowane są w tym ujęciu kwestie zarządzania publicznego, interakcji władz z biznesem, stałości i przewidywalności regulacji prawnych i fiskalnych, problem korupcji. Rozróżnienie tych pojęć ma sens, gdyż można wyobrazić sobie słaby klimat inwestycyjny przy wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej określonego obszaru.

Województwo małopolskie należy do grupy nielicznych regionów w Polsce, w których klimat inwestycyjny jest nie tylko elementem dyskursu politycznego, ale także jest szczegółowo badany i analizowany. Obszerne analizy poszczególnych elementów klimatu

inwestycyjnego wraz z ujęciem syntetyzującym zostały wykonane w roku 2006 (zob. Domański, Jarczewski 2006) oraz w roku 2012 (Guzik i in. 2013). Umożliwia to odwoływanie się do wyników tych badań, a także zwalnia z konieczności opisywania w tym miejscu składników klimatu i ich zróżnicowania – oba raporty są dostępne w sieci³.

Atrakcyjność województwa małopolskiego na tle innych regionów i podregionów Polski

Najbardziej znanym i szeroko cytowanym opracowaniem, które ma na celu ocenę atrakcyjności inwestycyjnej województw oraz podregionów Polski, jest coroczne badanie wykonywane przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) (np. IBnGR 2006; IBnGR 2013). Oceniane są w nim województwa (ranking syntetyczny) i osobno podregiony⁴ (w trzech rankingach – atrakcyjności dla działalności przemysłowej, atrakcyjności dla działalności usługowej oraz dla działalności zaawansowanej technologicznie⁵).

Województwem o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej jest według IBnGR (2013) region śląski (wskaźnik syntetyczny w 2013 roku – 0,85). Wyprzedza on województwa dolnośląskie (0,50) i mazowieckie (0,46), za którymi lokują się województwa małopolskie (0,34) i wielkopolskie (0,32). Te pięć województw niezmiennie zajmuje czołowe lokaty w rankingu – znacznie dystansując się od pozostałych regionów. Spośród grup czynników atrakcyjności inwestycyjnej w rankingu IBnGR (tab. 21) województwo małopolskie pozytywnie wyróżnia się na tle Polski pod względem: poziomu infrastruktury społecznej (1. lokata), rynku pracy (zasoby i koszty pracy) (2. lokata), infrastruktury gospodarczej (4. lokata) oraz wielkości rynku zbytu (5. lokata). Najsłabsze strony, według rankingu, to: aktywność województwa wobec inwestorów (8. lokata), przestępczość / bezpieczeństwo publiczne (9. lokata) oraz dostępność komunikacyjna (10. lokata). Warto zwrócić uwagę na względny charakter ocenianych czynników atrakcyjności – na przykład mimo, że cały czas ulega poprawie dostępność transportowa, to województwo małopolskie spadło w stosunku do roku 2010 aż o trzy lokaty, gdyż otwieranie kolejnych odcinków autostrad A2 i A1

³ http://www.malopolskie.pl/Pliki/2006/klimat_inwestycyjny.pdf oraz mog.malopolska.pl/Files.mvc/744/Klimat_inwestycyjny_raport.pdf

⁴ Układ podregionów jest zmodyfikowany przez IBnGR w stosunku do klasyfikacji GUS – wyłączone miasta połączono z otaczającym podregionem (np. Kraków z krakowskim, Poznań z poznańskim); w aglomeracji górnośląskiej połączono cztery podregiony w jeden – śląski, oraz w przypadku Warszawy połączono ją z podregionem warszawskim zachodnim i warszawskim wschodnim.

⁵ Ranking dla wyróżnionych kategorii wynika z przyjęcia innych wag dla poszczególnych czynników atrakcyjności.

bardziej poprawiało dostępność regionów północnej i środkowej Polski niż Małopolski, która poprawiała pozycję dekadę wcześniej wraz z otwieraniem kolejnych odcinków autostrady A4. Warto to zaznaczyć, gdyż dostępność transportowa zgodnie uważana jest za jeden z kluczowych czynników atrakcyjności inwestycyjnej, przy czym jest ona w przypadku Małopolski o wiele lepsza niż to wynika z rankingu IBnGR. Cytowane badanie przypisuje zbyt dużą wagę dostępności portów morskich (w Polsce) oraz uwzględnia dostępność tylko do granicy z największym partnerem handlowym – Niemcami, pomijając wagę dostępności do innych granic, gdzie Małopolska ma znacznie lepszą dostępność (Słowacja, Ukraina, Czechy). Na koniec warto w tym miejscu wspomnieć o rosnącej roli transportu lotniczego (sektor usług, zaawansowane technologie itp.), gdzie Balice, będąc drugim co do wielkości i ważności portem lotniczym w Polsce, zapewniają dobrą dostępność lotniczą. Niska, choć systematycznie rosnąca ocena aktywności władz, jest pochodną ilości i jakości ofert inwestycyjnych, na co z racji niewielkiej ilości odpowiednich działek, sytuacji własnościowej i gospodarczej (niewielka liczba upadłych posocjalistycznych przedsiębiorstw) władze województwa małopolskiego mają względnie ograniczony wpływ. W pewnym sensie to kryterium ma niewłaściwą nazwę i przy niskiej ocenie sugeruje niechęć władz i zły klimat inwestycyjny, a nie po prostu niedostatek terenów inwestycyjnych.

Niezmiennym od 2005 roku zwycięzcą rankingu IBnGR jest województwo śląskie, co z perspektywy Małopolski może być postrzegane zarówno jako zagrożenie, jak i szansa. Być może wspólna promocja obu województw byłaby wizerunkowo korzystna. Połączony dla celów promocji gospodarczej region odznacza się najwyższym w Polsce potencjałem demograficznym, gospodarczym, naukowym. Cechuje go bardzo dobra dostępność komunikacyjna, z autostradami biegnącymi do granic z Niemcami (A4), Czechami (A1) i Ukrainą (A4) oraz dwoma lotniskami międzynarodowymi (Balice, Pyrzowice). Posiada najwyższy potencjał szkolnictwa wyższego w Polsce (połączone siły ośrodków krakowskiego i katowickiego). Inne korzystne aspekty to wysoka atrakcyjność kulturowa i przyrodnicza regionu oraz pozytywne doświadczenia dużej liczby już obecnych inwestorów, które mogłyby być czynnikami zachęcającymi nowych inwestorów. Warto w tym miejscu przywołać ideę zawiązania ponadregionalnego porozumienia od województwa dolnośląskiego po podkarpackie – „Autostrady Wiedzy” i promocji całego pasa Polski Południowej (Domański i in. 2003).

Tab. 21. Pozycja województwa małopolskiego w rankingach atrakcyjności inwestycyjnej IBnGR

	Lokata Małopolski wśród 16 polskich regionów					Wskaźnik syntetyczny*	
	2006	2008	2010	2012	2013	2006	2013
Atrakcyjność inwestycyjna ogółem	4	5	4	5	4	0,35	0,34
Dostępność transportowa	9	8	7	10	10	0,24	0,07
Zasoby i koszty pracy	2	2	2	2	2	0,52	0,60
Rynek zbytu	4	4	5	5	5	0,77	0,38
Infrastruktura gospodarcza	5	5	5	5	4	0,28	0,54
Infrastruktura społeczna	1	2	2	2	2	2,06	1,91
Bezpieczeństwo publiczne	10	9	10	9	9	-0,48	-0,15
Aktywność województw wobec inwestorów	10	11	5	9	8	-0,24	-0,13

*Wartość 0 oznacza średnią wartość dla kraju.

Źródło: opracowano na podstawie raportów IBnGR z lat 2006–2013

Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej odznaczają się zróżnicowaną zmiennością w przestrzeni. Niektóre z nich, jak podatki, prawo pracy itd., są najczęściej jednakowe dla całego kraju, a inne, jak na przykład dostępność uzbrojonych terenów, może różnicować sąsiadujące ze sobą gminy, a w ich obrębie konkretne działki. Drugi istotny wymiar, który należy brać pod uwagę rozważając atrakcyjność inwestycyjną, to zróżnicowanie potrzeb, a tym samym różna waga poszczególnych czynników – wynikająca z profilu działalności inwestora, jego wielkości i pochodzenia. Na przykład dla lokalizacji centrum logistycznego pierwszorzędne znaczenie będzie miała bardzo dobra dostępność drogową, co oznacza nie tyle położenie przy autostradzie, co przy węźle umożliwiającym na nią wjazd. Dla działalności związanej z badaniami i rozwojem (centrum B&R) kluczowe będą dostępność wykwalifikowanych kadr, odpowiednie zaplecze naukowe, dobre warunki życia czy bliskość międzynarodowego lotniska. Z kolei dla prostych, pracochłonnych działalności (np. montaż elektroniczny) najważniejszym czynnikiem będzie dostępność taniej, zdyscyplinowanej siły roboczej, dlatego cytowany wcześniej ranking IBnGR (2006; 2013), dostrzegając te zależności, oferuje ocenę atrakcyjności inwestycyjnej na poziomie bardziej szczegółowym niż województwo – podregionów, a także osobno dla trzech kategorii działalności (przemysłowa, usługowa, zaawansowana technologicznie – wiedzochłonna) (tab. 22).

Tab. 22. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej podregionów Małopolski według typów działalności

Podregion	Typ działalności								
	przemysłowa			usługowa			zaawansowana technologicznie		
	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013
Krakowski	++ (8)	++ (10)	++ (10)	++ (4)	++ (5)	++ (4)	++ (3)	++ (2)	++ (2)
Nowosądecki	--	--	--	-	0	0	-	0	-
Oświęcimski	++(9)	++ (8)	++ (7)	0	0	+	-	-	0
Tarnowski	-	-	0	0	0	0	-	0	0

Uwagi: 1. W nawiasach dla najwyższej atrakcyjności podano rangi. 2. Podregiony zostały podzielone na pięć grup atrakcyjności inwestycyjnej: najwyższa (++), wysoka (+), przeciętna (0), niska (-) oraz najniższa (--).

Źródło: opracowano na podstawie raportów IBnGR z lat 2009–2013

Omawiany ranking ujawnia bardzo duże zróżnicowanie wewnętrzne w obrębie województwa małopolskiego. Dla działalności przemysłowej podregion oświęcimski (powiaty oświęcimski, chrzanowski, olkuski i wadowicki) należy do najatrakcyjniejszych w Polsce (7. lokata), a niedaleko za nim lokuje się podregion krakowski (10. lokata). Na przeciwnym biegunie znajduje się podregion nowosądecki z bardzo niską atrakcyjnością – powodowaną w dużej mierze bardzo słabą dostępnością transportową. Awans podregionu oświęcimskiego z 9. na 7. lokatę dokonał się w wyniku zwiększenia oferty terenów inwestycyjnych (które dotąd były uznawane za słabą stronę tego obszaru), w czym duża zasługa aktywności władz lokalnych oraz regionalnych i działań wspartych funduszami MRPO 2007–2013 (m.in. strefy aktywności gospodarczej) (zob. Biernacki i in. 2011).

Nieco mniejsze rozpiętości obserwowane są w zakresie oceny atrakcyjności podregionów Małopolski dla lokalizacji działalności usługowych, a także dla działalności zaawansowanych technologicznie (tab. 22). Podregion krakowski, dzięki metropolitalnej funkcji i pozycji Krakowa, zajmuje tutaj odpowiednio 4. i 2. lokatę, a pozostałe podregiony są ocenione jako przeciętne lub, w przypadku podregionu oświęcimskiego, jako o wysokiej atrakcyjności dla lokalizacji działalności usługowej – co jak w przypadku atrakcyjności dla przemysłu też jest związane z awansem w odniesieniu do wcześniejszych edycji rankingu.

Podobnie jak w ocenie na poziomie województw, także na poziomie podregionów województwo śląskie odznacza się bardzo wysokimi ocenami. Dzięki temu podregion oświęcimski jest otoczony przez jednostki o najwyższej atrakcyjności (dla każdego typu działalności) (krakowski, katowicki i bielski) – gdyby przyjąć zgodnie z rzeczywistością, że atrakcyjność nie domyka się w granicach administracyjnych, a raczej ma charakter potencjału z najwyższą wartością w centrum, to śmiało można powiedzieć, że podregion oświęcimski przez bliskość do Krakowa (50 km), Katowic (35 km) i Bielska-Białej

(35 km) jest bardzo atrakcyjny dla wszystkich typów inwestycji, a nie tylko dla działalności przemysłowych. Przypadek podregionu oświęcimskiego skłania do szerszej refleksji nad nieadekwatnością stosowanych metod. Wydaje się, że większość klasycznych wskaźników obliczanych *per capita* w zamkniętych administracyjnymi granicami obszarach jest niedoskonała, gdyż uśrednia obraz dla obszaru, a także, jak w omawianym wypadku, nie uwzględnia sytuacji „za miedzą”. Pewnym rozwiązaniem jest przyjęcie miar potencjału⁶, jak to uczyniono w wymienionym na wstępie badaniu zróżnicowania klimatu inwestycyjnego w Małopolsce (Guzik i in. 2013).

Przedstawione wyżej znaczne zróżnicowanie atrakcyjności na poziomie podregionów wskazuje na potrzebę dalszej analizy tych zróżnicowań na poziomie powiatów i gmin, co jest przedmiotem dalszej części analizy.

Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej w układzie gmin i powiatów województwa małopolskiego

Przeprowadzone w 2012 roku badanie klimatu inwestycyjnego w województwie małopolskim (Guzik i in. 2013) potwierdza, a zarazem uszczegóławia ogólny rys zróżnicowania atrakcyjności inwestycyjnej w obrębie regionu (rys. 19). Przedstawiony wskaźnik syntetyczny, będący sumą ocen mikroklimatów (m.in. dostępność transportowa, usługi dla biznesu, kapitał ludzki i rynek pracy, aktywność proinwestycyjna władz, atrakcyjność osiedleńcza, potencjał rynkowy) pokazuje, że najwyższą, i na dodatek umacniającą się względem poprzedniej edycji badania (2006 rok), atrakcyjnością inwestycyjną cechują się gminy Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, zwłaszcza Kraków i jego strefa podmiejska, a w szczególności gminy o korzystnym położeniu komunikacyjnym względem lotniska i autostrady oraz posiadające wysoką atrakcyjnością rezydencjonalną (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, Pogórze Wielickie). Stabilny, dobry klimat inwestycyjny cechuje powiaty oświęcimski i chrzanowski.

Taki wynik jest potwierdzeniem i zarazem ilustracją procesów metropolizacji. W tym kontekście nie dziwi konstatacja, że klimat inwestycyjny – przede wszystkim czynniki słabo zależne od działań samorządu – w wielu wypadkach są funkcją odległości od centrum metropolii. Spadek atrakcyjności od głównego bieguna wzrostu jest różny

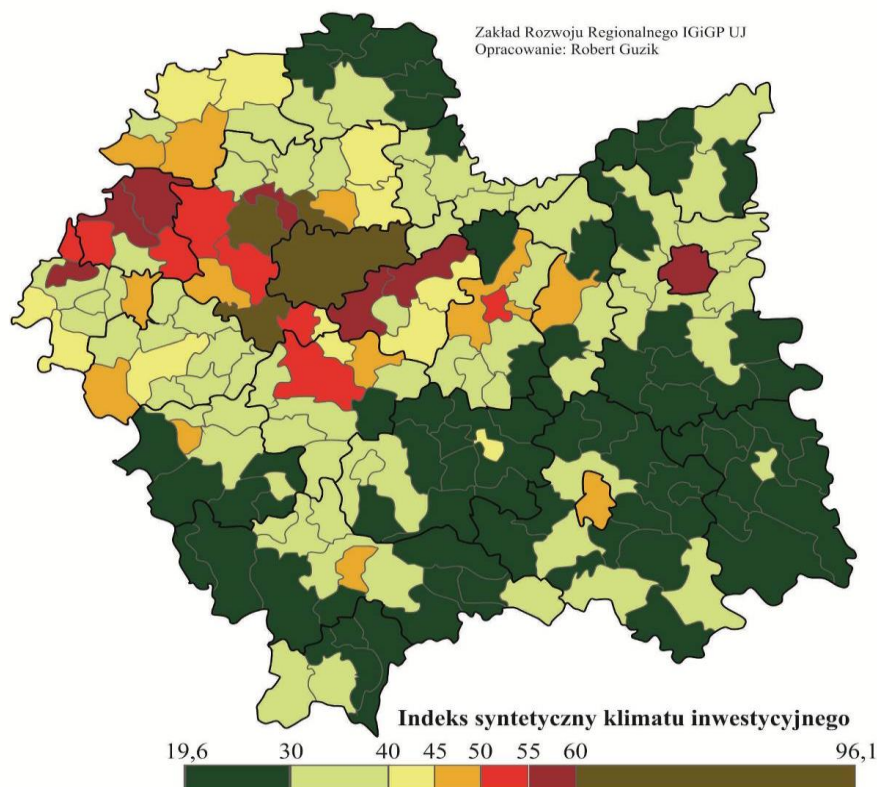
⁶ Ogólna filozofia takiego podejścia sprowadza się do obliczenia, na przykład dla określenia wielkości rynku zbytu, ile ludzi mieszka w promieniu 30 albo 60 minut od danego miejsca, lub jaka jest suma dochodów mieszkańców gmin w promieniu 30 albo 60 minut od danego miejsca, lub ile jest firm w określonym promieniu itd., zamiast podawania wielkości odniesionych do powiatu czy podregionu.

w zależności od kierunku w przestrzeni geograficznej. Dobry klimat inwestycyjny w zachodniej części województwa wynika tak samo z lokalnych zasobów, jak i z dobrej dostępności do Krakowa i konurbacji katowickiej. Wysokimi wartościami syntetycznego indeksu klimatu inwestycyjnego odznaczają się także pozostałe wiodące ośrodki miejskie w województwie, które niemal zawsze uwidaczniają się jako „wyspa” o dobrym klimacie inwestycyjnym w otoczeniu mniej atrakcyjnych gmin (Tarnów, Nowy Sącz, Nowy Targ). Inaczej jednak niż w przypadku Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza, nie wytwarzają na tyle silnych impulsów wzrostowych, by istotnie podnieść atrakcyjność inwestycyjną otaczających je terenów wiejskich.

Najsłabszy klimat inwestycyjny odnotowano (poza ich stolicami) w subregionach tarnowskim, nowosądeckim i nowotarskim, przy czym ten ostatni odnotował znaczący postęp w porównaniu z poprzednią edycją badania, co m.in. wynika z jego silnego powiązania funkcjonalnego z Krakowem.

Zróżnicowanie klimatu inwestycyjnego na poziomie subregionalnym jest w dużej mierze pochodną dostępności transportowej i funkcją odległości od Krakowa. Wskaźnikiem, który był najwyżej skorelowanym z ogólną oceną klimatu, a także wskaźnikami dla pozostałych mikroklimatów, jest dostępność transportowa. Ma ona znaczenie bezpośrednio przy wyborze miejsca ulokowania inwestycji, ale także wpływa pośrednio na pozostałe elementy klimatu inwestycyjnego. Dostępność wpływa m.in. na poziom życia mieszkańców, poziom kapitału ludzkiego czy potencjał rynkowy. Otwarcie autostrady A4 znacząco poprawia dostępność wschodniej części województwa, co powinno w najbliższym czasie znajdować odzwierciedlenie w polepszających się wskaźnikach klimatu inwestycyjnego. W tym kontekście niezbyt dobrze rysują się perspektywy dla regionu nowosądeckiego, który mimo niewątpliwych atutów i wysokiej przedsiębiorczości lokalnej jest słabo dostępny transportowo. W perspektywie najbliższych 5 lat miasto Nowy Sącz będzie jednym z największych miast w UE, do którego nie da się dojechać autostradą lub drogą ekspresową.

Zróżnicowanie klimatu inwestycyjnego na poziomie lokalnym wynika przede wszystkim ze stopnia aktywności proinwestycyjnej lokalnych samorządów, kreowanej przez nie podaży infrastruktury oraz „miękkich czynników”, przyciągających i zatrzymujących inwestorów w danym miejscu (Guzik i in. 2013).

Rys. 19. Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim – wskaźnik syntetyczny

Źródło: Guzik i in. 2013

Przedstawione na mapie (rys. 19) zróżnicowanie klimatu inwestycyjnego w bardzo dużym stopniu odpowiada zróżnicowaniom rozmieszczenia napływu inwestycji zagranicznych przedstawionych w poprzednich rozdziałach opracowania. Dla ilościowego porównania tych zjawisk zagregowano wartości wskaźnika syntetycznego klimatu inwestycyjnego z poziomu gmin do poziomu powiatowego (ważąc wartości udziałem ludnościowym danej gminy w powiecie) oraz obliczono syntetyczny wskaźnik napływu inwestycji zagranicznych⁷ (rys. 20).

⁷ Wskaźnik zbudowano przez sumowanie i ważenie wartości standaryzowanych następujących wskaźników cząstkowych (dane na koniec 2012 roku):

X1 – Inwestycje zagraniczne ogółem w USD na 1 mieszkańca – waga 30%,

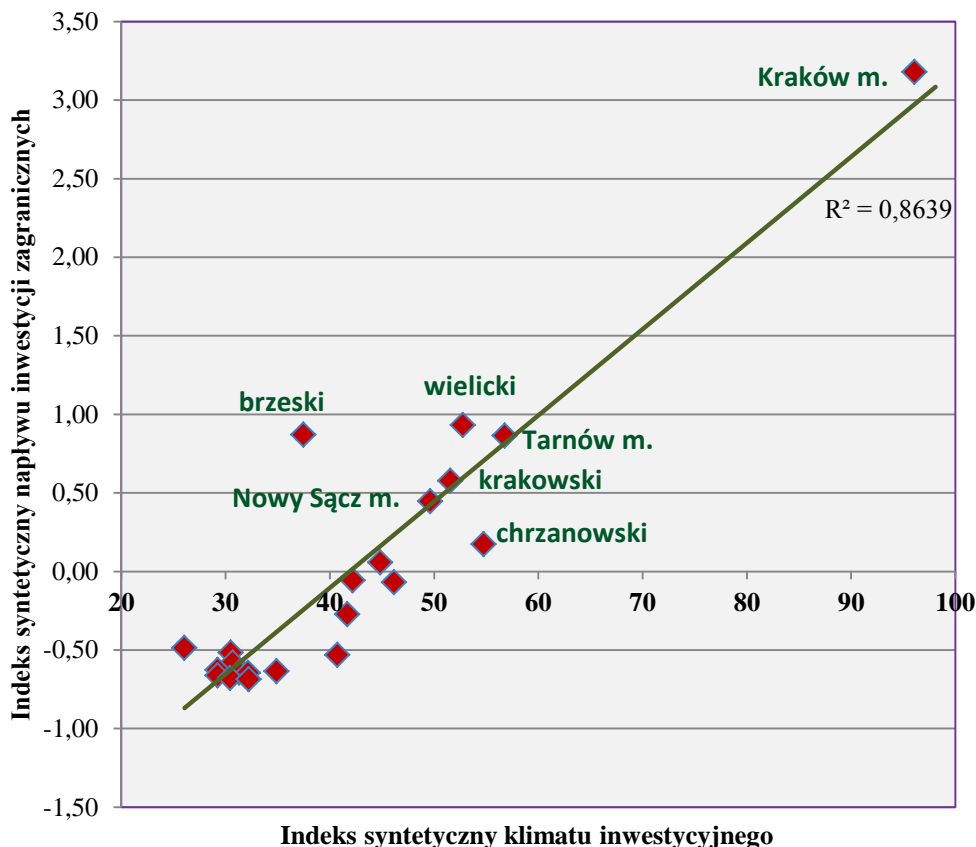
X2 – Inwestycje zagraniczne ogółem w USD na 1 km² – waga 10%,

X3 – Inwestycje zagraniczne *greenfield* w USD na 1 mieszkańca – waga 20%,

X4 – Inwestycje zagraniczne *greenfield* na 1 km² – waga 10%,

X5 – Pracujący w firmach z kapitałem zagranicznym na 1000 mieszkańców – waga 20%,

X6 – Pracujący w firmach z kapitałem zagranicznym na 1 km² – waga 10%.

Rys. 20. Wskaźnik syntetyczny klimatu inwestycyjnego a poziom napływu inwestycji zagranicznych

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z oczekiwaniami, na poziomie powiatów występuje dość ścisła zależność między indeksem klimatu inwestycyjnego a napływem inwestycji zagranicznych (korelacja $r = 0,86$) (rys. 2). Oddalenie powiatów od linii trendu wskazuje „niedobór” inwestycji w stosunku do atrakcyjności (powiaty poniżej linii trendu – na przykład chrzanowski, oświęcimski) lub ich „nadmiar” (powiaty nad linią trendu – na przykład brzeski, wielicki).

Podsumowując należy stwierdzić, że województwo małopolskie należy do najatrakcyjniejszych inwestycyjnie regionów kraju, a dzięki wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej Polski – można to odnieść szerzej do Europy, a nawet poziomu globalnego. Potwierdza to m.in. wysoka i umacniająca się pozycja Krakowa jako miejsca lokalizacji centrów usług. Najważniejsze atuty oraz bariery atrakcyjności inwestycyjnej regionu przedstawia tabela (tab. 23).

Tab. 23. Atuty i bariery atrakcyjności inwestycyjnej w województwie małopolskim

Najważniejsze atuty atrakcyjności inwestycyjnej	Najważniejsze bariery atrakcyjności inwestycyjnej
<ul style="list-style-type: none">– wysoki poziom kapitału ludzkiego (korzystna sytuacja demograficzna, wysoki poziom wykształcenia, dostępność kwalifikowanych kadr),– dobra dostępność komunikacyjna Krakowa i zachodniej części Małopolski (bliskość dwóch lotnisk międzynarodowych, połączenie autostradą A4 z Europą Zachodnią),– Kraków jako bardzo atrakcyjne miasto do zamieszkania, jedna z wizytówek Polski,– wysoka atrakcyjność przyrodnicza i krajobrazowa regionu (największa liczba parków narodowych i krajobrazowych oraz liczne uzdrowiska),– duży rynek zbytu (w tym w pobliskiej konurbacji katowickiej),– szerokie kontakty zewnętrzne (wynikające m.in. z przeszłości emigracyjnej regionu),– wysoki stopień spójności społecznej,– silna przedsiębiorczość lokalna,– duże zaangażowanie instytucji regionalnych w kreowanie klimatu inwestycyjnego,– skoordynowanie obsługi inwestora na poziomie regionalnym (CeBiM),– zgromadzony „kapitał wiedzy” w zakresie działań proinwestycyjnych,– obecność rozpoznawalnych światowych koncernów, które zainwestowały w Małopolsce,– obecność renomowanych i wiodących szkół wyższych i instytutów badawczych.	<ul style="list-style-type: none">– niewiele atrakcyjnych terenów inwestycyjnych (duże rozdrobnienie działek, niewielka podaż, konflikty z innymi funkcjami (rozproszone osadnictwo, suburbanizacja, tereny chronione),– słaba i bardzo słaba dostępność komunikacyjna wschodniej i południowo-wschodniej części województwa,– wysoka i szybko rosnąca atrakcyjność innych obszarów w Polsce, w tym obszarów graniczących z województwem małopolskim, konkurujących o inwestycje (województwa śląskie i podkarpackie),– niekontrolowana suburbanizacja, która w dłuższej perspektywie będzie powodować degradację atrakcyjnego krajobrazu, a także generować olbrzymie trudności transportowe (poprawa zewnętrznej dostępności będzie niweczona trudnościami komunikacyjnymi w miastach),– słaby gospodarczy komponent wizerunku Małopolski wśród inwestorów zewnętrznych,– brak koordynacji polityki proinwestycyjnej na terenie KOM.

Źródło: Guzik i in. 2013.

Rolą i zadaniem władz wszystkich szczebli na polu planowania i realizacji polityki proinwestycyjnej jest jak najlepsze wykorzystanie potencjału i atutów regionu, a jednocześnie ograniczanie lub całkowite znoszenie barier. Większość działań jest zbieżna i komplementarna z realizacją innych polityk – na przykład poprawa dostępności transportowej podnosi spójność terytorialną, poziom życia, bezpieczeństwo, ale także poprawia klimat inwestycyjny. Myśląc o kreowaniu klimatu inwestycyjnego dla przyciągnięcia nowych inwestorów nie należy zaniedbywać tych, którzy już tutaj są – ich opinie są często kluczowe przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych przez następnych inwestorów, a ponadto znaczna część inwestycji realizowana jest jako rozwój firm już obecnych w Małopolsce. Można wskazać na kilka typów działań, które wiążą

pozyskiwanie inwestorów z kreowaniem pozytywnego klimatu inwestycyjnego (Jarczewski 2007; Guzik i in. 2013):

- a. stworzenie strategii pozyskiwania inwestorów zintegrowanej z regionalną strategią rozwoju gospodarczego; powinna ona jasno określać plan i narzędzia działania, typy pożądanych inwestycji oraz cenę / wysokość wsparcia jaką można / warto udzielić,
- b. wsparcie finansowe i organizacyjne ofert inwestycyjnych,
- c. wysokiej jakości promocja i informacja o regionie oraz o ofertach inwestycyjnych, kreowanie wizerunku sukcesu gospodarczego i wysokiego poziomu życia w regionie,
- d. przyjazna, kompetentna i rozstrzygająca obsługa inwestorów i podmiotów zainteresowanych inwestycjami,
- e. utrzymywanie przyjaznych relacji z dotychczasowymi inwestorami i wykorzystywanie ich jako ambasadorów dobrego klimatu inwestycyjnego,
- f. współpraca proinwestycyjna i informacyjna gmin, a także na poziomie między regionalnym (Małopolska-Śląsk),
- g. monitorowanie i dopasowywanie kierunków kształcenia (szkolnictwo zawodowe, szkoły wyższe) do aktualnych potrzeb i preferencji sfery gospodarczej.

Obserwacja zmian klimatu inwestycyjnego w Małopolsce, wynikająca z analizy zarówno rankingów atrakcyjności (np. IBnGR 2006–2013) czy też cyklicznych badań (Domański, Jarczewski 2006; Guzik i in. 2013) wskazuje na jego istotną poprawę w ostatnich latach. Wynika ona zarówno z działań w obszarze infrastrukturalnym, jak i, co jest szczególnie istotne, z perspektywy miękkich czynników klimatu inwestycyjnego zależnych od działań władz gmin i samorządu regionalnego. Warto m.in. wskazać na zwiększenie ilości i poprawę jakości ofert inwestycyjnych, a także większą liczbę gmin zaangażowanych w działania proinwestycyjne. Bardzo korzystne dla kreowania klimatu inwestycyjnego było powołanie *Centrum Business in Małopolska* (CeBiM), innowacyjnej w skali Polski wspólnej inicjatywy trzech instytucji regionalnych: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Małopolskiej Agencji Rozwoju Regionalnego i Krakowskiego Parku Technologicznego, czy też wsparcie środkami MRPO (Działanie 4.3) tworzenia stref aktywności gospodarczej. Działania te znajdują uznanie na poziomie krajowym i na arenie międzynarodowej, czego dowodem może być sklasyfikowanie Małopolski na pierwszym miejscu wśród wszystkich regionów Europy Wschodniej w ogólnoeuropejskim rankingu „*European Cities and Regions of the Future*

2012/2013” w kategorii „strategia pozyskiwania inwestorów zagranicznych”. Istotna poprawa i umacnianie się kapitału instytucjonalnego w Małopolsce, jaka dokonała się w ostatnich latach, jest dobrym prognostykiem na przyszłość jeśli chodzi o przyciąganie kolejnych inwestycji. Otwartym pytaniem pozostaje kwestia, czy uda się poprawić klimat inwestycyjny i podnieść, a potem wypromować, atrakcyjność inwestycyjną powiatów i gmin poza Krakowskim Obszarem Metropolitalnym, aby polityka proinwestycyjna mogła przyczyniać się do równoważenia poziomu rozwoju i podnoszenia spójności terytorialnej regionu. Analiza zróżnicowania poziomu klimatu inwestycyjnego oraz zróżnicowania napływu inwestycji zagranicznych prowadzi do wniosku, że obszary o zbyt niskim ogólnym poziomie atrakcyjności dla inwestorów zewnętrznych oraz pozbawione „specyficznych” czynników przyciągających (tzn. atrakcyjnych dla wybranej branży), nawet przy bardzo dużej determinacji lokalnych władz, mają bardzo ograniczone szanse na przyciągnięcie średniego i dużego inwestora zagranicznego. Dlatego pierwszym krokiem w skutecznej polityce proinwestycyjnej na takich obszarach powinno być wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i przede wszystkim kreowanie dobrych warunków dla inwestowania tych firm, które już na tym terenie działają.

10. Wnioski

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na teren województwa małopolskiego w 2012 roku, w wysokości 1 191,6 mln USD, był o ponad 5% wyższy niż w 2011 roku. Wzrost ten oraz inne cechy zachowań inwestorów zagranicznych świadczą o poprawiającej się koniunkturze gospodarczej, a także rosnącej atrakcyjności województwa małopolskiego jako miejsca lokalizacji inwestycji zewnętrznych. Należy podkreślić najwyższą od 2008 roku wartość stopy wejścia firm zagranicznych netto, zauważalny wzrost wartości nakładów na nowe placówki, a w szczególności wyraźny wzrost reinwestowanych zysków w placówki sprywatyzowane bądź przejęte we wcześniejszych okresach na terenie województwa małopolskiego.

Pod względem struktury branżowej 2012 rok był dosyć osobliwy na tle trendów obserwowanych w ostatnim pięcioleciu. Ma to związek z dużym wzrostem nakładów w sektorze przemysłowym. BIZ w tym sektorze gospodarki były o niemal 200 mln USD wyższe niż w 2011 roku, co jest wynikiem zarówno wielkich nakładów na przejęcie akcji tarnowskich *Azotów* przez inwestorów zagranicznych oraz większej aktywności w uruchomienie i rozbudowę nowych zakładów, jak i wzrostu wartości reinwestycji w starsze zakłady. Podobnie jak w całym okresie 1989–2012, zdecydowana większość BIZ w sektorze przemysłowym przypada na przetwórstwo przemysłowe (92%), a następnie energetykę (6%), niewielkie były natomiast nakłady na budownictwo.

Wielkość inwestycji w działalności usługowe (poza handlem) była w 2012 roku niższa niż rok wcześniej. Największy strumień finansowy w sektorze usługowym zasilił działalności związane z informacją i komunikacją (co było wynikiem jednej z największych w Polsce transakcji na rynku przejęć, którą zrealizował niemiecko-szwajcarski koncern *Ringier Axel Springer Media*), a następnie z obsługą rynku nieruchomości. Łącznie te dwie branże usług to aż 83% łącznych nakładów poniesionych przez inwestorów zagranicznych na działalności usługowe w 2012 roku, natomiast niemal identyczne jak rok wcześniej były środki zaangażowane przez inwestorów w działalność handlową.

Światowe trendy w kierunkach napływu BIZ znalazły odzwierciedlenie w 2012 roku również w Małopolsce. Na tle całego okresu 1989–2012 zwraca uwagę wysoka aktywność inwestorów z krajów BRICS⁸, przede wszystkim rosyjskich i chińskich, niemniej jednak

⁸ Brazylia, Rosja, Indie, Chiny, RPA

w wartościach bezwzględnych nadal zdecydowana większość inwestycji pochodzi z „tradycyjnych” źródeł kapitału, tj. z USA i krajów Europy Zachodniej, w tym przede wszystkim z Niemiec, Wielkiej Brytanii i Francji.

BIZ wykazują wyraźną koncentrację na terenie gmin Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, w szczególności stolicy województwa. Na obszar KOM przypada 74% łącznych nakładów *greenfield* poniesionych w regionie w okresie 1989–2012 przy 44-procentowym udziale KOM w liczbie ludności województwa. Efekty rozprzestrzeniania się BIZ poza rdzeń gospodarczy województwa są jak dotąd niewielkie, głównym skutkiem tego procesu jest rosnąca pozycja niektórych obszarów wewnątrz KOM – przede wszystkim strefy podmiejskiej Krakowa. W ciągu ostatnich dwóch lat zaobserwowano niewielką poprawę pozycji Tarnowa i jego strefy podmiejskiej. W związku z oddaniem do użytkowania całego odcinka autostrady A4 w województwie małopolskim należy spodziewać się większego zainteresowania inwestorów zagranicznych terenami inwestycyjnymi położonymi w jej korytarzu, w szczególności tymi, które zostały zagospodarowane w ramach Stref Aktywności Gospodarczej.

Cechą województwa małopolskiego jest relatywnie niewielkie znaczenie – w kategoriach ilościowych (mierzonych wielkością nakładów i liczby zatrudnionych osób) – specjalnych stref ekonomicznych jako czynnika przyciągającego kapitał zagraniczny. Inwestorzy korzystający z ulg w ramach SSE w województwie małopolskim cechują się wyraźną odrębnością branżową w stosunku do innych stref w Polsce – wynika to przede wszystkim z dużego znaczenia działalności usługowych, podczas gdy w kraju – a także sąsiednich województwach: śląskim, podkarpackim i świętokrzyskim – zdecydowanie dominują inwestorzy z sektora przemysłowego.

Inwestorzy zagraniczni odgrywają coraz większą rolę na małopolskim rynku pracy. Na koniec 2012 roku liczba pracujących w takich podmiotach wyniosła w Małopolsce 104,3 tys. osób, co stanowiło 14,7% ogółu pracujących poza rolnictwem w tym regionie. Warto zwrócić uwagę na duży wzrost liczby pracujących w firmach zagranicznych w 2012 roku w stosunku do 2011 roku. Wynika to z dużej różnicy (+5,0 tys.) między liczbą nowych miejsc pracy powstałych w wyniku otwarcia nowych zakładów oraz rozwoju już istniejących oddziałów, a ich zmniejszeniem w rezultacie likwidacji firm (oddziałów) i redukcji zatrudnienia. Wzrost ten wynika przede wszystkim z utrzymującej się dynamiki wzrostu sektora BPO / SSC, co oznacza zarazem, że jest on silnie skoncentrowany w Krakowie i jego strefie podmiejskiej.

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w województwie małopolskim (analogicznie jak w całym kraju) odznaczają się większym potencjałem innowacyjnym niż firmy krajowe. Wyraża się to w częstszym wprowadzaniu na rynek nowych produktów oraz procesów produkcyjnych, inwestorzy zagraniczni więcej wydają również na działalność innowacyjną. W ostatnich latach miał miejsce znaczący wzrost nakładów firm z udziałem kapitału zagranicznego. Obserwujemy ponadto rosnące zainteresowanie inwestorów zagranicznych lokalizacją w województwie działalności badawczo-rozwojowej, co przejawia się m.in. zakładaniem nowych jednostek B&R i rozwojem istniejących. Jedną z istotnych przyczyn takich zachowań może być dostępność wsparcia ze środków publicznych na rozwój tej działalności.

Obserwacja zmian klimatu inwestycyjnego w województwie małopolskim wskazuje na jego istotną poprawę w ostatnich latach. Znajduje to odzwierciedlenie zarówno w różnego rodzaju rankingach atrakcyjności inwestycyjnej, jak i w miarach opisujących aktywność samych inwestorów. Zauważalny postęp w działaniach proinwestycyjnych w Małopolsce, jaki miał miejsce w ostatnich latach, jest dobrym prognostykiem na przyszłość w zakresie przyciągania nowych inwestycji (w tym reinwestycji). Wyzwaniem dla władz publicznych jest takie prowadzenie polityki rozwojowej, by duża koncentracja inwestycji w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym nie prowadziła do znaczących dysproporcji rozwojowych wewnątrz województwa, osłabiając tym samym spójność terytorialną regionu.

Bibliografia

- Biernacki W., Działek J., Guzik R., Gwosdz K., Kołoś A., 2011, *Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 4. MRPO Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego*, Małopolskie Studia Regionalne, 2-3 (22-23), 55-102, 165-172.
- Central and South Eastern Europe - M&A Barometer*, 2013, EY's M&A Barometer.
- Domański B., Guzik R., Micek G., Wiedermann K., 2003, *Śląsk i Małopolska jako potencjalne regiony gospodarki opartej na wiedzy*, [w:] Kukliński A. (red.) *Gospodarka oparta na wiedzy, Perspektywy Banku Światowego*, KBN, Biuro Banku Światowego w Polsce, Warszawa, 253-259.
- Domański, W. Jarczewski (red.), 2006, *Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- Górecki J., Jasińska M., Szreder T., Polkowski M., Karpiesiuk Ł., 2012, *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce*, Warszawa: Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych.
- Guzik R., Gwosdz K., Działek J. (red.), 2013, *Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim 2011*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- High-tech industry and knowledge-intensive services*, 2009, Eurostat.
- IBnGR, 2006, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- IBnGR, 2013, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Jarczewski W., 2007, *Pozyskiwanie inwestorów do gmin*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- List of major foreign investors in Poland, December 2012*, 2013, Warszawa: PAIiIZ.
- List of major foreign investors in Poland, December 2013*, 2014, Warszawa: PAIiIZ.
- Rogowski W., Socha J., 2005, *Stopy wejścia w polskim przetwórstwie przemysłowym na tle innych krajów, Badanie demografii przedsiębiorstw*, Materiały i Studia NBP, zeszyt nr 190/2005.
- UNCTAD, 2013, *World investment report 2013*, UNCTAD, Nowy Jork, s. 264.
- Wykaz transakcji zawartych w spółkach z udziałem Skarbu Państwa, w których nastąpiło zbycie akcji / udziałów stan, na 30.04.2014*, Warszawa: Ministerstwo Skarbu Państwa.

Spis tabel

Tab. 1. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowane w Małopolsce _____	9
Tab. 2. Wskaźniki demografii firm z udziałem kapitału zagranicznego w Małopolsce _____	9
Tab. 3. Charakterystyka dynamiki liczby firm zarejestrowanych w Małopolsce na tle kraju _____	9
Tab. 4. Wartość inwestycji zagranicznych w przemyśle oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012 _____	19
Tab. 5. Wartość inwestycji zagranicznych w budownictwo oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012 _____	20
Tab. 6. Wartość inwestycji zagranicznych w działalność handlową oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012 _____	20
Tab. 7. Wartość inwestycji zagranicznych w usługi oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w latach 1989–2012 _____	25
Tab. 8. Wartość inwestycji zagranicznych oraz ich struktura według krajów pochodzenia kapitału i rodzaju działalności w latach 1989–2012 _____	31
Tab. 9. Wartość inwestycji zagranicznych oraz ich struktura według krajów pochodzenia oraz rodzaju działalności w 2012 r. _____	32
Tab. 10. Udział inwestycji zagranicznych na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego oraz poza nim _____	38
Tab. 11. Inwestycje zagraniczne w specjalnych strefach ekonomicznych _____	39
Tab. 12. Inwestycje zagraniczne w strefach aktywności gospodarczej _____	39
Tab. 13. Inwestycje w firmach z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim według powiatów w latach 1989–2012 roku _____	43
Tab. 14. Wielkość oraz struktura zatrudnienia w firmach z udziałem kapitału zagranicznego według krajów pochodzenia kapitału oraz sektorów gospodarki w na koniec 2012 roku _____	52
Tab. 15. Struktura zatrudnienia w firmach zagranicznych w Małopolsce wg sekcji i działów PKD w 2012 roku _____	53
Tab. 16. Innowacyjne przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim według rodzaju innowacji i sektorów własności _____	56
Tab. 17. Przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną wg sektorów własności w latach 2005–2012 _____	57
Tab. 18. Nakłady przedsiębiorstw przemysłowych w województwie małopolskim na działalność innowacyjną w latach 2005–2012 roku w mln zł _____	58
Tab. 19. Nakłady przedsiębiorstw przemysłowych w województwie małopolskim na działalność innowacyjną w latach 2005–2012 w mln zł _____	59
Tab. 20. Porównanie nakładów firm zagranicznych na działalność innowacyjną w 2012 roku według województw _____	61
Tab. 21. Pozycja województwa małopolskiego w rankingach atrakcyjności inwestycyjnej IBnGR _____	70
Tab. 22. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej podregionów Małopolski według typów działalności _____	71
Tab. 23. Czynniki i bariery atrakcyjności inwestycyjnej w województwie małopolskim _____	76

Spis rycin

Rys. 1. Wartość inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim do końca 2012 r.	7
Rys. 2. Dynamika napływu BIZ do województwa małopolskiego na tle Polski	8
Rys. 3. Nakłady inwestorów zagranicznych w latach 1989–2012 i w 2012 r. według typu nakładów (w %).....	10
Rys. 4. Dynamika nakładów w latach 2007-2012 według typu nakładów (w mln USD).....	11
Rys. 5. Napływ inwestycji do województwa małopolskiego według roku i sektorów gospodarki (mln USD).....	13
Rys. 6. Udział wybranych gałęzi w inwestycjach zagranicznych w przemyśle przetwórczym	15
Rys. 7. Udział wybranych gałęzi w inwestycjach zagranicznych w usługach	23
Rys. 8. Kierunki napływu BIZ do Małopolski w latach 1989–2012 w mln USD.....	28
Rys. 9. Całkowita wartość inwestycji zagranicznych w powiatach Małopolski w latach 1989-2012	33
Rys. 10. Inwestycje zagraniczne w latach 1989–2012 w przeliczeniu na 1 mieszkańca	41
Rys. 11. Udział firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie pracujących w wybranych działalnościach w województwie małopolskim w 2012 roku.	46
Rys. 12. Rola firm zagranicznych na lokalnych rynkach pracy w województwie małopolskim	48
Rys. 13. Bilans miejsc pracy w firmach zagranicznych w województwie małopolskim w 2012 roku	50
Rys. 14. Przedsiębiorstwa innowacyjne w województwie małopolskim i w Polsce (w %).....	56
Rys. 15. Przedsiębiorstwa przemysłowe w województwie małopolskim i w Polsce, które prowadziły nowe lub istotnie ulepszone dla rynku produkty (w %).....	57
Rys. 16. Dynamika nakładów na działalność innowacyjną w województwie małopolskim według sektorów (w mln zł)	58
Rys. 17. Zatrudnienie w firmach z udziałem kapitału zagranicznego <i>greenfield</i> według poziomu technologicznego (osoby)	59
Rys. 18. Dynamika zatrudnienia w firmach z udziałem kapitału zagranicznego <i>greenfield</i> według poziomu technologicznego (2007=100).....	60
Rys. 19. Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim – wskaźnik syntetyczny	74
Rys. 20. Wskaźnik syntetyczny klimatu inwestycyjnego a poziom napływu inwestycji zagranicznych.....	75

Załączniki

Załącznik 1. Najwięksi inwestorzy zagraniczni w województwie małopolskim w latach 1989–2012

Lp.	Inwestor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
1.	ArcelorMittal	Luksemburg / Wielka Brytania	500 i więcej	produkcja metali	ArcelorMittal Poland oddział w Krakowie (d. Huta im. Tadeusza Sendzimira), ArcelorMittal Tubular Products Kraków (do 2007 Zakład Walcownia Rur HTS), *Hut-Pus S.A., *Zakład Automatykacji HTS Sp. z o.o. (Kraków), Kolprem Sp. z o.o. (Kraków), ArcelorMittal Refractories Sp. z o.o. (d. Przedsiębiorstwo Materiałów Ogniotrwałych Komex Sp. z o.o.) (Kraków), Stalprodukt S.A. (Bochnia)
2.	General Electric Company	USA	500 i więcej	bankowość, zarządzanie nieruchomościami	Bank BPH S.A. w Krakowie, centrum handlowe Krokus w Krakowie, biurowiec Onyx
3.	Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG (HVB)	Niemcy	500 i więcej	bankowość, zarządzanie nieruchomościami	*Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. w Krakowie (obecnie Bank BPH S.A.), *biurowiec Euromarket w Krakowie
4.	Philip Morris	USA	500 i więcej	produkcja papierosów, usługi finansowo-księgowo	Philip Morris Polska S.A. oraz Philip Morris International Service Center Europe Ltd. w Krakowie
5.	F&P Holding	USA	500 i więcej	produkcja i recykling opakowań metalowych	Can-Pack S.A. w Krakowie i Brzesku, Pol-Am-Pack S.A. w Krakowie, Can-Pack General Line Sp. z o.o. w Brzesku, Koba Organizacja Odzysku S.A. w Krakowie i Wojniczu, CP RE Sp. z o.o. w Krakowie, Can-Pack Metal Closures Sp. z o.o. w Krakowie, Eco Serwis Sp. z o.o. w Krakowie, CP Brokers Sp. z o.o. w Krakowie
6.	T-Mobile Deutschland	Niemcy	100–500	telefonii komórkowa	Polska Telefonii Cyfrowa Sp. z o.o.
7.	Carlsberg	Dania	100–500	produkcja piwa	Carlsberg Polska S.A. w Brzesku
8.	Valeo	Francja	100–500	produkcja części samochodowych	Valeo Autosystemy Sp. z o.o. w Skawinie i Chrzanowie,
9.	ČEZ	Czechy	100–500	produkcja energii elektrycznej i ciepłej	Elektrownia Skawina S.A., ČEZ Nowa Skawina S.A.

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
10.	EdF (d. Electricité de France)	Francja	100–500	produkcja energii elektrycznej i ciepłej, usługi korporacyjne	EDF Kraków S.A. (d. Elektrociepłownia Kraków S.A.), Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Chrzanowie, EDF Polska CUW Sp. z o.o.
11.	Ringier Axel Springer Media	Niemcy / Szwajcaria	100–500	usługi internetowe	Grupa Onet.pl S.A. w Krakowie
12.	Liberty Global	USA	100–500	telewizja kablowa, internet, telefonia stacjonarna	UPC Polska Sp. z o.o. (d. Aster City Cable Sp. z o.o.), Gh Net Sp. z o.o.
13.	TriGránit	Węgry	100–500	wynajem i zarządzanie nieruchomościami	Roland Investments Sp. z o.o. [Bonarka City Center], Bonarka Offices Sp. z o.o. w Krakowie
14.	Pliva	Chorwacja	100–500	produkcja farmaceutyków	*Pliva Kraków Zakłady Farmaceutyczne S.A.
15.	Coca Cola	USA	100–500	produkcja napojów	Coca-Cola Beverages Polska Sp. z o.o. w Staniątkach, Multivita Sp. z o.o. w Tyliczu
16.	Tesco	Wielka Brytania	100–500	handel detaliczny	Tesco Polska Sp. z o.o., sieci sklepów Tesco i Savia
17.	Metro	Niemcy	100–500	handel detaliczny i hurtowy	Centrum Handlowe M1, Hipermarket Real w Krakowie (d. Géant) i Nowym Sączu, Makro Cash&Carry Poland S.A., Media Markt Polska Sp. z o.o., Saturn Planet Sp. z o.o. placówki w Krakowie
18.	MAN	Niemcy	100–500	produkcja samochodów ciężarowych	Man Trucks Sp. z o.o. w Niepołomicach
19.	Carrefour	Francja	100–500	handel detaliczny	hipermarkety Carrefour w Krakowie, Olkuszu i Tarnowie (w tym przejęte od Ahold), supermarkety w 17 miastach Małopolski
20.	Donnelley	USA	100–500	druk czasopism i książek telefonicznych	R.R. Donnelley Poland Sp. z o.o. i R.R. Donnelley Europe Sp. z o.o. w Krakowie
21.	Association Familiale Mulliez (AFM)	Francja	100–500	handel detaliczny i hurtowy	Leroy Merlin Sp. z o.o. w Krakowie i Modlniczce, Elea Polska Sp. z o.o. w Krakowie i Tarnowie, Auchan Polska Sp. z o.o. hipermarket w Krakowie
22.	Deutsche Bank	Niemcy	100–500	bankowość, wynajem nieruchomości	Deutsche Bank PBC S.A. (d. Bank Współpracy Regionalnej S.A.), *udziały w Globe Trade Centre S.A.
23.	SGL Carbon	Niemcy	100–500	produkcja elektrod węglowych	SGL Carbon Polska S.A. w Nowym Sączu

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
24.	Mota-Engil	Portugalia	100–500	budownictwo, centrum usług wspólnych	Mota-Engil Polska S.A. (d. Krakowskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych S.A.) w Krakowie, MESP Central Europe Sp. z o.o. w Krakowie
25.	Allied Irish Bank	Irlandia	100–500	oprogramowanie komputerowe, hotelarstwo, produkcja mebli, zarządzanie nieruchomościami, bankowość	*ComArch Kraków, *Celt S.A. w Krakowie, *RT Hotels w Krakowie, Centrum Biurowe Lubicz Sp. z o.o. w Krakowie, *Bank Zachodni WBK S.A. placówki w miastach Małopolski
26.	Mid Europa Partners	USA	100–500	usługi medyczne, telewizja kablowa	Centrum Medyczne LIM Sp. z o.o., Diagnostyka Sp. z .o.o.; Lux Med. Sp. z .o.o., Promedis Sp. z o.o., *Aster Kraków Sp. z o.o.,
27.	Bahlsen	Niemcy	100–500	produkcja słonych przekąsek i pieczywa cukierniczego	Lajkonik Snacks S.A. i Bahlsen Sweet Sp. z o.o. w Skawinie i Jaworniku
28.	ING	Niderlandy	100–500	bankowość, produkcja metali, ubezpieczenia	ING Bank Śląski S.A., Zakłady Metali Lekkich Kęty S.A., Vistula & Wólczanka S.A., *Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. w Krakowie, *Instal Kraków S.A., Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Nationale Nederlanden Polska S.A., Ferro International Sp. z o.o. w Skawinie, Grupa Azoty S.A. w Tarnowie
29.	I.P.R. Slovakia	Słowacja	100–500	wynajem i zarządzanie nieruchomościami	Bonarka City Center, Bonarka Offices Sp. z o.o.
30.	Kardan Group	Izrael	100–500	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Globe Trade Centre S.A (biurowce Edison, Galileo, Newton, Pascal), GTC Galeria Kazimierz Sp. z o.o. w Krakowie
31.	Acron	Rosja	100–500	produkcja nawozów azotowych i tworzyw sztucznych	Grupa Azoty S.A. w Tarnowie
32.	HGA Capital (HSH NordBank)	Niemcy	100–500	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Kraków Nowe Miasto Sp. z o.o. [Kompleks handlowo-rozrywkowo-biurowy Galeria Krakowska]
33.	Neinver	Hiszpania	100–500	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Neinver Polska Sp. z o.o. w Krakowie
34.	Fortis Bank	Belgia	50–100	bankowość	*Fortis Bank Polska S.A.
35.	Goodman Group	Wielka Brytania	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Coral Logistics Sp. z .o.o. w Modlniczce

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
36.	Jerónimo Martins	Portugalia	50–100	handel detaliczny	Jerónimo Martins Dystrybucja Sp. z o.o. prowadząca sieć sklepów Biedronka (w tym część sklepów sieci Plus odkupionej od Tengelmann), centrum dystrybucyjne w Wojniczu
37.	ECE Projektmanagement	Niemcy	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Kraków Nowe Miasto Sp. z o.o. [Kompleks handlowo-rozrywkowo-biurowy Galeria Krakowska]
38.	Enterprise Investors (Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości i fundusze powiązane)	USA	50–100	handel detaliczny, (d. bankowość, budownictwo, druk prasy i czasopism, hotelarstwo, produkcja wyrobów z aluminium, restauracje, usługi kurierskie)	Sklepy Komfort S.A. *Sfinks Polska S.A. *Centrum Prasowo-Poligraficzne w Krakowie Sp. z o.o., *Donnelley Polish American Printing Company, *Pierwszy Polsko-Amerykański Bank S.A., *Zakłady Metali Lekkich Kęty S.A., *Global Hotels Development Group Poland Sp. z o.o., *Hydrotrest S.A., *Medycyna Rodzinna S.A., *Nomi S.A.
39.	TK Development	Dania	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	T.K. Development Investment Sp. z o.o. [Galeria Sandecja w Nowym Sączu; Galeria Tarnovia w Tarnowie]
40.	Bauer Media	Niemcy	50–100	rozgłośnia radiowa, prowadzenie portalu internetowego	Grupa Interia.pl Sp. z o.o. Sp.k. (d. Interia.pl Sp. z o.o.) w Krakowie, Radio Muzyka Fakty Sp. z o.o. w Krakowie
41.	Kimberly-Clark	USA	50–100	produkcja papierowych wyrobów higienicznych	*Kimberly-Clark S.A. w Kluczach
42.	Scandinavian Tobacco	Dania	50–100	produkcja papierosów	*Scandinavian Tobacco S.A. w Jaworniku [obecnie British American Tobacco Polska S.A.]
43.	Cookson Group	Wielka Brytania	50–100	produkcja materiałów ogniotrwałych	Vesuvius Poland Sp. z o.o.
44.	Rumeli	Turcja	50–100	produkcja cementu	*Cementownia Nowa Huta S.A. w Krakowie
45.	Penta Investment	Słowacja	50–100	produkcja i dystrybucja artykułów spożywczych, usługi teleinformatyczne i telekomunikacyjne, handel detaliczny	Iglotex Bielsko Sp. z o.o. (d. Iglokak Sp. z o.o.), Lewil-Iglokak Sp. z o.o., Firma Handlowa Scott, Stream Communications Sp. z o.o., BRL Center Polska Sp. z o.o., Żabka Sp. z o.o.
46.	Schwarz Group	Niemcy	50–100	handel detaliczny	Kaufland Polska Markety Sp. z o.o. w Andrychowie, Krakowie, Oświęcimiu i Tarnowie, Lidl Polska Sp. z o.o. sklepy w miastach Małopolski, centrum dystrybucji Lidl Sp. z o.o. w Brzozówce (pow. tarnowski)

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
47.	Immoeast	Austria	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Roland Investments Sp. z o.o. [Bonarka City Center], Bonarka Offices Sp. z o.o., udziały w GTC S.A.
48.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBRD)	międzynarodowy	50–100	bankowość, zarządzanie nieruchomościami, ubezpieczenia, przemysł spożywczy, produkcja i dystrybucja ciepła	*Bank Przemysłowo-Handlowy w Krakowie, Globe Trade Centre S.A., Uniqa TU S.A., Polish Enterprise Fund, Polish Enterprise Fund IV-V, Polonia Property Fund (m.in. Centrum Biurowe Lubicz), *Sokołów S.A. (zakłady mięsne w Tarnowie), Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Chrzanowie (poprzez Praterm S.A.)
49.	Accor	Francja	50–100	hotelarstwo	Hekon Hotele Ekonomiczne Sp. z o.o., Orbis S.A. hotele w Krakowie, Zakopanem i Nowym Sączu
50.	Sazora Investments	Szwecja	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Azora International Management Sp. z o.o. (biurowiec Avatar) + 2012
51.	Tokai Rubber Industries	Japonia	50–100	produkcja części samochodowych	TRI Polska Sp. z o.o. w Wolbromiu
52.	Lindeteves-Jacoberg	Singapur	50–100	produkcja silników elektrycznych	*Fabryka Silników Elektrycznych Tamel S.A. w Tarnowie
53.	Air Products	USA	50–100	produkcja gazów technicznych	Air Products Sp. z o.o. w Oświęcimiu i Tarnowie
54.	UBM Realitätenentwicklung	Austria	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości, hotelarstwo	Philharmonie Office Center Sp. z o.o. (Hotel Radisson), SOF Dębni Development Sp. z o.o. (Hotel Park Inn)
55.	Knight Frank	Wielka Brytania	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Kompleks biurowy Buma Square w Krakowie
56.	ITI	Luksemburg	50–100	oprogramowanie i produkcja komputerów, kina, telewizja, prasa	Grupa Onet.pl S.A. (d. Onet.pl S.A.) w Nowym Sączu i Krakowie, Multikino Polska Sp. z o.o. w Krakowie, TVN Sp. z o.o., Tygodnik Powszechny Sp. z o.o.
57.	Kleppierre	Francja	50–100	wynajem nieruchomości, rozrywka	Kraków Plaza Sp. z o.o.
58.	Warimpex	Austria	50–100	hotelarstwo, zarządzanie nieruchomościami	Hotel Ibis Chopin Sp. z o.o. w Krakowie, Multi Development Poland Sp. z o.o., Warimpex Polska Sp. z o.o. (d. UBX Kraków Sp. z o.o.)
59.	Ikea	Szwecja	50–100	handel detaliczny, wynajem nieruchomości	Ikea Retail Sp. z o.o., *biurowiec Cracovia Business Center Sp. z o.o.
60.	C.I.T. Group	Wielka Brytania	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Centrum Biurowe Euromarket Sp. z o.o. w Krakowie
61.	PSEG Global	USA	50–100	produkcja energii elektrycznej	*Elektrownia Skawina S.A.

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
62.	Passauer Neue Presse	Niemcy	50–100	druk prasy, wydawanie gazet codziennych	Centrum Prasowo-Poligraficzne w Krakowie Sp. z o.o., Krakowska Drukarnia Prasowa Drukpress Sp. z o.o., Polskapresse Sp. z o.o. oddział Gazeta Krakowska, Wydawnictwo Jagiellonia S.A. w Krakowie,
63.	White Estate Investments	Niderlandy	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Biurowiec Cracovia Business Center w Krakowie
64.	Quinlan Private	Irlandia	50–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości	GTC Galeria Kazimierz Sp. z o.o. w Krakowie, biurowiec Enterprise Park
65.	British Petroleum	Wielka Brytania	50–100	handel paliwami	BP Poland Sp. z o.o. w Krakowie, stacje paliw w Krakowie na terenie województwa
66.	Plaza Centers	Izrael	50–100	wynajem nieruchomości, rozrywka	*Kraków Plaza Sp. z o.o.
67.	Credit Suisse Asset Management	Szwajcaria	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Rondo Business Park w Krakowie
68.	Heitman Financial	USA	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Galeria Tarnovia w Tarnowie
69.	Union Investment Real Estate	Niemcy	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Philharmonie Office Center Sp. z o.o. w Krakowie
70.	Kord	Niemcy	20–50	produkcja artykułów spożywczych	Grana (d. Biogran) Sp. z o.o. w Skawinie
71.	Rail World	USA	20–50	towarowy transport kolejowy	Rail Polska we Włosienicy (pow. oświęcimski)
72.	Apollo Real Estate Advisors	USA	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Centrum handlowe M1 w Krakowie, hipermarket Real w Nowym Sączu
73.	Rida Development	USA	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Centrum handlowe M1 w Krakowie, hipermarket Real w Nowym Sączu
74.	Aviva	Wielka Brytania	20–50	ubezpieczenia, produkcja metali i wyrobów z metali, działalność związana z projekcją filmów	Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. (d. Commercial Union), udziały w Grupa Kęty S.A., Cinema City Poland Sp. z o.o., Ferro International Sp. z o.o. w Skawinie
75.	Hosta Schokolade International	Szwajcaria	20–50	produkcja słodczy	Wawel S.A. w Krakowie i Dobczycach
76.	Deka Immobilien	Niemcy	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Deka Immobilien Sp. z o.o. (nieruchomość Andel's Hotel Cracow)

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
77.	Kingfisher	Wielka Brytania	20–50	handel detaliczny i hurtowy	Castorama Polska Sp. z o.o. w Krakowie
78.	Air Liquide	Francja	20–50	produkcja gazów technicznych	Air Liquide Polska Sp. z o.o. w Krakowie
79.	Michael Leier	Austria	20–50	produkcja ceramiki budowlanej	Leier Tarnowskie Zakłady Ceramiki Budowlanej S.A. w Woli Rzędzińskiej
80.	International Paper	USA	20–50	produkcja papierowych wyrobów higienicznych, usługi korporacyjne	*International Paper Klucze S.A. (obecnie Kimberly-Clark S.A.), International Paper Polska Sp. z o.o. w Krakowie
81.	Shell	Niderlandy / Wielka Brytania	20–50	handel paliwami, usługi korporacyjne	stacje paliw w Krakowie, Chrzanowie, Jerzmanowicach, Tarnowie i Nowym Sączu, Centrum Usług Wspólnych (SSC) Shell Polska Sp. z o.o. w Zabierzowie
82.	Aldesa	Hiszpania	20–50	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Aldesa Polska Diamante Plaza Sp. z o.o. w Krakowie
83.	Brau	Niemcy	20–50	produkcja piwa	*Carlsberg Okocim S.A. w Brzesku i Krakowie
84.	Royal Canin	Francja	20–50	produkcja karmy dla kotów i psów	Royal Canin Polska Sp. z o.o. w Niepołomicach
85.	I.T. International Theatres	Izrael	20–50	kina	Cinema City Poland Sp. z o.o. w Krakowie
86.	Tengelmann	Niemcy	20–50	handel detaliczny i hurtowy	*Plus Discount Sp. z o.o. w Krakowie, hipermarkety budowlane i ogrodnicze OBI w Krakowie, sklepy dyskontowe *Plus w Krakowie, Olkuszu, Chrzanowie, Tarnowie, Bochni, Nowym Sączu i innych miastach
87.	Saint Gobain	Francja	20–50	produkcja mat z włókien szklanych i szyb zespolonych	Saint Gobain Velimat Polska Sp. z o.o. w Gorlicach, Glaspol Sp. z o.o. w Jaroszewcu
88.	Hydro Aluminium Extrusion (d. Norsk Hydro)	Norwegia	20–50	produkcja profili z aluminium	Hydro Aluminium Chrzanów Sp. z o.o.
89.	Luis Manuel Conceição do Amaral	Portugalia	20–50	handel hurtowy	Eurocash S.A. hurtownie w miastach Małopolski, Tradis S.A. w Lublinie (oddział w Nowym Sączu)
90.	Mapei	Włochy	20–50	produkcja materiałów ogniotrwałych	Górka Cement Sp. z o.o. w Trzebini
91.	Ansell Limited	Australia	20–50	produkcja prezerwatyw	Unimil S.A. w Krakowie, oddział w Dobczycach

Lp.	Inwestor	Kraj	Inwestycje w mln USD do końca 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
92.	Schmalbach Lubeca	Niemcy	20–50	produkcja opakowań metalowych	*Amcor White Cap Sp. z o.o. w Niepołomicach i Krakowie
93.	Seppeler	Niemcy	20–50	cynkowanie wyrobów metalowych, produkcja krat pomostowych	Ocynkownia Śląsk Sp. z o.o. w Chrzanowie, Kraty Mostostal Kraków Sp. z o.o.
94.	Ferrovial	Hiszpania	20–50	budownictwo	Mostostal Kraków S.A. w Krakowie i Oświęcimiu, Sprzęt Transport Sp. z o.o. w Krakowie
95.	Carlo Tassara	Włochy	20–50	bank	Alior Bank Polska S.A. zaplecze operacyjne centrali w Krakowie, placówki w miastach Małopolski
96.	Delphi	USA	20–50	projektowanie części samochodowych	Delphi Poland S.A. w Krakowie, Centrum Techniczne Delphi w Krakowie
97.	Hicks Muse Tate & Furst, Emerging Markets Partnership oraz Argus Capital	USA	20–50	telewizja kablowa	*Regionalna Telewizja Kablowa Autocom Sp. z o.o. w Krakowie i Skawinie
98.	Teva	Izrael	20–50	produkcja farmaceutyków	Pliva Kraków Zakłady Farmaceutyczne S.A.
99.	Linde	Niemcy	20–50	produkcja gazów technicznych	Linde Gaz Polska Sp. z o.o. w Krakowie i Tarnowie
100.	Praxair	USA	20–50	produkcja gazów technicznych	*Praxair Polska Sp. z o.o. w Oświęcimiu

Uwaga: ze względu na konieczność zachowania poufności indywidualnych danych dla niektórych firm, wielkość inwestycji podano w przedziałach

* na koniec 2012 roku inwestor nie posiadał udziału w firmie (nastąpiła sprzedaż innemu inwestorowi lub zamknięcie oddziału)

Źródło: badania własne

Załącznik 2. Lista największych inwestorów zagranicznych w województwie małopolskim w 2012 roku

Lp.	Inwestor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
1.	Acron	Rosja	100 i więcej	produkcja nawozów azotowych i tworzyw sztucznych	Grupa Azoty S.A. w Tarnowie
2.	Ringier Axel Springer Media	Niemcy / Szwajcaria	100 i więcej	usługi internetowe	Grupa Onet.pl S.A. w Krakowie
3.	ArcelorMittal	Luksemburg / Wielka Brytania	10–60	produkcja metali	ArcelorMittal Poland oddział w Krakowie (d. Huta im. Tadeusza Sendzimira), ArcelorMittal Tubular Products Kraków (do 2007 Zakład Walcownia Rur HTS), ArcelorMittal Refractories Sp. z o.o., Stalprodukt S.A. (Bochnia)
4.	Association Familiale Mulliez (AFM)	Francja	10–60	handel detaliczny i hurtowy	Leroy Merlin Sp. z o.o. w Krakowie i Modlniczce, Elea Polska Sp. z o.o. w Krakowie i Tarnowie, Auchan Polska Sp. z o.o. hipermarket w Krakowie
5.	Carlo Tassara	Włochy	10–60	bank	Alior Bank Polska S.A. placówki w miastach Małopolski
6.	Carlsberg	Dania	10–60	produkcja piwa	Carlsberg Polska S.A. w Brzesku
7.	Coca Cola	USA	10–60	produkcja napojów	Coca-Cola Beverages Polska Sp. z o.o. w Staniątkach, Multivita Sp. z o.o. w Tyliczu
8.	Dalian Talent	Chiny	10–60	produkcja świec	Dalian Talent Poland Sp. z o.o. w Żabnie
9.	EdF (d. Electricité de France)	Francja	10–60	produkcja energii elektrycznej i ciepłej, usługi korporacyjne	EDF Kraków S.A. (d. Elektrociepłownia Kraków S.A.), Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Chrzanowie, EDF Polska CUW Sp. z o.o.
10.	F&P Holding	USA	10–60	produkcja i recykling opakowań metalowych	Can-Pack S.A. w Krakowie i Brzesku, Pol-Am-Pack S.A. w Krakowie, Can-Pack General Line Sp. z o.o. w Brzesku, Koba Organizacja Odzysku S.A. w Krakowie i Wojniczu, CP RE Sp. z o.o. w Krakowie, Can-Pack Metal Closures Sp. z o.o. w Krakowie, Eco Serwis Sp. z o.o. w Krakowie, CP Brokers Sp. z o.o. w Krakowie
11.	Goodman Group	Wielka Brytania	10–60	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Coral Logistics Sp. z o.o. w Modlniczce
12.	Heitman Financial	USA	10–60	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Galeria Tarnovia w Tarnowie

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
13.	ING	Holandia	10–60	bankowość, produkcja metali, ubezpieczenia	ING Bank Śląski S.A., Zakłady Metali Lekkich Kęty S.A., Vistula & Wólczanka S.A, Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Nationale Nederlanden Polska S.A., Ferro International Sp. z o.o. w Skawinie, Grupa Azoty S.A. w Tarnowie
14.	Jerónimo Martins	Portugalia	10–60	handel detaliczny	Jeronimo Martins Dystrybucja Sp. z o.o. prowadząca sieć sklepów Biedronka, centrum dystrybucyjne w Wojniczu i Modnicy
15.	Luis Manuel Conceição do Amaral	Portugalia	10–60	handel hurtowy	Eurocash S.A. hurtownie w miastach Małopolski, Tradis Sp. z o.o. hurtownia w Nowym Sączu
16.	Mota-Engil	Portugalia	10–60	budownictwo, centrum usług wspólnych	Mota-Engil Polska S.A., MESP Central Europe Sp. z o.o. w Krakowie
17.	Philip Morris	USA	10–60	produkcja papierosów, usługi finansowo-księgowe	Philip Morris Polska S.A. oraz Philip Morris International Service Center Europe Ltd. w Krakowie
18.	Recordati Industria Chimica E Farmaceutica	Włochy	10-60	produkcja i sprzedaż leków i suplementów diety	Recordati Services Sp. z o.o. (d. Farma-Projekt) Sp. z o.o.
19.	Sazora Investments	Szwecja	10–60	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Azora International Management Sp. z o.o. (biurowiec Avatar, biurowce Green Office w Krakowie)
20.	Tesco	Wielka Brytania	10–60	handel detaliczny	Tesco Polska Sp. z o. o., sieci sklepów Tesco
21.	Teva	Izrael	10–60	produkcja farmaceutyków	Teva Operations Poland sp. z o.o. oddział w Krakowie
22.	T-Mobile Deutschland	Niemcy	10–60	telefonii komórkowa	Polska Telefonii Cyfrowa Sp. z o.o.
23.	Valeo	Francja	10–60	produkcja części samochodowych	Valeo Autosystemy Sp. z o.o. w Skawinie i Chrzanowie
24.	Accor	Francja	1–10	hotelarstwo	Hekon Hotele Ekonomiczne Sp. z o.o., Orbis S.A. hotele w Krakowie i Nowym Sączu
25.	Affiliated Computer Services	USA	1–10	centrum outsourcingu informatyki i procesów biznesowych (w tym call center)	Affiliated Computer Services of Poland Sp. z o. o. w Zabierzowie
26.	Air Liquide	Francja	1–10	produkcja gazów technicznych	Air Liquide Polska Sp. z o.o. w Krakowie
27.	Air Products	USA	1–10	produkcja gazów technicznych	Air Products Sp. z o.o. w Oświęcimiu i Tarnowie
28.	Amway	USA	1–10	usługi finansowe, IT i marketingowe dla korporacji	Amway Polska Sp. z o.o.

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
29.	Avestus Real Estate	USA	1–10	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Avestus Real Estate Sp. z o.o. (biurowiec Enterprise Park w Krakowie)
30.	Bahlsen	Niemcy	1–10	produkcja słonych przekąsek i pieczywa cukierniczego	Lajkonik Snacks S.A. i Bahlsen Sweet Sp. z o.o. w Skawinie i Jaworniku
31.	Benda Lutz International Holding	Austria	1–10	produkcja proszku z aluminium	Benda Lutz Skawina Sp. z o.o. w Skawinie
32.	BNP Paribas	Francja	1–10	bank	BNP Paribas Bank Polska SA, placówki w miastach małopolski
33.	British Petroleum	Wielka Brytania	1–10	handel paliwami	BP Poland Sp. z o.o. w Krakowie, stacje paliw w Krakowie na terenie województwa
34.	Brown Brothers Harriman	USA	1–10	usługi finansowe i inwestycyjne	Brown Brothers Harriman (Poland), Sp. z o.o. w Krakowie
35.	CH2M HILL	USA	1–10	doradztwo i projektowanie infrastruktury	CH2M HILL Polska LTD Sp. z o.o. w Krakowie
36.	ČEZ	Czechy	1–10	produkcja energii elektrycznej i ciepłej	Elektrownia Skawina S.A., ČEZ Nowa Skawina S.A.
37.	Cisco	Wielka Brytania	1–10	centrum usług wspólnych (SSC)	Cisco Systems Poland Sp. z o.o. w Krakowie
38.	Cookson Group	Wielka Brytania	1–10	produkcja materiałów ogniotrwałych	Vesuvius Poland Sp. z o.o. w Skawinie
39.	Cooper Standard Automotive	USA	1–10	produkcja części samochodowych	Cooper Standard Automotive Polska Sp. z o.o. w Myślenicach
40.	Dan Cake	Dania	1–10	wyrobów cukiernicze i pieczywo o przedłużonej trwałości	Dan Cake Polonia Sp. z o.o.
41.	Delphi	USA	1–10	projektowanie części samochodowych	Delphi Poland Sp. z o.o. w Krakowie, Centrum Techniczne Delphi w Krakowie
42.	Donnelley	USA	1–10	druk czasopism i książek telefonicznych	R.R. Donnelley Poland Sp. z o.o. i R.R. Donnelley Europe Sp. z o.o. w Krakowie
43.	Eden Springs	Izrael	1–10	rozlewanie wody stołowej	Eden Springs Sp. z o.o. w Czatkowicach
44.	Electrolux	Szwecja	1–10	centrum finansowo-księgowo	Electrolux Poland Sp. z o.o. w Krakowie
45.	Epam Systems	USA	1–10	usługi outsourcingowe IT	Epam Systems w Krakowie

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
46.	Euro Druckservice	Niemcy	1–10	poligrafia	Eurodruk Polska Sp. z o.o. w Krakowie i Modlniczce (pow. krakowski)
47.	GDF Suez	Francja	1–10	wywóz i składowanie odpadów	Sita Małopolska Sp. z o.o. (d. Sita Nowy Sącz Sp. z o.o.)
48.	GDW Werkzeugmaschinen Herzogenaurach	Niemcy	1–10	produkcja części metalowych do maszyn i urządzeń	Fabryka Maszyn Tarnów sp. z o.o.
49.	General Electric Company	USA	1–10	bankowość, zarządzanie nieruchomościami	Bank BPH S.A. w Krakowie, centrum handlowe Krokus w Krakowie, biurowiec Onyx
50.	Genfer	Norwegia	1–10	hotelarstwo	Puro Hotel Kraków Sp. z o.o.
51.	GMD	Francja	1–10	przetwórstwo tworzyw sztucznych	Polplast Polska Sp. z o.o. w Myślenicach
52.	Groupe Samat	Francja	1–10	usługi w zakresie transportu materiałów niebezpiecznych	Samat Polska Sp. z o.o. w Krakowie
53.	HCL Technologies	Indie	1–10	outsourcing procesów IT	HCL Poland Sp. z o.o. w Zabierzowie
54.	Heineken	Holandia	1–10	centrum usług wspólnych (SSC)	Heineken Global Shared Services Sp. z o.o. w Krakowie
55.	Herbalife	USA	1–10	centrum usług wspólnych (SSC)	Herbalife Emea Finance And Operations Service Centre w Krakowie
56.	Hewitt Associates	USA	1–10	usługi konsultingowe w zakresie restrukturyzacji, fuzji i przejęć, zarządzania zasobami ludzkimi, wynagrodzeń	Aon Hewitt Sp. z o.o. w Krakowie
57.	HGA Capital (HSH NordBank)	Niemcy	1–10	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Kraków Nowe Miasto Sp. z o.o. [Kompleks handlowo-rozrywkowo-biurowy Galeria Krakowska]
58.	Hosta Schokolade International	Szwajcaria	1–10	produkcja słodczy	Wawel S.A. w Dobczycach
59.	HSBC	Wielka Brytania	1–10	usługi finansowe	HSBC Service Delivery (Polska) Sp. z o.o. w Zabierzowie
60.	Hydro Aluminium Extrusion (d. Norsk Hydro)	Norwegia	1–10	produkcja profili z aluminium	Hydro Aluminium Chrzanów Sp. z o.o.

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
61.	IBM	USA	1–10	produkcja oprogramowania, usługi finansowe; doradztwo gospodarcze i inwestycyjne	IBM BTO Business Consulting Services Sp. z o.o. w Krakowie
62.	IMI	Wielka Brytania	1–10	logistyka i magazynowanie	IMI International Sp. z o.o. w Olewinie (pow. olkuski)
63.	Industriemeccanica Di Precisione Brandizzo	Włochy	1–10	łocznia metali	IPB Polska Sp. z o.o. w Oświęcimiu
64.	Interfresh Food	Niemcy	1–10	Produkcja wędlin	Bell Polska Sp. z o.o. w Niepołomicach
65.	International Paper	USA	1–10	produkcja papierowych wyrobów higienicznych, usługi korporacyjne	International Paper Polska Sp. z o.o. w Krakowie
66.	Intersnack	Niemcy	1–10	pakowanie i sprzedaż orzeszków, migdałów i pistacji	Intersnack Poland Sp. z o.o. w Niedźwiedziu (gmina Słomniki)
67.	Kimberly-Clark	USA	1–10	produkcja papierowych wyrobów higienicznych	*Kimberly-Clark S.A. w Kluczach
68.	Kingfisher	Wielka Brytania	1–10	handel detaliczny i hurtowy	Castorama Polska Sp. z o.o., placówki w Krakowie i Oświęcimiu
69.	Kord GmbH & Co KG (od 2007 trading name Cafea)	Niemcy	1–10	produkcja artykułów spożywczych	Grana Sp. z .o.o. w Skawinie
70.	Lenze	Niemcy	1–10	produkcja elementów maszyn i urządzeń	Lenze Tarnów Sp. z o.o.
71.	Linde	Niemcy	1–10	produkcja gazów technicznych	Linde Gaz Polska Sp. z o.o. w Krakowie i Tarnowie
72.	Mapei	Włochy	1–10	produkcja materiałów ogniotrwałych	Górka Cement Sp. z o.o. w Trzebini
73.	MeadWestvaco	USA	1–10	druk opakowań tekturowych	Wall Kraków Sp. z o.o. w Stanisławicach
74.	Nidec Corporation	Japonia	1–10	produkcja części samochodowych	Nidec Motors & Actuators Sp. z o.o. w Niepołomicach
75.	Norlys	Norwegia	1–10	produkcja lamp	Norlys Sp. z o.o. w Nowym Sączu
76.	Novatek	Rosja	1–10	handel hurtowy i detaliczny gazem płynnym (LPG)	Novatek Polska Sp. z .o.o. w Krakowie
77.	Otto Versand	Niemcy	1–10	handel hurtowy	Hipermarket hurtowy Selgros Cash&Carry w Krakowie

Lp.	Investor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
78.	PerkinElmer	USA	1–10	centrum finansowe i obsługi klienta	PerkinElmer Shared Services Sp. z o.o. w Krakowie
79.	Poltek Kaucuk Sanayi	Turcja	1–10	produkcja wyrobów z gumy	Niff Rubber Industry Sp. z o.o. w Niepołomicach
80.	Rail World Inc	USA	1–10	towarowy transport kolejowy	Rail Polska we Włosienicy (pow. oświęcimski)
81.	Rewe	Niemcy	1–10	handel hurtowy	Hipermarket hurtowy Selgros Cash&Carry w Krakowie
82.	Rossmann	Niemcy	1–10	handel detaliczny	Rossmann Supermarkety Drogeryjne Polska Sp. z o. o. sklepy w miastach Małopolski
83.	Sarel-Tesar	Włochy	1–10	produkcja transformatorów	Elettrostandard Polska Sp. z o.o. w Niepołomicach
84.	Schneider Electric	Francja	1–10	produkcja aparatury elektrycznej	Schneider Electric Polska Sp. z o.o. w Bukownie
85.	Schwarz Group	Niemcy	1–10	handel detaliczny	Kaufland Polska Markety Sp. z o.o. w Andrychowie, Krakowie, Oświęcimiu i Tarnowie, Lidl Polska Sp. z o.o. sklepy w miastach Małopolski, centrum dystrybucji Lidl Sp. z o.o. w Brzozówce (powiat tarnowski)
86.	Seppeler	Niemcy	1–10	cynkowanie wyrobów metalowych, produkcja krat pomostowych	Ocykownia Śląsk Sp. z o.o. w Chrzanowie
87.	Serco Global Serving	Wielka Brytania	1–10	usługi korporacyjne	Serco European Services Sp. z o.o. w Krakowie
88.	SGL Carbon	Niemcy	1–10	produkcja elektrod węglowych	SGL Carbon Polska S.A. w Nowym Sączu
89.	Shell	Holandia / Wielka Brytania	1–10	handel paliwami, usługi korporacyjne	Centrum Usług Wspólnych (SSC) Shell Polska Sp. z o.o. w Zabierzowie, stacje paliw w Małopolsce
90.	Silgan	USA	1–10	produkcja opakowań metalowych	Silgan White Cap Polska Sp. z o.o. w Niepołomicach
91.	State Street	USA	1–10	centrum księgowo (<i>share services</i>)	State Street Services (Poland) Limited Sp. z o.o.
92.	Tokai Rubber Industries	Japonia	1–10	produkcja części samochodowych	TRI Polska Sp. z o.o. w Wolbromiu
93.	TriGránit	Węgry	1–10	wynajem i zarządzanie nieruchomościami	Roland Investments Sp. z o.o. [Bonarka City Center], Bonarka Offices Sp. z o.o. w Krakowie
94.	UBS	Szwajcaria	1–10	usługi korporacyjne	UBS Service Centre (Poland) Sp. z o.o. w Zabierzowie
95.	United Technologies Corporation	USA	1–10	produkcja części silników lotniczych	Pratt Whitney Tubes Sp. z o. o w Niepołomicach
96.	Van Genechten	Belgia	1–10	produkcja opakowań z tektury falistej	VG Polska Sp. z o.o. w Chełmku

Lp.	Inwestor	Kraj	Inwestycje w mln USD w 2012 roku	Rodzaj działalności	Miejsce inwestycji
97.	Volantis Systems Limited	Wielka Brytania	1–10	IT development	Antenna Volantis Limited Sp. z o.o. oddział w Polsce (Kraków)
98.	W. Severt Maschinen Bau	Niemcy	1–10	produkcja konstrukcji stalowych	Severt Polska Sp. z o.o. zakład w Gorlicach
99.	Woodward Governor	USA	1–10	produkcja urządzeń do sterowania procesami przemysłowymi	Woodward Poland Sp. z o.o. w Niepołomicach

Uwaga: ze względu na fakt, że niektóre firmy nie udzieliły zgody na ujawnienie dokładnej kwoty inwestycji, dane podano szacunkowo w przedziałach wielkości, a w ramach każdego z przedziałów inwestorów uszeregowano alfabetycznie.

Źródło: badania własne

Załącznik 3. Inwestycje zagraniczne realizowane lub planowane na terenie województwa małopolskiego po 2012 roku

Lp.	Inwestor	Kraj	Docelowe nakłady inwestycyjne w mln USD	Rodzaj działalności	Miejsce i rodzaj inwestycji
1.	Acron	Rosja	50 mln USD i więcej	produkcja nawozów azotowych i tworzyw sztucznych	Grupa Azoty S.A. w Tarnowie
2.	Algonquin	Francja	50 mln USD i więcej	hotelarstwo	zakup (przejęcie) hotelu Sheraton w Krakowie
3.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	międzynarodowy	50 mln USD i więcej	produkcja nawozów azotowych i tworzyw sztucznych	Grupa Azoty S.A. w Tarnowie
4.	Invesco	USA	50 mln USD i więcej	zarządzanie nieruchomościami	zakup Galerii Kazimierz w Krakowie
5.	Invesco Real Estate	USA	50 mln USD i więcej	zarządzanie i wynajem nieruchomości	GTC Galeria Kazimierz Sp. z o.o.
6.	Mid Europa Partners	Wielka Brytania	50 mln USD i więcej	transport napowietrzny	Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka S.A. w Krynicy-Zdrój, Polskie Koleje Linowe SA w Zakopanem
7.	Auchan	Francja	20–50 mln USD	handel	centrum handlowe Galeria Bronowice w Krakowie
8.	Bluehouse Capital	Grecja	20–50 mln USD	zarządzanie nieruchomościami	nabycie Centrum Biurowego Euromarket w Krakowie
9.	Bupa	Wielka Brytania	20–50 mln USD	usługi medyczne	przejęcie (zakup) Grupy Lux Med prowadzącej działalność m.in. w Krakowie
10.	EDF	Francja	20–50 mln USD	produkcja energii elektrycznej i ciepłej, usługi korporacyjne	EDF Kraków S.A. modernizacja oddziału, EDF Polska CUW Sp. z o.o.
11.	F & P Holding	USA	20–50 mln USD	produkcja opakowań metalowych	Can-Pack S.A. rozwój zakładu w Brzesku, Can-Pack Metal Closures Sp. z o.o., Can-Pack General Line Sp. z o.o. nowe zakłady w Tarnowie
12.	Jerónimo Martins	Portugalia	20–50 mln USD	handel żywnością	centrum dystrybucyjne w Modlnicy (gm. Wielka Wieś), nowe placówki handlowe w województwie małopolskim
13.	Lone Star Funds	USA	20–50 mln USD	zarządzanie nieruchomościami	przejęcie części udziałów w GTC (Globe Trade Centre S.A.)
14.	Philip Morris	USA	20–50 mln USD	produkcja papierosów	budowa centrum biurowo-produkcyjnego w Krakowie
15.	Skanska	Szwecja	20–50 mln USD	zarządzanie i wynajem nieruchomości	Skanska Property Poland Sp. z o.o. kompleks biurowy Kapelanka 42 w Krakowie
16.	Somfy	Francja	20–50 mln USD	produkcja automatycznych napędów do rolet i bram	Sopem Sp. z o.o. nowy zakład produkcyjny w Niepołomicach

Lp.	Inwestor	Kraj	Docelowe nakłady inwestycyjne w mln USD	Rodzaj działalności	Miejsce i rodzaj inwestycji
17.	Valeo	Francja	20–50 mln USD	produkcja części i komponentów do samochodów	Valeo Autosystemy Sp. z o.o. rozwój i modernizacja zakładów w Skawinie i Chrzanowie
18.	Air Liquide Polska Sp. z o.o.	Francja	5–20 mln USD	produkcja gazów technicznych	Air Liquide Polska Sp. z o.o. w Krakowie
19.	Air Products	USA	5–20 mln USD	produkcja gazów technicznych	Air Products Sp. z o.o. (nowa wytwórnia do skraplania ditlenku węgla) w Tarnowie
20.	Alfred Kärcher	Niemcy	5–20 mln USD	sprzedaż, marketing i serwis urządzeń czyszczących	rozbudowa siedziba spółki w Krakowie wraz z salonem sprzedaży i warsztatem serwisowym
21.	ArcelorMittal	Luksemburg/ Wielka Brytania	5–20 mln USD	produkcja metali	ArcelorMittal Poland oddział w Krakowie, Arcelormittal Refractories Sp. z o.o. w Krakowie
22.	Bahlsen	Niemcy	5–20 mln USD	produkcja słonych przekąsek i pieczywa cukierniczego	Bahlsen Sp. z o.o. nowa linia produkcyjna w Skawinie
23.	Brown Brothers Harriman	USA	5–20 mln USD	usługi finansowe	Brown Brothers Harriman (Poland) Sp. z o.o. rozwój oddziału w Krakowie
24.	Carlo Tassara	Włochy	5–20 mln USD	bank	Alior Bank Polska S.A. placówki w miastach Małopolski
25.	Carlsberg	Dania	5–20 mln USD	produkcja piwa	Carlsberg Polska S.A. nowa linia do butelkowania w Browarze Okocim w Brzesku
26.	Dan Cake	Dania	5–20 mln USD	wyroby cukiernicze i pieczywo o przedłużonej trwałości	Dan Cake Polonia Sp. z o.o. rozbudowa zakładu w Chrzanowie
27.	East-West Development Office	Holandia (Niderlandy)	5–20 mln USD	zarządzanie i wynajem nieruchomości	budowa kompleksu Orange Office Park w Krakowie
28.	Hosta Schokolade International	Szwajcaria	5–20 mln USD	produkcja słodczy	Wawel S.A. w Dobczycach
29.	Kermas Mining Fund	Wielka Brytania	5–20 mln USD	produkcja związków fosforu i chromu	Zakłady Chemiczne Alwernia S.A.
30.	Life Healthcare	RPA	5–20 mln USD	usługi medyczne	nabycie udziałów w Scanmed Multimedis S.A. prowadzącej działalność m.in. w Krakowie
31.	Louvre Hotels Group	Francja	5–20 mln USD	hotelarstwo	Hotel Tulip Inn w Krakowie
32.	osoby fizyczne	USA	5–20 mln USD	wynajem nieruchomości	Kraków Business Park Sp. z o.o.
33.	Saturn Nordic Holding (Danish Crown)	Dania-Finlandia	5–20 mln USD	produkcja mięsa i wyrobów z mięsa	przejęcie Sokołów S.A. przez zakup 50% udziałów spółki, prowadzącej działalność m.in. w Tarnowie (Zakłady Mięsne w Tarnowie)

Lp.	Inwestor	Kraj	Docelowe nakłady inwestycyjne w mln USD	Rodzaj działalności	Miejsce i rodzaj inwestycji
34.	Serco	Wielka Brytania	5–20 mln USD	usługi korporacyjne	Serco European Services (d. Intelenet European Services) Sp. z o.o. rozwój oddziału w Krakowie
35.	Tengelmann	Niemcy	5–20 mln USD	handel detaliczny i hurtowy	Superhobby Dom i Ogród Sp. z o.o. nowy sklep OBI w Krakowie
36.	UTC	USA	5–20 mln USD	produkcja części dla lotnictwa	Pratt Whitney Tubes Sp. z o.o. rozwój zakładu w Niepołomicach
37.	Woodward Governor	USA	5–20 mln USD	projektowanie, produkcja i serwisowanie m.in. silników, turbin itp.	Woodward Poland Sp. z o.o. w Niepołomicach (rozbudowa zakładu)
38.	ABB	Szwecja / Szwajcaria	poniżej 5 mln USD	działalność badawczo-rozwojowa dla przemysłu energetycznego	ABB Sp. z o.o. Oddział w Krakowie Korporacyjne Centrum Badawcze (ABB Corporate Research)
39.	Accenture	USA	poniżej 5 mln USD	usługi z zakresu konsultingu, nowoczesnych technologii i outsourcingu	Accenture services Sp. z o.o. nowy oddział w Krakowie
40.	AMADA	Japonia	poniżej 5 mln USD	produkcja oprogramowania, dystrybucja maszyn do obróbki metali	Amada Sp. z o.o.
41.	Amway	USA	poniżej 5 mln USD	usługi finansowe, IT i marketingowe dla korporacji	Amway Polska Sp. z o.o. w Zabierzowie (rozwój oddziału)
42.	Bell (Interfresh Food)	Niemcy	poniżej 5 mln USD	produkcja wędlin	BELL POLSKA Sp. z o.o. w Niepołomicach (rozwój zakładu)
43.	Bilstein	Niemcy	poniżej 5 mln USD	produkcja noży krążkowych, części krajarek oraz części kompresorów	Bilstein Polska Sp. z o.o. nowy zakład produkcyjny w Wolbromiu
44.	Capita Group	Wielka Brytania	poniżej 5 mln USD	usługi outsourcingowe	Capita (Polska) Sp. z o.o. rozwój oddziału w Krakowie
45.	Century Casinos	USA	poniżej 5 mln USD	salony gier	Casinos Poland Sp. z o.o.
46.	Delphi	USA	poniżej 5 mln USD	projektowanie części samochodowych	rozwój centrum badawczo-rozwojowego Delphi w Krakowie
47.	Electrolux	Szwecja	poniżej 5 mln USD	centrum finansowo-księgowo	Electrolux Poland Sp. z o.o. rozwój centrum usług wspólnych w Krakowie
48.	FMC Technologies	USA	poniżej 5 mln USD	działalność badawczo-rozwojowa dla przemysłu energetycznego	FMC Technologies Sp. z o.o. nowy ośrodek B&R w Krakowie
49.	Genfer	Norwegia	poniżej 5 mln USD	hotelarstwo	Puro Hotels Sp. z o.o. nowy hotel w Krakowie

Lp.	Inwestor	Kraj	Docelowe nakłady inwestycyjne w mln USD	Rodzaj działalności	Miejsce i rodzaj inwestycji
50.	IBM	USA	poniżej 5 mln USD	usługi finansowe; doradztwo gospodarcze i inwestycyjne; outsourcing	IBM BTO Business Consulting Services Sp. z o.o., rozwój oddziału w Krakowie
51.	Intersnack	Niemcy	poniżej 5 mln USD	pakowanie i sprzedaż orzeszków, migdałów i pistacji	Intersnack Poland Sp. z o.o. rozbudowa fabryki w Niedźwiedziu (gm. Słomniki)
52.	Lufthansa	Niemcy	poniżej 5 mln USD	centrum usług wspólnych	Lufthansa Global Business Services Sp. z o.o. rozwój oddziału w Krakowie
53.	MAN	Niemcy	poniżej 5 mln USD	produkcja samochodów ciężarowych	Man Trucks Sp. z o.o. rozwój zakładu w Niepołomicach
54.	Mota-Engil	Portugalia	poniżej 5 mln USD	centrum usług wspólnych	Mesp Central Europe Sp. z o.o. centrum usług wspólnych w Krakowie
55.	Motorola	USA	poniżej 5 mln USD	oprogramowanie komputerowe	Motorola - Finance Operation Service Center rozwój oddziału w Krakowie
56.	Norlys	Norwegia	poniżej 5 mln USD	produkcja lamp	Norlys Sp. z o.o. w Nowym Sączu
57.	PerkinElmer	USA	poniżej 5 mln USD	centrum usług wspólnych	PerkinElmer Shared Services Sp. z o.o. rozwój centrum usług w Krakowie
58.	R&R Ost Europe	Niemcy / Chiny	poniżej 5 mln USD	handel	nowe drogerie Rossmann w województwie małopolskim
59.	Sapa	Norwegia	poniżej 5 mln USD	produkcja profili z aluminium	Sapa Extrusion Chrzanów Sp. z o.o.
60.	Staco Polska	Niemcy	poniżej 5 mln USD	produkcja krat pomostowych, podestowych i stopni schodów	Staco Polska Sp. z o.o. modernizacja zakładu w Niepołomicach
61.	State Street	USA	poniżej 5 mln USD	centrum finansowe	State Street Services (Poland) Limited Sp. z o.o. rozwój centrum finansowego w Krakowie
62.	Steag	Niemcy	poniżej 5 mln USD	produkcja energii elektrycznej i ciepłej	Elektrociepłownia Gorlice Sp. z o.o.
63.	Van Genechten	Belgia	poniżej 5 mln USD	produkcja opakowań z tektury falistej	VG Polska Sp. z o.o. w Chelmku
64.	Alinda Capital Partners	USA	brak danych	telekomunikacja	EmiTel Sp. z o.o.
65.	Alpha Technology	Liechtenstein	brak danych	produkcja tworzyw sztucznych	Alpha Technology Spółka z o.o. SKA budowa hali produkcyjno-magazynowej w Niepołomicach

Lp.	Inwestor	Kraj	Docelowe nakłady inwestycyjne w mln USD	Rodzaj działalności	Miejsce i rodzaj inwestycji
66.	AmRest Holdings	USA	brak danych	restauracje	AMREST SP. Z O.O nowe restauracje w Małopolsce
67.	Argo-Hytos	Niemcy	brak danych	produkcja wyrobów przeznaczonych do systemów hydraulicznych i smarowniczych	Argo-Hytos Polska Sp. z o.o. w Zatorze
68.	Avestus Real Estate	Irlandia	brak danych	zarządzanie i wynajem nieruchomości	biurowiec C w kompleksie Enterprise Park w Krakowie
69.	Blackstone	USA	brak danych	zarządzanie nieruchomościami	przejęcie Centrum Handlowego Krokus w Krakowie
70.	ČEZ	Czechy	brak danych	produkcja energii elektrycznej i ciepłej	Elektrownia Skawina S.A., modernizacja zakładu, uruchomienie elektrowni wodnej w Borku Szlacheckim
71.	Cineworld Group	Wielka Brytania	brak danych	kina	przejęcie Cinema City International posiadającej kina m.in. w Krakowie
72.	GMD	Francja	brak danych	przetwórstwo tworzyw sztucznych	Polplast Polska Sp. z o.o. rozbudowa zakładu w Myślenicach
73.	Goodman	Wielka Brytania	brak danych	budowanie, zarządzanie i wynajem nieruchomości logistycznych	Coral Logistics Sp. z .o.o. (Krakow Airport Logistics Centre) rozbudowa centrum logistycznego w Modlniczce (powiat krakowski)
74.	Griffin Group	Luksemburg	brak danych	zarządzanie nieruchomościami	przejęcie Centrum Biurowego Lubicz w Krakowie
75.	Heineken	Holandia (Niderlandy)	brak danych	centrum rozliczeniowo-księgowo	Heineken Global Shared Services Sp. z o.o. rozwój centrum rozliczeniowo-księgowego w Krakowie
76.	Intersport	Niemcy	brak danych	handel sprzętem sportowym	Intersport Polska S.A nowe sklepy w Małopolsce
77.	Papag AG	Szwajcaria	brak danych	handel	przejęcie sieci sklepów DIY Praktiker, w tym placówki w Krakowie
78.	Royal Canin	Francja	brak danych	produkcja karmy dla kotów i psów	Royal Canin Polska Sp. z o.o. rozbudowa zakładu w Niepołomicach
79.	Sabre	USA	brak danych	oprogramowanie dla turystyki i linii lotniczych	Sabre Polska Sp. z o.o. rozwój centrum BPO
80.	Sarel-Tesar	Włochy	brak danych	produkcja transformatorów	Elettrostandard Polska Sp. z o.o. nowy zakład produkcyjny w Niepołomicach
81.	Schwarz Group	Niemcy	brak danych	handel	nowe sklepy w Małopolsce m.in. Kaufland w Chrzanowie oraz Lidl w Bochni
82.	Shell	Niderlandy / Wielka Brytania	brak danych	handel paliwami, usługi korporacyjne	Shell Polska Sp z o.o. rozwój centrum usług wspólnych Shell w Zabierzowie; nabycie stacji benzynowych sieci Neste m.in. w Krakowie i Nowy Sączu

Lp.	Inwestor	Kraj	Docelowe nakłady inwestycyjne w mln USD	Rodzaj działalności	Miejsce i rodzaj inwestycji
83.	Tesco	Wielka Brytania	brak danych	handel detaliczny	Tesco Polska Sp. z o. o. nowe sklepy w Małopolsce
84.	Third Avenue Management	USA	brak danych	telekomunikacja	Netia S.A. przejęcie sieci telewizji kablowej m.in. w Krakowie
85.	T-Mobile Deutschland	Niemcy	brak danych	telefonnia komórkowa	Polska Telefonnia Cyfrowa Sp. z o.o. rozbudowa i modernizacja sieci telefonii komórkowej
86.	TriGránit	Węgry	brak danych	zarządzanie i wynajem nieruchomości	budowa budynku D kompleksu biurowego Bonarka 4 Business w Krakowie
87.	Tristan Capital Partners	Wielka Brytania	brak danych	zarządzanie i wynajem nieruchomości	przejęcie Centrum Handlowego Zakopianka w Krakowie
88.	UBM Realitätenentwicklung	Austria	brak danych	zarządzanie i wynajem nieruchomości	biurowiec Alma Tower w Krakowie
89.	UBS	Szwajcaria	brak danych	usługi korporacyjne	UBS Service Centre (Poland) Sp. z o.o. w Zabierzowie rozwój centrum usług
90.	Vue Entertainment	Wielka Brytania	brak danych	kina	przejęcie sieci Multikina w tym Multikina w Krakowie

Uwaga: dane o inwestycjach pochodzą bezpośrednio od firm (badania ankietowe i roczne sprawozdania finansowe), komunikatów prasowych firm, publikacji Państwowej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych oraz dzienników i prasy specjalistycznej. Ze względu na fakt, że niektóre firmy nie udzieliły zgody na ujawnienie dokładnej kwoty inwestycji, dane podano szacunkowo w przedziałach wielkości, a w ramach każdego z przedziałów inwestorów uszeregowano alfabetycznie.

Źródło: badania własne

Załącznik 4. Wartości inwestycji i ich struktura w 2012 roku w mln €

Tab. IV.1. Wartość inwestycji zagranicznych w przemyśle oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w 2012 roku

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln €	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
B,C,D,E	Przemysł	406,1	X	43,8
C	przetwórstwo przemysłowe, w tym	380,0	100,0	41,0
24	produkcja metali	44,8	11,8	4,8
12	produkcja wyrobów tytoniowych	30,5	8,0	3,3
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych	24,7	6,5	2,7
29	produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep, naczep	41,2	10,8	4,4
11	produkcja napojów	26,9	7,1	2,9
10	produkcja artykułów spożywczych	25,2	6,6	2,7
23	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	9,7	2,6	1,1
20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	99,6	26,2	10,7
21	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	11,2	3,0	1,2
27	produkcja urządzeń elektrycznych	21,3	5,6	2,3
18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	8,5	2,2	0,9
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	8,6	2,3	0,9
22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	6,0	1,6	0,6
28	produkcja maszyn i urządzeń	2,1	0,6	0,2
26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	3,9	1,0	0,4
32	pozostała produkcja wyrobów	12,1	3,2	1,3
14	produkcja odzieży	0,0	0,0	0,0
30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3,0	0,8	0,3
15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0,0	0,0	0,0
16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka	0,0	0,0	0,0
13	produkcja wyrobów tekstylnych	0,0	0,0	0,0
	pozostałe branże	0,0	0,0	0,0
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę	23,4	100,0	2,5
E	dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	2,6	100,0	0,3
B	górnictwo i wydobywanie	0,0	100,0	0,0

Źródło: badania własne

Tab. IV.2. Wartość inwestycji zagranicznych w budownictwo oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w 2012 roku

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln €	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
F	Budownictwo	8,6	100,0	1,0
42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	8,6	100,0	1,0
41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	0,0	0,0	0,0
43	roboty budowlane specjalistyczne	0,0	0,0	0,0

Źródło: badania własne

Tab. IV.3. Wartość inwestycji zagranicznych w działalność handlową oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w 2012 roku

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln €	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	99,8	100,0	10,8
47	handel detaliczny	72,8	72,9	7,8
46	handel hurtowy	27,0	27,1	2,9
45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	0,0	0,0	0,0

Źródło: badania własne

Tab. IV.4. Wartość inwestycji zagranicznych w usługi oraz ich struktura według sekcji i działów PKD w 2012 r.

PKD	Sekcja / Dział	Nakłady w 2012 roku		
		Wartość inwestycji w mln €	Odsetek inwestycji w danej sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
	Usługi	413,0	X	44,5
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	33,3	100,0	3,6
64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	25,2	75,6	2,7
	pozostałe działalności	8,2	24,4	0,9
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	97,0	100,0	10,5
J	Informacja i komunikacja	244,3	100,0	26,3
61	Telekomunikacja	20,6	8,4	2,2
62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	13,5	5,6	1,5
63	działalność usługowa w zakresie informacji	208,9	85,5	22,5
60	nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	0,0	0,0	0,0
59	działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	0,0	0,0	0,0
58	działalność wydawnicza	1,2	0,5	0,1
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	7,9	100,0	0,8
55	Zakwaterowanie	7,9	100,0	0,8
56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	0,0	0,0	0,0

M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13,6	100,0	1,5
69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	7,8	57,0	0,8
71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	4,5	33,1	0,5
70	działalność firm centralnych (<i>head offices</i>); doradztwo związane z zarządzaniem	1,3	10,0	0,1
74	pozostała dział. profesjonalna, naukowa i techniczna	0,0	0,0	0,0
	pozostałe działalności	0,0		
H	Transport i gospodarka magazynowa	7,9	100,0	0,9
49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	7,9	100,0	0,9
52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	0,0	0,0	0,0
53	działalność pocztowa i kurierska	0,0	0,0	0,0
51	transport lotniczy	0,0	0,0	0,0
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8,6	100,0	0,9
82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	8,6	100,0	0,9
81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	0,0	0,0	0,0
80	działalność detektywistyczna i ochroniarska	0,0	0,0	0,0
79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji	0,0	0,0	0,0
	pozostałe działalności	0,0	0,0	0,0
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,4	100,0	0,0
86	opieka zdrowotna	0,1	20,6	0,0
87	pomoc społeczna z zakwaterowaniem	0,3	79,4	0,0
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	100,0	0,0
92	działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	0,0	0,0	0,0
93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	0,0	0,0	0,0
S	Pozostała działalność usługowa	0,0	100,0	0,0
P	Edukacja	0,0	100,0	0,0

Źródło: badania własne.

Tab. IV.5. Wartość inwestycji zagranicznych oraz ich struktura według krajów pochodzenia oraz rodzaju działalności w 2012 roku

Kraj	Nakłady w 2012 roku							
	Inwestycje ogółem		Przemysł i budownictwo		Handel		Usługi	
	mln €	%	mln €	%	mln €	%	mln €	%
Europa	730,4	78,7	302,4	72,9	99,2	99,4	328,8	79,6
Niemcy	173,9	18,7	32,8	7,9	12,8	12,8	128,3	31,1
Francja	114,2	12,3	76,4	18,4	29,4	29,5	8,3	2,0
Szwajcaria	110,5	11,9	4,7	1,1	0,3	0,3	105,5	25,5
Rosja	90,8	9,8	89,1	21,5	1,6	1,6	0,2	0,0
Wielka Brytania	77,1	8,3	22,3	5,4	21,5	21,6	33,2	8,1
Portugalia	39,5	4,3	8,9	2,1	29,7	29,8	1,0	0,2
Szwecja	25,8	2,8	0,4	0,1	0,0	0,0	25,5	6,2
Luksemburg	22,7	2,4	22,7	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Dania	18,8	2,0	18,3	4,4	0,4	0,4	0,1	0,0
Włochy	18,5	2,0	7,0	1,7	1,1	1,1	10,4	2,5
Norwegia	12,1	1,3	6,1	1,5	0,0	0,0	6,0	1,5
Austria	6,1	0,7	6,1	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Niderlandy	5,6	0,5	0,0	0,0	2,4	2,4	3,2	0,8
Węgry	4,7	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	1,1
Belgia	4,0	0,4	3,7	0,9	0,0	0,0	0,3	0,1
Czechy	3,6	0,4	3,6	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Słowacja	1,6	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,4
Cypr	0,5	0,1	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Finlandia	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,1
Ameryka Północna	160,4	17,3	79,6	19,2	0,2	0,1	80,7	19,6
USA	160,4	17,3	79,6	19,2	0,2	0,1	80,7	19,6
Azja	36,4	3,9	32,9	7,9	0,5	0,5	3,1	0,8
Izrael	12,1	1,3	12,1	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Chiny	12,0	1,3	12,0	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Japonia	5,8	0,6	5,3	1,3	0,5	0,5	0,0	0,0
Turcja	3,4	0,4	3,4	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Indie	3,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,8
Pozostałe kraje	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1
RPA	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1
Ogółem	927,6	100,0	414,9	100,0	99,8	100,0	413,0	100,0

Źródło: badania własne.

Tab. IV.6. Inwestycje w firmach z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim według powiatów w 2012 roku

Lp.	Powiat	wartość inwestycji w mln € 2012 roku	<i>greenfield</i> wartość inwestycji w mln € w 2012 roku	Zatrudnienie w 2012 roku	Odsetek zatrudnienia ogółem w 2012 roku [Małopolska = 100]	Udział w liczbie pracujących ogółem poza rolnictwem w powiecie [2012]
1.	Kraków	484,5	123,5	60 229	57,7	20,6
2.	krakowski	87,6	64,1	10 454	10,0	24,5
3.	brzeski	32,9	11,5	1 811	1,7	14,1
4.	wielicki	37,8	37,6	3 674	3,5	20,4
9.	Tarnów	138,6	7,3	5 997	5,7	14,8
6.	oświęcimski	18,3	8,5	2 685	2,6	9,3
7.	chrzanowski	20,3	14,6	3 206	3,1	12,6
5.	Nowy Sącz	22,0	6,0	2 482	2,4	8,1
8.	olkuski	17,8	14,5	2 720	2,6	11,6
10.	myślenicki	7,4	7,2	2 291	2,2	13,5
11.	bocheński	9,3	1,8	1 920	1,8	11,5
12.	tarnowski	20,0	19,2	1 564	1,5	7,9
13.	nowosądecki	6,7	2,8	324	0,3	1,4
14.	wadowicki	2,5	1,3	1 527	1,5	5,8
15.	gorlicki	3,7	2,8	1 130	1,1	7,3
16.	nowotarski	3,3	2,6	761	0,7	3,2
17.	tatrzański	0,6	0,4	548	0,5	5,2
20.	limanowski	5,8	5,5	269	0,3	1,8
21.	dąbrowski	5,4	5,1	232	0,2	3,8
18.	proszowicki	1,1	0,9	173	0,2	4,2
19.	miechowski	1,2	0,3	190	0,2	3,3
22.	suski	0,6	0,5	156	0,1	1,3
	Ogółem	927,6	338,2	104 342	100,0	X

Źródło: badania własne.

WYDAWCA:
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
UL. BASZTOWA 22, 31-156 KRAKÓW

ADRES DO KORESPONDENCJI:
UL. RACŁAWICKA 56, 30-017 KRAKÓW

WWW.MOG.MALOPOLSKA.PL

PUBLIKACJA DYSTRYBUOWANA NIEODPŁATNIE

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego